ESTUDIS

Els Carmelites Descalços a Mataró

articles de:
Rafael SOLER i FONRODONA
Gabriel BERTRAN, OCD.
Marià RIBAS i BERTRAN

El senyor del Castell de Mataró
versus *la Universitat del terme.*

J. M. PONS i GURI i Joaquim LLOVET

VIATGERS DEL SEGLE XVIII AL MARESME

3.– Cristopher Hervey, Esq.

DOCUMENTACIÓ

Relació breu de la fundació del Convent de Sant Joseph.

RECURSOS

Arxiu Històric de l'Ajuntament de Mataró
Inventari (2a. part)

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

FULLS/14

del Museu Arxiu de Santa Maria

Mataró, juliol 1982

FULLS/14
del Museu Arxiu de Santa Maria
Mataró, juliol 1982

TAULA

- EDITORIAL 1
- ACTUALITAT 3
- ESTUDIS
  - EL LLIBRE DE LA FUNDACIÓ DEL CONVENT DE CARMELITES DESCALÇOS DE SANT JOSEP DE MATARÓ. 5
    Rafael Sòler i Fonrodona.
  - CARMELITES DESCALÇOS DE MATARÓ (1588-1835) 18
    Gabriel Beltran, OCD.
  - L'ESGLÉSIA DE SANT JOSEP 21
    Marià Ribas i Bertran.
  - EL SENYOR DEL CASTELL DE MATARÓ *VERSUS* LA UNIVERSITAT DEL TERME 31
    J. M. Pons i Guri – Joaquim Llovet.
- VIATGERS DEL SEGLE XVIII AL MARESME
  - 3.– CHRISTOPHER HERVEY, ESQ. 37
    traducció de Joaquima Ximenes.
- DOCUMENTACIÓ
  - RELACIÓ BREU DE LA FUNDACIÓ DEL CONVENT DE SANT JOSEPH DE LA VILA DE MATARÓ, DE DESCALÇOS DE NOSTRA SENYORA DEL CARME. 39
- RECURSOS
  - ARXIU HISTÒRIC DE L'AJUNTAMENT DE MATARÓ - Inventari (2^a. part) 43
- DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA 47

Portada : Imatge de Sant Josep a la façana de l'església del mateix nom. – Dibuix de Cuyàs.

Edita:
MUSEU ARXIU DE SANTA MARIA
Plaça del Fossar Xic, s/n. - Mataró.
Adreça postal: c/. Sant Francesc d'Assís, 25
Tel. 790 15 28 (Parròquia de Santa Maria)
MATARO

Composició i impressió:
Copisteria Castellà - c/. Pujol, 39 - Mataró.

Dipòsit Legal: B -15.257 - 1978

L'Equip del Museu Arxiu de Santa Maria no es responsabilitza necessàriament de l'opinió que expressen els articles signats.

AMB EL SUPORT DE LA CONSELLERIA DE CULTURA I MITJANS DE COMUNICACIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

—EDITORIAL—

CRIDA PER A LA RESTAURACIÓ DEL CAMPANAR DE SANTA MARIA.

No hi ha cap dubte que el campanar de Santa Maria és imatge de la Ciutat de Mataró.

Construït possiblement a mitjan segle XV, formant part de l'església gòtica de Santa Maria, resum ell mateix una part de la història de la ciutat.

En una primera època, a més a més de la seva funció pròpia i habitual, és torre de guaita i de defensa, a interès de l'aleshores petita vila de Mataró.

Sobre la part gòtica, al segle XVII, s'edifica l'actual campanar, d'estil barroc. No posseïm dades concretes, ni documentació, de la seva construcció. Tot i amb això podem insinuar que probablement és obra del "tracista" carmelita, Pare Josep de la Concepció, frare del Convent de Sant

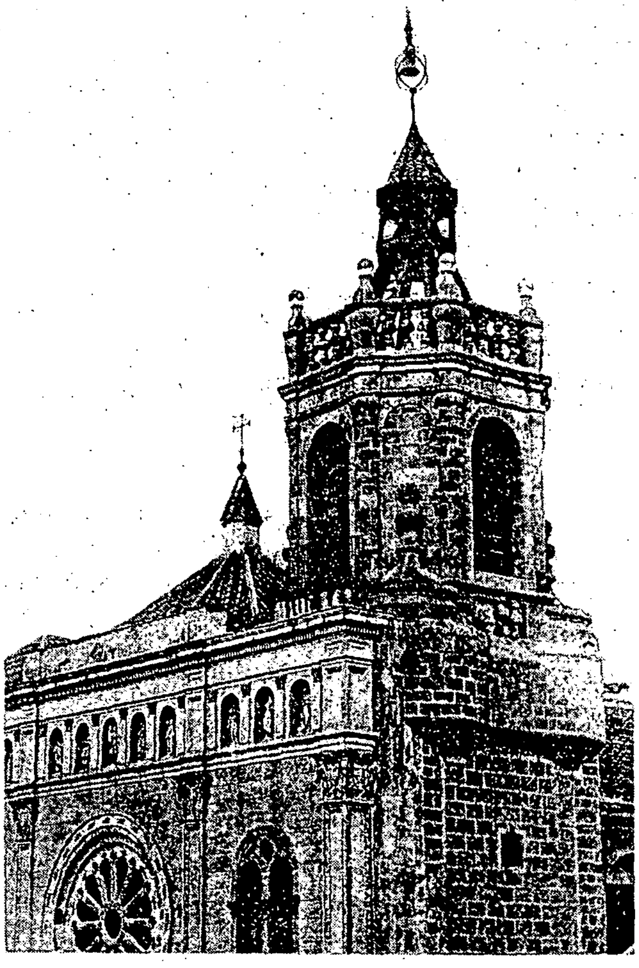

Josep, que treballà de segur a Santa Maria dirigint com a arquitecte els primers treballs d'ampliació de l'església, a partir del 1675.

Des de sempre els tocs de campana litúrgics o festius, civils o religiosos, i les campanades del rellotge —el primer rellotge públic de la ciutat— han estat familiars als mataronins. La barram de les Santes resum encara actualment tota la funció del campanar.

Avui, però, és necessari i urgent d'iniciar la seva restauració, perquè és molt afectat pel pas del temps. Pels anys seixanta ja va ésser necessari desmuntar el remat superior, en estat de ruïna. Ara convindria fer obres de consolidació.

És un fet concret que la Parròquia de Santa Maria no pot iniciar ni fer unes obres, la importància econòmica de les quals depassa totalment les seves possibilitats.

És per tot això que el Museu Arxiu de Santa Maria s'adreça públicament a les entitats populars, cíviques i religioses de Mataró perquè vulguin adherir-se a la crida que trametrà a l'Ajuntament de la Ciutat perquè faci seva la idea i perquè sol.liciti i obtingui dels organismes públics competents la consolidació i restauració del campanar de Santa Maria.

NOTÍCIA DE DONATIUS RECENTS

Fem constar públicament l'agraïment de l'Equip del Museu Arxiu de Santa Maria a les persones següents:

Sr. Jesús Illa i París, per l'aportació de documentació de la Casa Llauder.

Sr. Ramon Tresserras, per la donació d'un paper manuscrit referent a la Divisió Littorio.

Sra. Teresa Quadrada, Vda. Ximenes, pel lliurament d'uns llibres.

Sr. Joan Esquerra, per la donació de documentació diversa sobre Mataró de començaments de segle.

Sr. Torrell de Reus, per la donació de nombrosos goigs.

ACTUALITAT

EL MUSEU ARXIU PRESENTÀ LA NOVA ETAPA DELS FULLS EN EL MARC D'UNA CONFERÈNCIA DE L'HISTORIADOR JOSEP M. PONS GURI.

El dissabte 22 de maig a la Capella dels Dolors de Santa Maria, el Museu Arxiu organitzà una conferència sobre "El sistema defensiu del litoral català enfront a la pirateria nord-africana" a càrrec de l'historiador arenyenc Josep M. Pons Guri.

Més enllà de les activitats museístiques i d'arxiu que es realitzen habitualment, s'aprofità l'ocasió de presentar la nova etapa dels FULLS amb una trobada amb els subscriptors i amics. L'acte començà amb unes breus paraules de Manuel Salicrú on exposà les línies d'actuació que està seguint el Museu Arxiu i els FULLS. Es va fer referència als dos àmbits en els quals es treballa, el patrimoni artístic i el patrimoni documental. Mentre en l'aspecte artístic s'ha anat consolidant el Museu i les restauracions efectuades, en l'àmbit documental es recalcà la necessitat de recursos per tal d'endegar les reformes de la nova casa del carrer de Beata Maria que serà la nova seu de l'Arxiu. Als FULLS núm. 12 ja us en vam parlar de l'adquisició d'aquesta casa; a hores d'ara el projecte de reformes ja s'ha acabat i sols falta disposar de les oportunes subvencions per tal de tirar-lo endavant.

Pel que fa als FULLS es destacà el fet que amb la nova presentació s'espera assolir una consolidació com a revista d'història i cultura. Sense perdre el seu caràcter divulgador del nostre passat s'espera aconseguir un rigor en el tractament de la història que es veurà reflectit en l'augment del nombre de col.laboradors i de subscriptors.

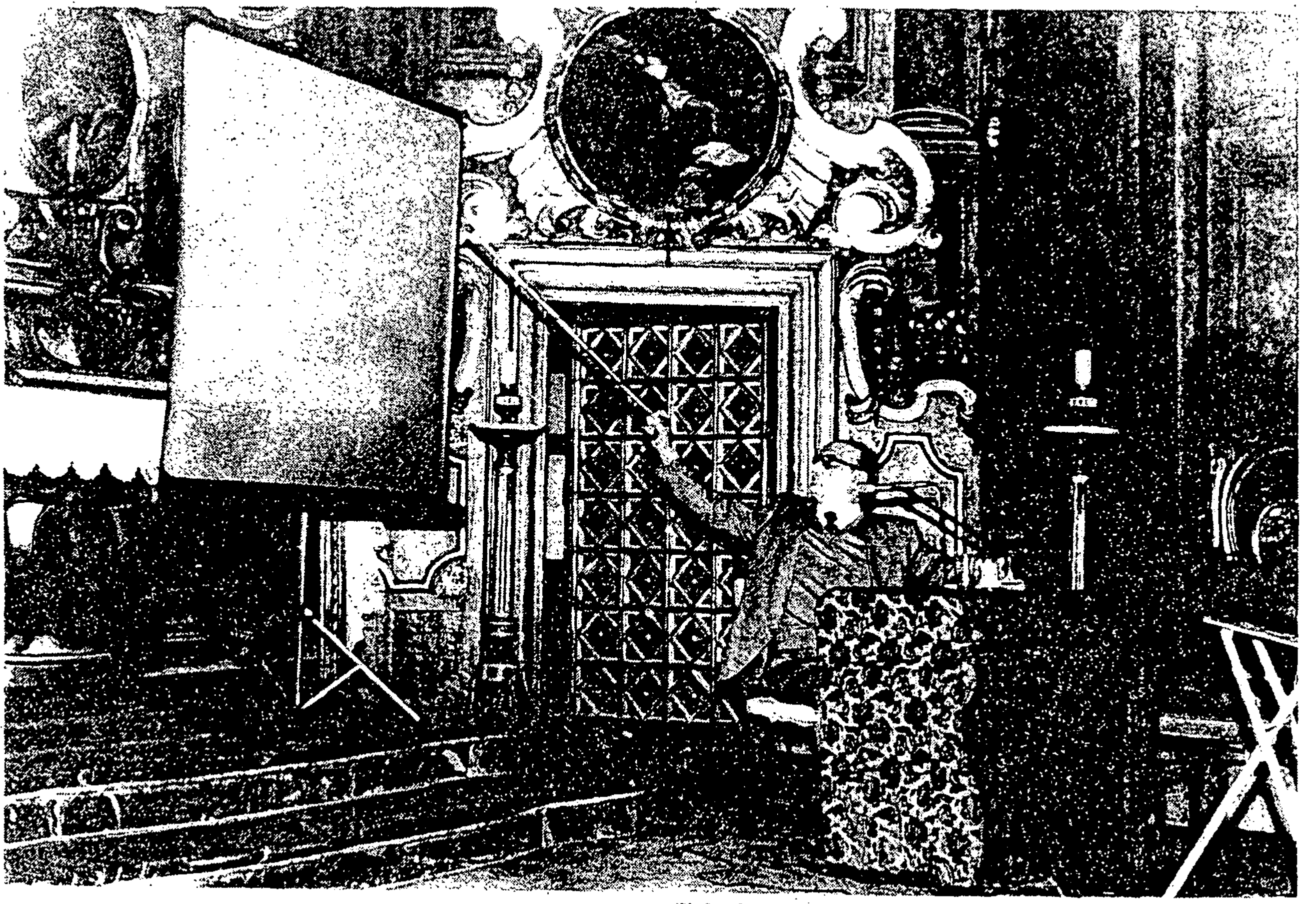

El Sr. Josep M. Pons i Guri en un moment de la seva conferència.
Fotografia Miquel Sala

Josep M. Pons i Guri inicià la conferència tot evocant les continuades agressions de què són objecte els monuments històrics i en particular les torres de defensa. Malgrat la categoria de Monument Nacional establerta l'any 1949, les torres de defensa han estat continuadament enderrocades des d'aleshores.

Seguí la conferència tot explicant la terminologia i funcionament de les torres. Tots els comentaris varen ser il.lustrats amb diapositives i més endavant es passà a descriure una per una les torres de defensa des de Montgat fins a Begur. Cal destacar el fet que a partir de Palafrugell les torres agafen altres formes que les distingeixen.

De Mataró es passaren diapositives de Can Palauet, la Torre Llauder (ja enderrocada) i Can Tria de Mata.

Va cloure l'acte el Sr. Josep M. Sans Travé, cap del Servei d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat. En la seva al.locució recordà la tasca continuada que ha portat el Museu Arxiu per tal de recuperar el patrimoni històric, i explicà que el Servei d'Arxius amb el seu suport econòmic ha permès que els FULLS es renovessin.

El Museu Arxiu mostra el seu agraïment a totes aquelles persones que van fer possible l'acte i espera en el futur organitzar trobades similars.

EL MUSEU ARXIU PRESENT A L'EXPO-CULTURA.

Dins la secció que muntà la Generalitat destinada a Patrimoni Cultural, la nostra publicació hi era present al costat de moltes altres que s'editen arreu de Catalunya. També apareixia el nostre Museu Arxiu en un mapa de Catalunya on constaven els Centres d'Estudis que apleguen persones interessades en la història.

ACTE D'HOMENATGE AL SR. MANUEL CLARIANA I REGÀS.

El passat dia 30 d'abril, a l'estatge d'Òmnium Cultural tingué lloc l'Acte d'Homenatge al Sr. Manuel Clariana i Regàs en reconeixement de la seva llarga dedicació a l'ensenyament del català.

L'Equip del Museu Arxiu de Santa Maria s'adhereix al merescut homenatge.

El Convent de Sant Josep dels Carmelites és, històricament, el primer dels convents mataronins. Fundat a finals del segle XVI perdura fins al 1835.

Els tres estudis que segueixen fan referència a la fundació del Convent de Sant Josep i a la seva església, des del segle passat església de la parròquia del mateix nom. Són la primera part d'un conjunt d'estudis que voldríem referir al Convent de Sant Josep. Altres temes com la influència dels Carmelites a la vila, després ciutat, de Mataró, la Desamortització del convent, la Junta de Beneficència, seran tractats en una altra edició dels Fulls.

EL LLIBRE DE LA FUNDACIÓ DEL CONVENT DE CARMELITES DESCALÇOS DE SANT JOSEP DE MATARÓ

D'entre la poca documentació de l'antic Convent de Carmelites Descalços de Mataró, que conserva el Museu Arxiu de Santa Maria, destaca pel seu volum i interès un llibre manuscrit, bellament enquadernat amb pell a l'estil de l'època, que conté 386 folis de 24 x 35 cm.

El seu títol és: *Libro de la fundación y estado del Convento de Religiosos Descalzos de Nª. Sª. del Carmen de ésta Villa de Mataron con notas. Hízose este libro a 16 dias del Mes de Febrero del año 1636.*

Fou, per tant, confeccionat aquest llibre uns cinquanta anys després de la fundació del Convent, però tal com es va indicant en els diversos capítols, s'hi anotaren inscripcions procedents de llibres anteriors. Encara que el títol estigui en castellà, quasi en la seva totalitat està escrit en llengua catalana i el seu ús acabà l'any 1716, donant-nos gran nombre de detalls dels primers 130 anys de vida del Convent mataroní.

Descriu el contingut del llibre una TAULA o índex, que publiquem a continuació. El lloc d'aquesta TAULA correspon al començament del llibre, ja que porta el núm. 1, però actualment junt amb un full en blanc de la contraportada estan relligats entre els folis 14 i 15, per una defectuosa reparació feta en el llibre.

En el títol d'aquesta TAULA s'hi va afegir amb un altre tipus de tinta aquesta inscripció: *La Taula copiosa d'aquest llibre està a la fi per ordre de A.B.C.* Efectivament, aquest índex alfabètic comprèn els folis del 364 al final del llibre.

TAULA

Capítol 1	Fundació de aquest Convent, quan i com se feu	foli 2
Capítol 2	Memorias perpetuas de Missas i obligacions de aquest Convent	foli 11
Capítol 3	Privilegis i Breus de Sumos Pontífices que té aquest Convent	foli 40
Capítol 4	Provisions Reals en favor de aquest Convent	foli 50
Capítol 5	Escriptures a favor de aquest Convent	foli 70
Capítol 6	Actes, Censos y Censals en favor de aquest Convent	foli 104
Capítol 7	Actes de Censals i Censos que fà i paga lo Convent	foli 262
Capítol 8	Sepulturas perpetuas venudas a personas particulars	foli 265
Capítol 9	Professions de Religiosos, Coristas, Llecs i Donats	foli 268
Capítol 10	Memorias de los Religiosos que han mort en aquest Convent	foli 281

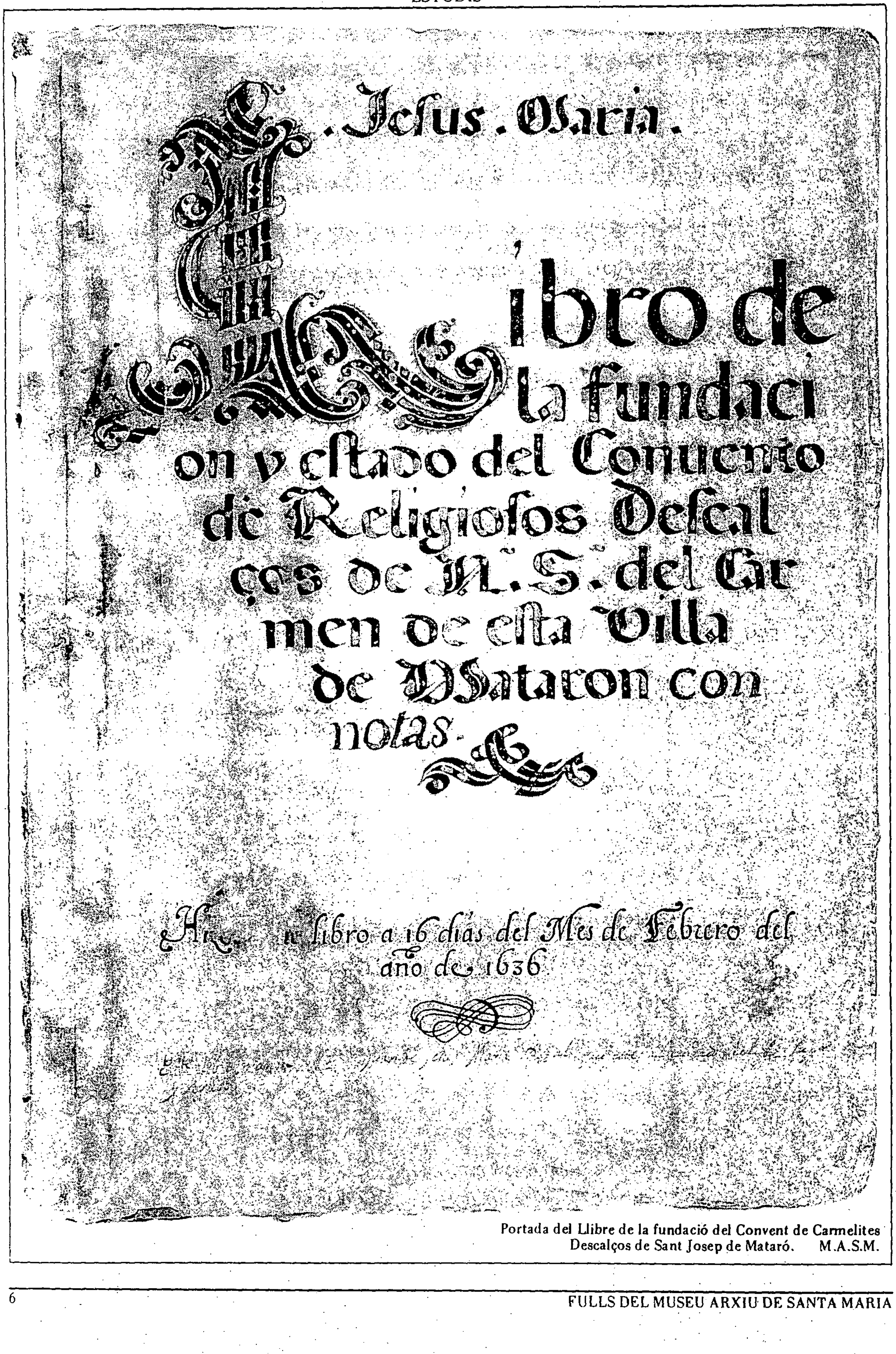

Jesus . Maria .

Libro de
la fundaci
on y estado del Convento
de Religiosos Descal
ços de N. S. del Car
men de esta Villa
de Mataron con
notas.

Hi[illegible] libro a 16 días del Mes de Febrero del
año de 1636

Portada del Llibre de la fundació del Convent de Carmelites Descalços de Sant Josep de Mataró. M.A.S.M.

Capítol 11	Memoria dels Prelats que y ha aguts en aquest Convent	foli 3
Capítol 12	Visitas que los Prelats Superiors van fent en aquest Convent	foli 300
Capítol 13	Escripturas de compras de casas y terras per lo siti de aquest Convent y de altres qualsevol compras	foli 285

Creiem d'interès exposar els punts més característics del Llibre comentant-los capítol per capítol començant pel primer:

Cap. 1 – FUNDACIÓ DE AQUEST CONVENT, QUANT I COM SE FEU.

Es tracta d'una *narració breu*, dividida en sis capítols, incorporada al llibre procedent d'un escrit anterior, ja que està datada l'any 1620 i que pel seu interès transcrivim íntegrament en l'apartat DOCUMENTACIÓ d'aquests FULLS.

Té aquesta narració l'aspecte d'una història viscuda, amb relats frescos i plens d'ingenuïtat i realisme que ens recorden les pàgines del *Libro de las Fundaciones*, de la Mare Santa Teresa de Jesús.

Vegi's l'elogi que es fa del Rector Joan Palau, que portà els Religiosos a Mataró; el viatge de Madrid a Barcelona dels fundadors en un carro que els servia d'església i cor, portant una imatge de la Verge amb el Nen Jesús *molt hermosa que vuy dia està en lo Cor de dit Convent que es anomenada la Fundadora*; el camí de Barcelona a Mataró, a peu *ab las capas sobre las espatllas y gayato en las mans com uns Apóstols* i la rebuda a Mataró, a la Creu d'En Ramis, organitzant-se una processó amb el Rector, Capellans, Jurats i poble, fins a l'església de Santa Maria on es *digueren unes Oracions donant gracias a Deu de la sua vinguda, estàn tots contentíssims i plorant de devoció.*

El segon capítol de la narració explica l'estada dels religiosos a l'Hospital de la Vila, situat on avui hi ha la Casa de la Ciutat, i les dificultats que hagueren de sofrir per la *estretura del lloch en que vivian que pareixia més estreta presó que monestir*, encara que el fervor dels religiosos feia que *no sentian molestia ni pena del sobredit rigor y penitència en que vivian.*

Sens dubte, el redactor d'aquest escrit fou el Pare Fra Joan de l'Assumpció, ja que testifica: *De tot lo qual soc yo testimoni de vista, puix encara que indigne era a las horas novici de dita casa.*

El tercer capítol descriu la compra pel Rector Joan Palau de les cases i horts per a la construcció del nou Convent i s'esmenten les ajudes del Comú de la Vila i dels benefactors principals, entre els quals destaca el Cavaller Joan Beart, Batlle General per Sa Magestat en el Principat de Catalunya i *en particular dos germans, lo hu viu encara lo dia de vuy y tan devot com sempre anomenat Hieronym Serra Arnau, lo altre germà que es ya difunt se deya lo Capità Juan Palau.*

Indica també aquesta narració que Jeroni Serra Arnau era cunyat del Rector Palau i que tot i tenir una sepultura a la Capella del Roser de Santa Maria, volgué fer *son enterro en lo mateix Convent, en la Capella de Ntra. Sra. del Carme.*

Un altre gran benefactor fou el Dr. Pau Castelló (1), metge de la Vila, que a més de visitar gratuïtament el Convent des de la fundació *nos ha ayudat amb moltas limosnas.*

Per aquest escrit hem pogut veure que els dos prohoms més importants de la Vila, en aquells anys, Jeroni Serra Arnau i Joan Arnau Palau, encara que portessin diferents cognoms, eren germans. Del primer i del seu cunyat, el Rector Joan Palau, es conserven encara a la Capella de les Santes de Santa Maria –que antigament havia estat del Roser i després del Sagrament– les laudes sepulcrals. (2)

En la de Jeroni Serra Arnau hi ha l'escut de la família Arnau, format per les lletres A.R. i una Nau, el mateix que tenia el Capità Joan Arnau Palau en la seva arqueta (3). En canvi, en la dovella central del portal de la casa actualment destinada a Museu Comarcal del Maresme, en la qual vivia Jeroni Serra Arnau, hi ha l'escut de la família Serra.

Continua la narració en el capítol quart exposant el gran *fruyt que han causat los Religiosos* en la seva tasca d'ensenyar la Doctrina i de promoure la freqüentació dels Sagraments i també en la implantació de la devoció a la Verge del Carme, creixent de tal manera la Confraria *que lo dia de vuy hi ha mil dos cents i setanta personas* en una població que tenia aquells anys uns 2.500 habitants. (4)

El capítol cinquè explica com *al fí després de tres anys se feu la translatio de la Madalena al Convent nou* fent una processó com si fos el mateix dia de Corpus. Primerament es traslladà el Sagrament a una *Isglesia de prestat* i després a la *Isglesia nova feta de propósit abon vuy està.*

En el capítol sisè s'inicia la llista *dels Prelats*

Façana de l'església de Sant Josep de l'antic Convent de Carmelites, avui parròquia.

que y han aguts en lo dit Convent desde la fundació fins lo dia present, i de fet comença aquí el capítol segon de la TAULA, que comentarem més endavant al seu lloc.

Signaren aquesta narració el Pare Fra Joan de l'Assumpció com a Prior i el Subprior i el Clavari amb la data 17 de juliol de 1620. Hi ha també com a autentificació la signatura del Pare Fra Esteve de la Presentació, que era Prior, per segona vegada, l'any 1636 en confeccionar el llibre.

Després de les signatures hi ha aquesta nota: *Lo P. Fr. Juan de la Assumpció, cuia firma està aquí, era Prior quan se feu la Diligencia supradita de tota la relació, lò qual fou novici de la Madalena y proffessà en ésta poch després de un any de fundada la casa.* Aquest era fill de Palamós i fou un dels primers professos de Mataró l'any 1590 i havia viscut les incidències de la fundació, essent com ell mateix indica un *testimoni de vista*, cosa que valora extraordinàriament el rigor històric de la narració.

Cap. 2 – MEMORIAS PERPETUAS DE MISSAS Y OBLIGACIONS DE AQUEST CONVENT.

Comença aquest capítol en el foli 11, detallant una llarga sèrie d'escriptures de l'any 1585 al 1710, la majoria de les quals es refereixen a fundacions de Misses en favor de conegudes famílies del Mataró d'aquella època: Padró, Reniu, Tria, Roig de la Penya, Palau, Llauder, Arnau, Mates, Fogueras, Daviu, Mallol, etc. Aquestes escriptures ens donen pistes importants per el seguiment d'aquestes famílies, ja que moltes vegades s'assenyalen en successives apuntacions els hereus o successors.

També s'esmenten testaments com el de Joan Pongem, Ciutadà Honrat de Barcelona, casat amb Cecília Serra Arnau i Palau, que *fa llegat a aquest Convent del us de fruyt de tota sa hacienda y heretat per espai de dotze anys* disposant que després es vengui en públic encant deixant la renda al Convent. Cecília, ja viuda, fou Religiosa Carmelita Descalça i fundadora del Monestir de Monges de Mataró. Havia dotat la festa de Santa Cecília i aquesta dotació fou renunciada després pel Convent a petició de la mateixa fundadora traspassada *en favor del Convent de nostras Mares de Mataró ahon fou religiosa la dita Cecilia Pongem.*

En virtut d'una Concòrdia per a regularitzar l'herència esmentada, el Convent de Religioses s'obligà a cedir 10.000 lliures i per la renúncia de l'usdefruit *consignaren los Marmesors de Joan Pongem tota la universal heretat en favor del Convent de Carmelites Descalces.* La forma de pagar les 10.000 lliures quedà convinguda partint-se entre els Frares i les Monges el dot de les noves religioses. En els folis 20 r. i v. consten diversos rebuts a compte fins a la quantitat de 8.019 lliures.

Acaba aquest capítol amb una interessant descripció de les aigües del Convent en aquests termes:

Aygua de la font nos la dona la Vila a 24 de juny de 1618 com consta en lo Acte rebut en poder de Antoni Puig, Notari de Mataró, regint la Notaria de la Casa de la Vila. Vé al Convent de la font del cap del carrer nou y cau en lo carre nou entre la porta de Na Coll, que es la primera casa de aquella part, y en los peus del Sant Xpto. y desde allí va en cañonada per davall terra per la part de la casa de la Sra. Pedró y allí poc més o menos passa a l'altra part del rec y vé per prop dell fins al cantó del carrer de St. Joseph y passa devant del Xpto. quatre o sis peus poc més o menos, y desde allí và pel mig del carrer fins davant del tros del ort nostre, que correspon allí al cantó

del ort den Vieta Corder. Y desde allí sen entra en lo nostre ort que correspont entre la Capella de Sta. Dorothea (vuy de Sta. Teresa) y lo cantó de la Igesia que mira al carrer de St. Joseph.

I desde un poc ensà del Xpto. de Arnau o casi davant, parteix un canó llarc fins a la paret den Vieta y alló serveix de espirall que ya se veu lo forat en la paret [...]

Ademés de açò dóna la Vila ab molta liberalitat l'aygua que es menester per regar la ortalissa [...] *ve al Convent per una canonada davall terra, per entre el rec de la Riera entre la Casa de la Sra. Teresa Mateu y de la casa de Antoni Arnau y vé pel mig del carrer de St. Joseph molt fonda davall de la canonada de l'aygua de la font.*

La descripció continua explicant l'entrada de l'aigua fins al Lavatori de la Sagristia, el Brollador de l'Hort i fins l'*Arca o repartidor y desde allí a la cuyna y demés officines, com és el fregat i la bugada.*

Finalment es detallen les Concòrdies per la concessió de les aigües i els drets del citat espirall a can Vieta.

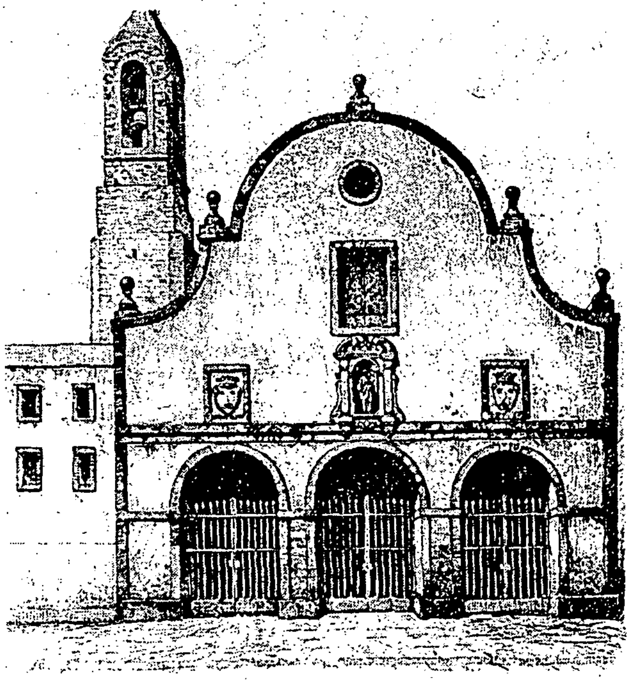

Dibuix de la façana del Convent de Sant Josep de Carmelites Descalços a la Rambla de Barcelona. Dos anys després, seguint la mateixa traça es construí el convent mataroní, el segon de l'Orde a Catalunya.

Cap. 3 – PRIVILEGIS I BREUS DE SUMOS PONTÍFICES QUE TÉ AQUEST CONVENT.
Cap. 4 – PROVISIONS REALS EN FAVOR DE AQUEST CONVENT.

En el foli 40 comença el capítol tercer, que té reservats deu folis, però s'omplí únicament el primer, transcrivint un Breu del Papa Urbà VIII, de l'any 1642 que es refereix a Biblioteques i un altre Decret del mateix Papa de l'any 1626 sobre Confessions. Es tracta de disposicions generals per a l'Orde sense referir-se concretament al nostre Convent.

Encara menys ús es va fer dels vint folis reservats al capítol quart, que està totalment en blanc.

Cap. 5 – ESCRIPTURES EN FAVOR DE AQUEST CONVENT.

Es destinaren a aquest capítol els folis del 70 al 103 però únicament estan escrits els tres primers amb documents ben interessants com el *Decret del Consell i Jurats de la Vila de Mataró* en el qual *a honra y Gloria de nostre Pare S. Joseph y de aquest Convent* es fa el vot de guardar la festa el dia de Sant Josep en la Vila i terme, amb l'aprovació del Sr. Bisbe de Barcelona, l'any 1639. Els Carmelites Descalços foren els propagadors a Catalunya de la devoció a Sant Josep, que ha esdevingut un dels noms més emprats del Santoral (5).

Hi ha també una declaració de Jaume Palau, Mercader de la Vila de Mataró, com a hereu del Rev. Sr. Joan Palau, Rector de Santa Maria i el testament de *Mosen Hieroni Serra Arnau, Burgés de la present Vila de Mataró* en el qual disposa que mortes les dues filles seves sense infants, sigui venuda la seva heretat a encant públic i una tercera part es destini a *aquest Convent de St. Joseph de caritat i per amor de Deu.*

Acaba aquest capítol amb la facultat d'obrir una finestra en el Convent en la paret de l'hort del *Magnífic Joan Jofre, Ciutadà Honrat de Barcelona*, concedida el dia 11 de juny de 1679.

Cap. 6 – ACTES DE CENSOS I CENSALS EN FAVOR DE AQUEST CONVENT DISTRIBUITS PER LOS MESOS DEL ANY.

Aquest capítol sisè és el de més extensió del llibre ja que comprèn els folis del 104 al 261. Tal com el seu títol indica inclou la relació, segons el temps dels venciments, de més de dos-cents censos i censals amb les corresponents anotacions.

En molts casos s'indica al marge el destí de les rendes a cobrar, segons les obligacions d'Aniversaris i Misses contretes pel Convent.

Cap. 7 – ACTES DE CENSALS I CENSOS QUE FA I PAGA LO CONVENT.

Ocupa aquest capítol setè els folis 262 i 263 i es descriuen les obligacions de pagaments del Convent, derivades de compres, herències rebudes o per haver manllevat els diners.

En la major part de les anotacions hi figura la paraula *lluit* indicant així que s'havien satisfet els deutes.

Cap. 8 – SEPULTURAS PERPETUAS VENUDES A PERSONAS PARTICULARS.

Comença aquest capítol vuitè en el foli 265 amb aquestes paraules:

Té nostra Iglesia sinch altars ab capellas los quals se han fet de limosnas de particulars. Lo Altar Mayor i col.laterals se han fet de limosnas particulars.

Per a lo altar de St. Joan ha dexat lo pubill Joan Pongem lo quadro que ha de ser nostre, del P. Fr. Joan de la Creu ab tres quadros que per ara estàn en sacasa, ordenant-ho en son últim testament i se ha de tornar en son hereu lo quadro que ara està que es de St. Joan Baptista.

La Capella de Ntra. Sra. del Carme la feta M°. Geroni Serra Arnau, Burgés, ab son altar pero no l'ha dotada.

La Capella de Ntra. Sta. Mare Theresa de Jesús ha fet Joana Fornells i Galceràn y han donat un Càlcer pero no altra cosa.

Las Sepulturas que vuy hi ha en la Iglesia son les següents: Primerament la de nostres Religiosos que està debaix lo Altar Mayor y en lo presbiteri y ab llicencia de nostres P.P. se enterran personas particulars.

Tenen tombas lo pubill Joan Pongem, Ciutadà Honrat de Barcelona, devant lo altar de St. Joan y en ella vuy dia està enterrat.

A la altra part de l'Evangeli té tomba la Sra. Mateua de Argentona que vuy dia té casa en la Riera.

En la Capella de Ntra. Sra. del Carme té tomba M°. Gerónim Serra Arnau y sa neta Maria Angela Pedró y son marit Melchior Reniu y tota sa casa.

En la Capella de Ntra. Sta. Mare Theresa tenen sepultura dita Joana Fornells y la casa de Guitart en una mateixa tomba y en la altra tomba lo metge Castelló que fou persona que nos visitá molts anys.

En lo cos de la Isglesia hi ha una tomba la qual feu M°. Nicolau Pedró per a sí i per la casa de Jofra y ninguna està dotada y dos altras tombas per a los Confrares de Ntra. Sra. del Carme.

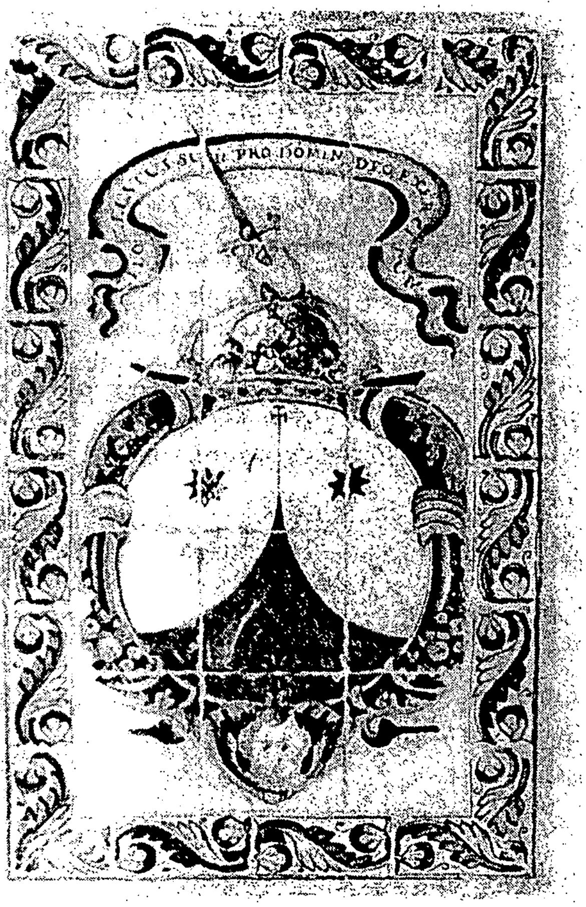

Plafó de rajoles amb l'escut de l'Orde del Carmel.
Procedent de l'antic Convent de Sant Josep.
Es conserva al Museu Comarcal del Maresme - Mataró.
Fotografia Miquel Sala

En lo cos de la Isglesia y en la capella mayor hi ha sepulturas de personas particulars que constan de sos señals i altres sense señals com consta en la planta de la Isglesia que està en una taula de la Sacristia.

Item alta Capella baix la Invocació de Sta. Dorothea la qual fundà la Sra. Dorothea Bellot y Palau donant per a la fàbrica en limosna quatre centes lliures y per a la conservació, ornaments y una llàntia dos centes lliures y la llàntia ha de cremar tots los dissaptes y festas de guardar.

Les successives pavimentacions de l'església han tret el rastre d'aquestes sepultures conservant-se únicament les de la família Mateu, després Palau i la dels Llauder que no consta en aquesta descripció.

Segueix una anotació referent a *Josef Pou, alias lo Bonich* que originà un greu conflicte ja que en morir la seva muller Maria Pou, fou portada a enterrar *ab violència* a Santa Maria el dia 22 de gener de 1697. Després d'un *Processet* es demostrà que volia ser enterrada *en la Isglesia de aquest Convent de St. Joseph de Mataró* i per una

Provisió o Sentència del Vicari General de Barcelona contra el Rector de Santa Maria, fou desenterrada el dia 2 de febrer i *el Clero de dita Vila la aportà a enterrar a aquell Convent.*

Les darreres anotacions del capítol corresponen a obres efectuades en l'església i es descriu com l'any 1777 es construí el Monument i Altar del Sant Crist, costejat per les almoines que havia anat recollint el Pare Sacristà de diversos devots.

S'explica també que l'any 1784 fou traslladat a l'Església, l'Altar que estava a l'Oratori de la Sacristia dedicat a St. Francesc Xavier. S'hi adaptà un nínxol o cambril per col.locar-hi la imatge del Natzarè i el dia de la seva inauguració es celebrà una processó portant la nova Imatge des del Convent de *las Monjas Descalsas abon se bavia Vestit, ab lo acompañament de sis religiosos ab sas atxas.* Es cantà un tedèum amb música en acció de gràcies per la col.locació de la Divina Imatge *fet tot a expensas dels Devots.* Aquest Altar s'ha conservat i ocupa el mateix lloc però actualment està dedicat a la Verge dels Dolors. En les grades porta l'any de la seva construcció 1684.

Cap. 9 – PROFFESIONS DE RELIGIOSOS, CORISTAS, LLECS I DONATS, FETES EN AQUEST CONVENT DE ST. JOSEPH DE MATARÓ.

Consten en aquest capítol novè, que comença al foli 268, les professions de 79 religiosos. Les primeres l'any 1588 a l'església de l'Hospital de Sta. Magdalena i les darreres l'any 1716.

Entre els professos de *la Madalena* hi ha els primers novicis que vingueren a Mataró per la fundació, procedents del Convent de San Hermenegildo de Madrid, i entre ells n'hi havia cinc de portuguesos.

Els dos primers professos catalans foren Fra Melcior de Sant Bernat, de cognom Soler, fill de Perpinyà i Fra Joan de l'Assumpció, natural de Palamós, que fou Prior quan es redactà la narració de la fundació del Convent. Professaren l'any 1590 i havien rebut l'hàbit de l'Orde a Mataró.

El primer profés de la comarca (1602) fou el germà Jeroni de l'Ascensió, fill de Llavaneres, de

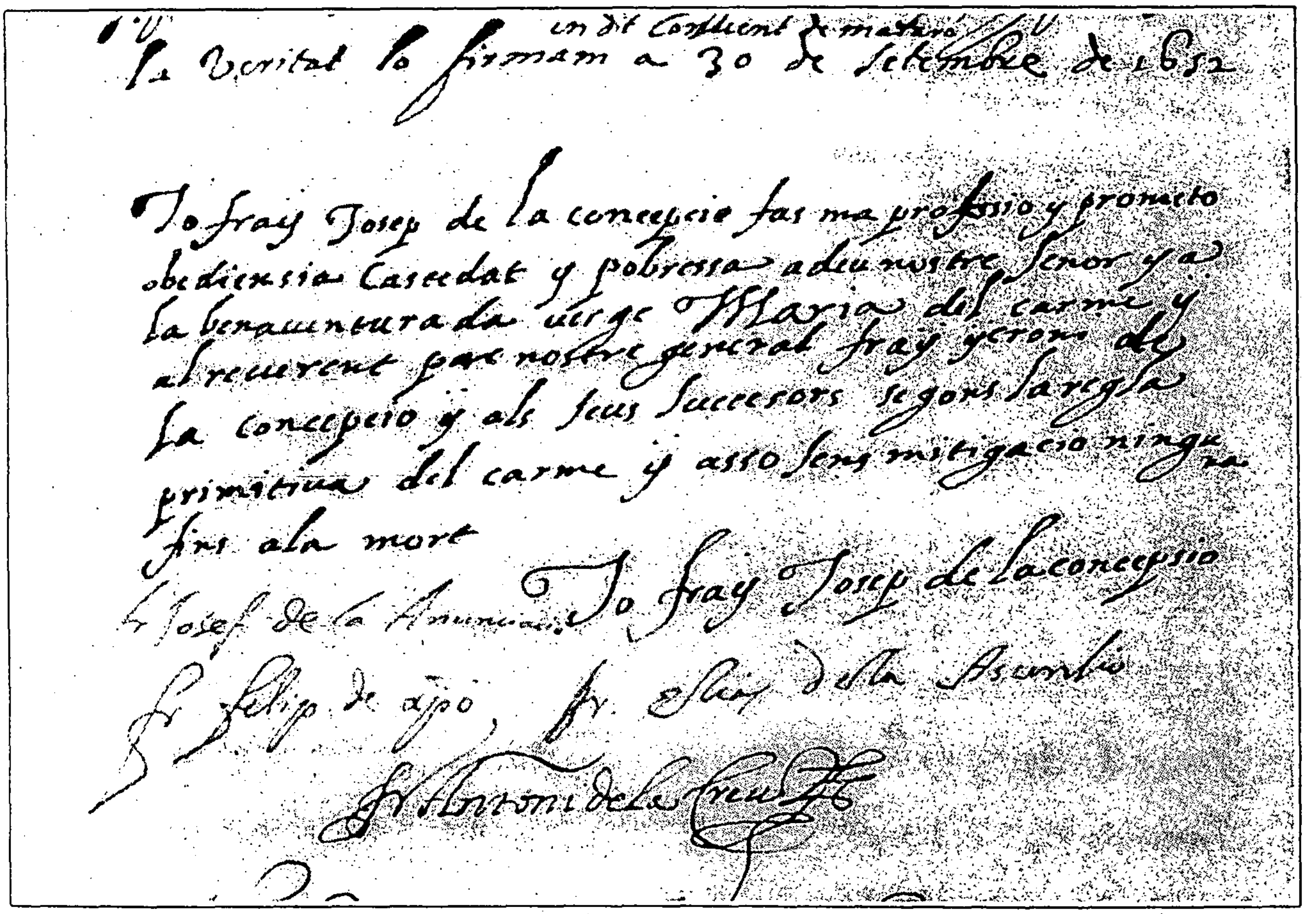
en dit Convent de mataro
la Veritat lo firmam a 30 de setembre de 1652

Jo fray Josep de la concepcio fas ma professio y prometo obediensia Castedat y pobressa a deu nostre Senor y a la benaventurada verge Maria del carme y al reverent pare nostre general fray yeroni de la concepcio y als seus Successors segons la regla primitiva del carme y asso sens mitigacio ninguna fins ala mort

Jo fray Josep de la concepsio

Professió de Fra Josep de la Concepció "el tracista", escrita i signada per ell mateix. Del "Libro de la Fundación ..." - M.A.S.M.

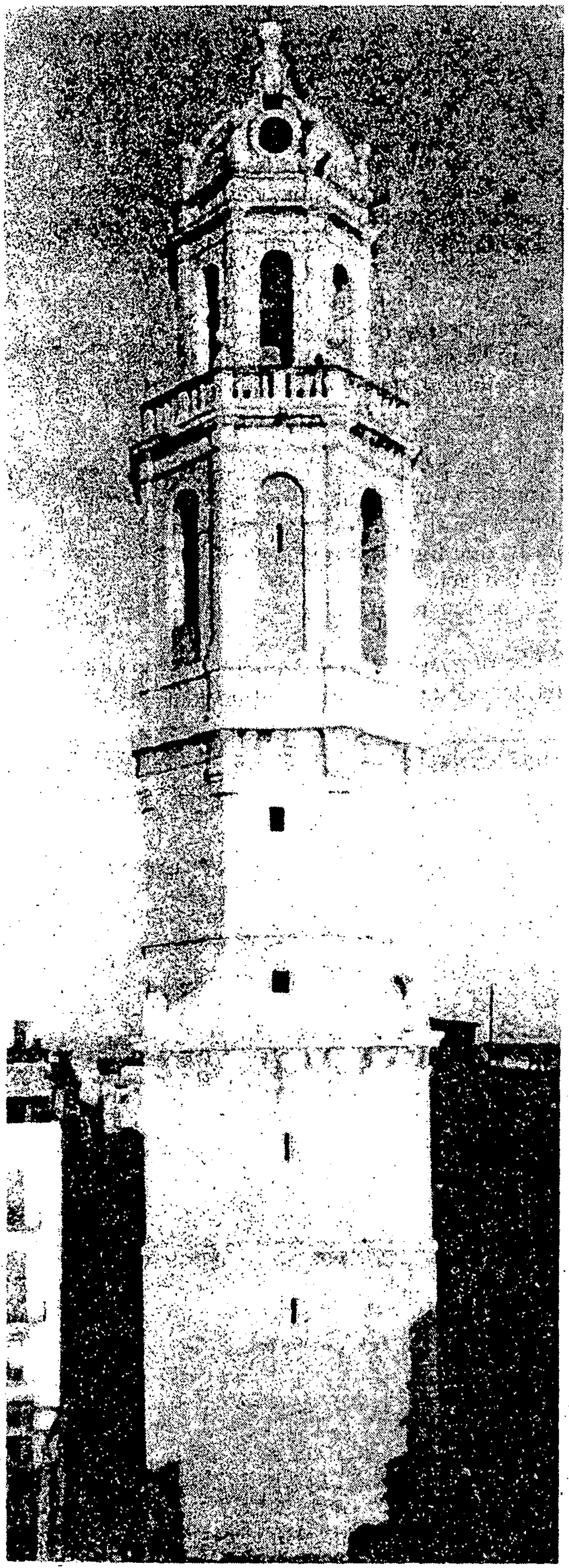

Campanar de Vilanova, dissenyat pel "tracista" Fra Josep de la Concepció.

cognom Catà i el primer mataroní (1603) portava els cognoms Arnau i Arnau del Sant Crist i prengué el nom de religió Diego de Xpto. recordant la casa que havia estat benefactora del Convent.

Els 54 primers professos havien estat inscrits en un altre llibre i el seu registre fou transcrit al *Llibre de la Fundació*, segons consta en la nota que segueix:

Fr. Joseph de la Anunciació, Prior de aquest Convent de St. Joseph de Mataró i los demés Clavaris, donam fé com totes les proffessions de los Religiosos sobredits son fielment tretas de un llibre que està en la caixa de tres claus, que se intitula Llibre de la Recepció, Aprovació i Proffessió de los Novicis de aquest Convent de St. Joseph de Mataró y per ser veritat lo firmam de nostres noms a 27 de gener de 1652. Fr. Joseph de la Anunciació.

Segueixen al foli 273 v. les professions signades pels mateixos interessats, essent la primera la de Fra Josep de la Concepció, fill de Valls, que es deia Josep Fuster i prengué l'hàbit de llec el 25 de juliol de 1651 als 25 anys i professà el 30 de setembre de 1652.

Aquest contrasta amb altres llecs que signaven únicament amb una creu, perquè no sabien de lletra. Era persona instruïda i la seva fama de *tracista* s'estengué per tot Catalunya (5). El Capítol General el cridà a Madrid per fer la "traça" del temple del "Convento de San José", avui Parròquia. Fou home de gran modèstia i resava per devoció l'Ofici Diví tot i que com a llec no tenia l'obligació de fer-ho.

Adaptà l'antic edifici de l'"Ala dels Draps" per Palau del Virrei de Catalunya i el mateix Virrei li oferí demanar al Papa la llicència per rebre Ordes Majors, però ell refusà excusant-se per la seva *indignitat* i perquè estava molt content en la professió en que Déu l'havia posat.

Entre les seves obres hi ha el Campanar de Vilanova, l'Església de Tàrrega, les Capelles de la Concepció de la Catedral de Tarragona i del Santíssim de la Prioral de Reus, el Convent de Ntra. Sra. de Gràcia (Josepets) i un projecte per a la nova catedral de Vic. Adaptà, amb un respecte per l'estil gòtic no corrent en aquella època, l'entrada de la Sala Capitular de la Catedral de Barcelona quan fou convertida en Capella del Sant Crist de Lepanto.

A Mataró sabem que havia dirigit "l'obra nova" de l'Església de Santa Maria, però no hem pogut trobar quina era aquesta obra, encara que

suposem es tractava de la primera ampliació de l'església gòtica. Podria ser que hagués dirigit també la coronació barroca del campanar ja que presenta una forta semblança amb les "traces" de Fra Josep de la Concepció, de Vilanova i de Tàrrega.

Morí al convent de Nules, en tornar malalt d'un viatge a Madrid, per la ruta de València, el dia 12 de febrer de 1690, sense poder arribar al seu Convent de Mataró com s'havia proposat.

Segueix el llibre amb el registre de les professions; creiem que totes són de llecs ja que els Coristes devien estudiar en altres Convents de l'Orde. Només d'un s'indica que va deixar l'hàbit i d'un altre es diu que a la tercera provació fou reprovat, sense indicar els motius.

Acaba el capítol l'any 1716 amb una nota que diu: *De assi en avant se continuan en lo Llibre Major nou.*

Dels 79 professos registrats, 54 eren de llengua catalana, 15 castellans, 5 portuguesos, 1 francés i de 4 no s'esmenta la nacionalitat.

Cap. 10 – MEMÒRIA DELS RELIGIOSOS QUE AN MORT EN AQUEST CONVENT.

Aquest capítol que comença al foli 281 és el registre dels religiosos morts i enterrats en el Convent de Mataró des de l'any 1599 al 1714. En molts casos s'esmenten particularitats de la seva vida o de la seva mort i destaquem les més interessants.

D'un germà corista es diu que morí als set mesos d'hàbit l'any 1602 *gran Penitent i en tot molt exemplar*. Del Pare Fra Pere de Sta. Eulàlia, natural de Sant Vicenç de Llavaneres s'indica que fou Lector de Teologia durant 15 anys. Morí l'any 1632. El primer mataroní registrat és el germà Antoni de l'Esperit Sant que morí als 77 anys, l'any 1647.

L'any 1652 moriren tres frares de pesta i a continuació hi ha el registre del Pare Fra Elies de l'Ascenció, fill de la Vall d'Aran, que morí als 70 anys i 46 de vida religiosa *de singular caritat ab los pròxims, per ells exposà sa vida, administrant los sagraments de la Penitencia i Eucaristia en la peste tan gran que hi hagué en esta Vila de Mataró.*

Del Pare Fra Miquel de Jesús, natural de Centelles, que morí l'any 1658 als 80 anys i 52 de vida religiosa, es diu que fou *dues vegades Prior*

Traça de l'església de Tàrrega, obra de Fra Josep de la Concepció.

d'esta casa i de Barcelona també dues; del Desert una i de Tortosa i de Ntra. Sra. de Gracia. Dos vegades Definidor General i tres Provincial desta Provincia. Morí dient las Completas acabat lo vers In Manus Tuas Domine Commendo Spiritum meum ab lo Gloria Patri.

El que segueix, el germà Gabriel de Sant Joan Baptista, morí l'any 1659 als 53 anys i 31 de vida religiosa, té aquesta nota en el seu registre: *era tanta la opinio que tenian de este Hno. de Sant que quan lo tragueren a la Isglesia per enterrar-lo, lo seglars lo deixaren casi tot nú per pendre-li lo habit per reliquias.*

Un altre mataroní, registrat amb el núm. 33, és el Pare Fra Antoni de la Creu, que morí l'any 1668 havent estat Provincial i Prior de Barcelona, de Gràcia i de Tortosa. Tenia 66 anys i 48 de vida en la religió.

Una personalitat, dins l'Orde, fou el Pare Fra Francesc de l'Assumpció, fill de Palamós, que morí l'any 1678 als 69 anys i 52 de vida religiosa. Havia sofert molts treballs en les guerres d'aquell temps i fou dues vegades Mestre de Novicis i Prelat de Lleida, de Gràcia, de Perpinyà, quatre vegades de Vic, dues de Reus i una de Tortosa.

Destaca després el germà Miquel dels Sants, natural d'Asnurri (Bisbat d'Urgell) que havia anat a les Índies acompanyant el Pare Provincial . Quant hi hagué una greu malaltia a Balaguer s'oferí per ajudar els seus germans de religió. Contagiat tornà a Mataró per passar la convalescència però recaigué i a la primera visita, el metge *ya le dió sin esperanças de vida, pero al cabo de 24 dias de padeser, le dió Dios major Vida llevàndoselo.*

El registrat amb el núm. 48 (1684), el Pare Fra Francesc del Carmelo, fill de Castelló de l'Empordà, era un gran devot de la Verge Fundadora i sentint-se morir féu portar la Imatge a la seva cel.la. Hi ha un gran elogi de la seva actuació que acaba dient: *ens va deixar consolats per la seva mort feliç.*

Segueix el registre 49 del germà Bernat de Santa Agnès, fill de Torelló, que morí l'any 1684 als 55 anys i 25 de religió. Sortia a recollir almoines per la comarca i era molt estimat dels religiosos i dels seglars. El Sr. Bisbe de Solsona l'enviava a buscar i el convidava a la seva taula dient "que tenia molt de consol amb la seva companyia".

Una particularitat especial la trobem en el núm. 52, el Pare Fra Francesc de Sant Joaquim, natural i profés de Barcelona, que morí l'any 1686 als 50 anys i 36 de vida religiosa que *casi toda la vida avia pasado su conventualidad en este Convento y sin aver pasado los estudios avia ensenyado mutchos años la Doctrina Cristiana a los mutchatxos* [. . .] *tenia también gracia para exorcisar Energúmenos, sacando mutchas veces los Demonios de los Cuerpos, de que quedaria el demonio muy amargado y asíale algunas veces burlas, como una vez que le escondió todas las llaves de la Sacristia para que no pudiera decir Missas. Està enterrat al crucero de la Iglesia, al costat de la Sepultura de Vicens Fàbregas, per estar plena la sepultura dels Religiosos.*

En les inscripcions següents trobem també dades curioses, com la d'un frare que havia estat soldat i *sabé adaptar-se a les regles de la milicia del Crist*; un germà llec que morí als 21 anys per haver-se cangrenat per una punxada de peix al dit; un altre que morí als 80 anys i essent sord, passava fred al costat de la finestra oberta, per tal de sentir la campana i no fer tard al Cor; un altre *que su enfermedad malogró los talentos que tenia para el Púlpito i el Confesionario*; un que fou Lector de Teologia, Prior de Tortosa, de Girona, Reus i Procurador del Convent de Mataró i un germà llec *comprador i limosnero ejemplar.*

Segueix *un gran sujeto y exemplar en toda virtud*, el Pare Fra Joan de Jesús Maria, que morí l'any 1697, als 74 anys i 53 de religió, que havia estat Definidor General de la Província de les Índies, Provincial, quatre vegades Prior del Desert, una de Vic, de Gràcia i de Barcelona i dues de Mataró.

D'un germà que morí tísic als 21 anys es diu l'elogi corresponent: *Consumatum in brevis explevit tempora multa* i d'un Pare molt devot de la Immaculada Concepció s'esmenta que la Verge li va pagar aquesta extremada devoció, ja que el 8 de desembre de l'any 1706, dia de la Festivitat, després de resar Maitines es va confessar i mitja hora després de dir la Missa, va acabar l'acció de gràcies al Cel.

Després d'aquesta inscripció trobem l'únic registre d'una mort sense haver estat sepultat el frare en el Convent de Mataró. És una bella narració i la transcrivim quasi integrament:

A los 18 de julio de 1704, murió en el Imperial Monasterio de Sant Feliu de Guixols, siendo conventual de esta casa, el P.Fr. Salvador de la Madre de Dios, natural de Mataró, de la casa Reniu y Padró [. . .] *Tenia de edad 25 años, fué religioso de muchas prendas y de su edad no se conocía quien le igualase. Sirvió a la Religión en los empleos de Pasante Lector de Moral, de Artes y de Theologia escolástica. Su enfermedad se originó de su estudio, pues vino en parar en tísico; llevóla con toda resignación.*

El morir en dicho Monasterio fué que los Prelados le enviaron por compañero de otro religioso que fué a predicar.

En su enfermedad y muerte le asistieron los Monjes como a Hermano suyo y hasta el Glorioso San Benito mostró que le padrinava en su último trance, pues hasta que le ayudara a bien morir otro Religioso Benedictino, haviendo nombrado muchos Santos y juzgando todos lo que assistían aver dado su espíritu a su Criador, volvía a respirar. Continuó el Religioso en su piadoso exercicio y nombrando muchos santos, hasta que dijo: Glorioso Patriarca San Benito ya que me hallo en vuestra casa y es oy el dia octavo de vuestra fiesta, (lo era de la traslación de las reliquias que se celebra el 11 de julio) assistidme con vuestro patrocinio. Sin mas nota ni exterioridad que dar una fuerte respiración, dió su alma al Criador. Esto lo notaron todos los circunstantes y yo hago Fée que me hallé presente y le pongo en este puesto por haver hallado menos la noticia de su Muerte en este libro.

Està enterrado en dicho Monasterio, en la Sepultura de los Monjes a mano derecha, que llaman de San Benito.

Altres inscripcions ens donen també el tret principal de la vida del religiós: *muy devoto de las Santas Imágenes porque havia tantos herejes que las aborrecían; Tan pobre que sólo tenia el Breviario y los Instrumentos para mortificar el cuerpo; Superior cuatro veces y muy devoto de las Almas del Purgatorio; Portero, habiendo sido antes Lector de Theologia.*

El registre 71 correspon al Germà Jaume de Sant Agustí, que morí el 6 de desembre de 1711, als 51 anys i 26 de religiós era *Tracista i Escultor* i havia col.laborat amb el famós germà Fra Josep de la Concepció executant les escultures del sarcòfag dels Marquesos de Tamarit, a Reus, en la Capella projectada pel conegut tracista (8).

La darrera inscripció d'aquest llibre, el núm. 73, és de l'any 1714 i a continuació hi ha la nota següent:
De assi en adelante los Religiosos Difuntos de este Convento se continuarán en el Libro Mayor nuevo que comiensa por el P. Fr. Juan de la Presentación, natural de Granollers, en la pàgina 979.

Les defuncions registrades en aquest capítol corresponen a frares residents al Convent de Mataró i tots són nascuts als Països Catalans, amb les excepcions d'un francès, un navarrès, un aragonès, un portuguès i un asturià.

Cap. 11 – MEMÒRIA DELS PRELATS QUE Y HA AGUTS EN AQUEST CONVENT.

Comença aquest capítol en el foli 3 del llibre, amb el capítol sisè del relat de la fundació i comprèn una llista de 50 Priors. Dels primers s'indica únicament el nom, però a partir del 13è., el Pare Fra Joan de l'Assumpció, s'assenyala d'on són fills i amb una sola excepció tots són dels Països Catalans.

Normalment els Capítols Generals es celebraven a Pastrana, però l'any 1647 tingué lloc a Gràcia on fou elegit Prior el Pare Fra Fèlix de Crist, fill de Llavaneres.

A Mataró es celebrà Capítol General, la Dominica de Quincuagèsima, 27 de febrer de 1650 i s'elegí Prior al Pare Josep de l'Anunciació, fill de Lleida. L'any 1673 a Pastrana s'elegí el Pare Fra Joan de Sta. Agnès, de Calella i de 1700 a 1703 fou Prior el Pare Jaume de la Purificació, natural de Vilassar i l'únic Prior mataroní, fou el seu successor l'any 1703, el Pare Fra Josep de Jesús Maria.

L'any 1706, el Capítol no pogué reunir-se a Pastrana *por ser de obediencia de Phelipe V y Cataluña del Sr. Archiduque de Austria Carlos tercero* i es reuní a Reus. L'any 1708 a Gràcia i altra vegada a Reus els anys 1709 i 1712 *durando aún el impedimento de las guerras.*

Segueix una nota que diu: *Los Prelats que aniran succeint de inmediat se aniran continuant al Llibre Major novament fet que comensa per lo P. Fr. Rafael de l'Esperit Sant. Vide lo Llibre Major nou en la pàgina 1059.*

Cap. 12 – VISITAS QUE LOS PRELATS SUPERIORS VAN FENT EN AQUEST CONVENT.

Ocupa els folis 300 al 303 i conté els registres de la Visita dels Provincials o els seus Vicaris, sense altres anotacions que deixar constància de la visita. Fins l'any 1643 les inscripcions són en català i a partir del 1654 fins a la darrera, l'any 1715, es fan en castellà.

Cap. 13 – ESCRIPTURAS DE COMPRAS DE CASAS Y TERRAS PER LO SITI DE AQUEST CONVENT Y ALTRES QUALSEVOL COMPRAS.

Aquest capítol tretzè i darrer ocupa els folis 285 i 286 amb la descripció de setze escriptures, indicant el lloc on es guarden, la data, el notari i un resum de cada una.

La primera de l'any 1589 és una compra a Eulàlia Mas Arnau de un tros de terra i hort *en lo carrer dit dels garets.* Segueix la compra l'any 1606 d'una casa i hort tancat *per lo siti del Convent*, casa que llinda amb la de Pere Corbera, vidrier.

L'any 1633 es comprà la casa de Margarida Lloberas *que confronta a migdia ab los hors antichs, a ponent ab una casa den Hospital, a tremuntana ab lo carrer de St. Joseph i a llevant ab lo quarto que mira ses ventanas a Ponent.* Les escriptures que segueixen es refereixen a censos de la mateixa casa.

L'any 1636 es comprà a *Antoni Sala i Roig, Vidrier, un tros de hort i part de una botiga o celler* indicant la situació a ponent del Convent; poc després es comprà el que restava de l'hort, de la botiga i celler i finalment la compra d'un petit tros que restava.

El mes de febrer de l'any 1636 *se comprà an Hospital un tros del pati de la casa que es inme-*

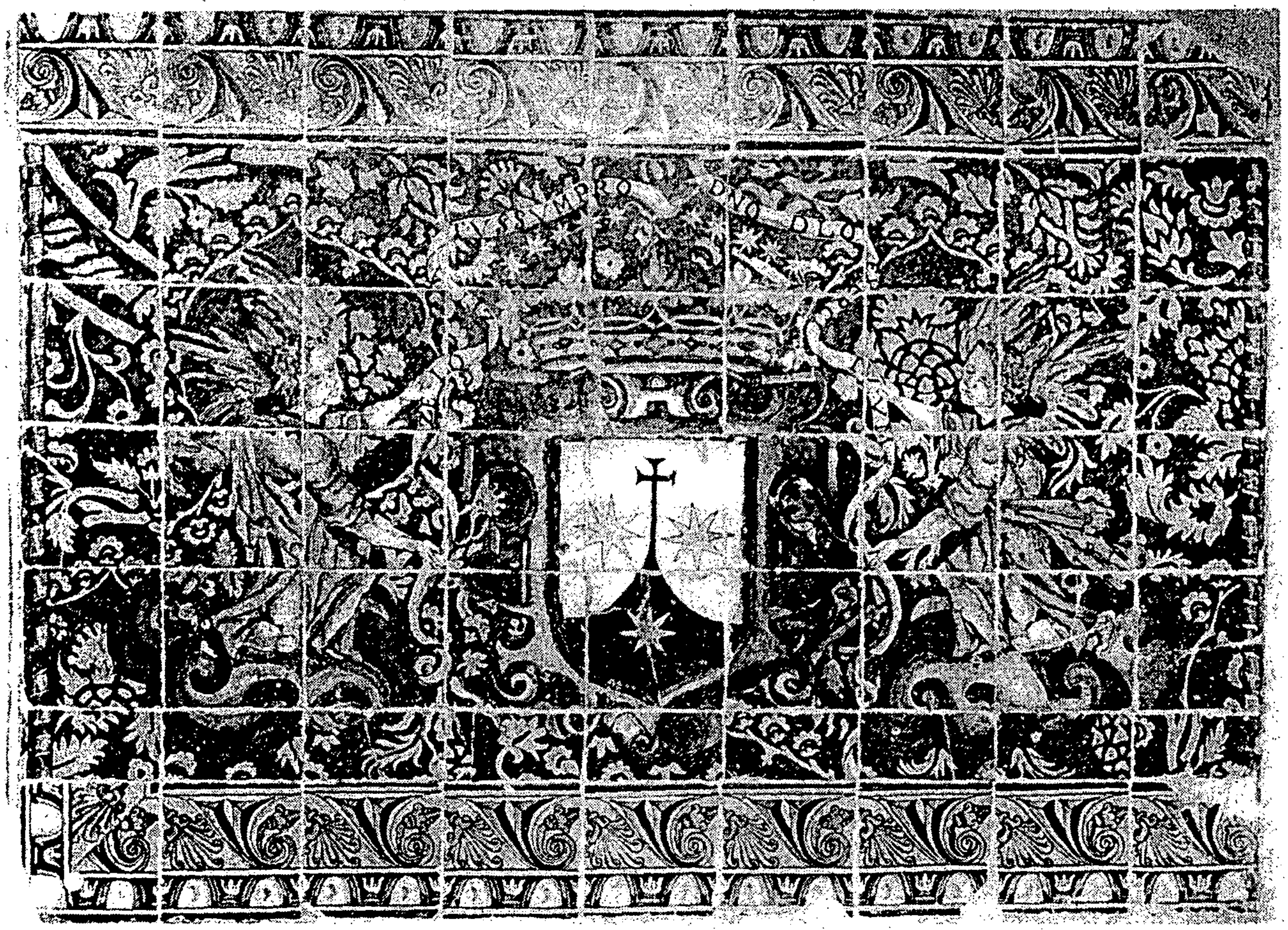

Plafó de rajoles procedent de l'antic Convent de Sant Josep.
Es conserva al Museu Comarcal del Maresme - Mataró.
Fotografia Miquel Sala

diatament a la porteria reglar que vuy té lo Convent.

L'any 1654 es va comprar a Miquel Esmandia, serraller, una casa que: *confronta a migdia amb una pared nova de un quarto nou que va en ves casa den Ospital, a ponent amb la casa de Joan Pujol, vidrier, a tremuntana ab lo carrer de St. Joseph, a llevant ab la porteria reglar i pati della* i a continuació segueix la lluïció d'un cens que pagava a l'Església Parroquial de Santa Maria aquesta casa.

Les tres escriptures que segueixen, registren la compra, l'any 1673, de la part que donava al Convent de tres horts de cases de la Riera. Primer un tros d'hort *contiguo al Monastir* a Francesc Vieta, Corder indicant que *lo tros té de llargada quaranta quatre pams en el gaire de la paret del Carrer y la paret em feta nosaltres, a nostros gastos y se li ha de dar carregament.* La casa d'En Vieta, com hem vist en parlar de l'aigua del Convent, era la que feia cantonada amb la Riera i que fou enderrocada per tal d'eixamplar l'entrada del carrer de Sant Josep.

Els altres dos horts que es compren *al gaire de la paret d'En Vieta* són els de les cases que segueixen, la d'En Francesc Ramis i Xammar i la de Josep Blanch i Maria Serra, sa muller.

La inscripció núm. 13 és la compra el 28 d'abril de 1666 a *Petronil.la Sabater, muller en terceras nupcias de Joan Sabater, pagés de Sant Andreu de Llavaneres de una Casa sita en lo carrer de St. Joseph de la present Vila de Mataró (la qual vuy dia serveix de stabla i dalt de Ospederia) y es la en lo present any 1692 confronta per la part de Ponent ab la casa de Pere Tues, manyà.* Aquesta casa era la de Joan Pujol, vidrier, segon marit de Petronil.la Sabater que la posseïa per testamentaria. És la darrera casa propietat del Convent al carrer de St. Josep i segurament estava en el lloc ocupat avui per l'edifici construït per l'Arquitecte Puig i Cadafalch, actualment en restauració.

Les escriptures que segueixen parlen de censos d'aquestes cases i també del *siti o terra abon est'a fundada la Iglesia i Convent* sobre el que el Procurador del Sr. Batlle General de Catalunya

feu un Precari com a Senyor directe que es lo Sr. Rei de dit siti o terra. L'amortització es pagava a la Batllia General *cada any lo dia de Nadal, sens prestació de altres censos.*

Després d'aquest capítol tretzè, s'acaba el llibre amb l'índex alfabètic, principalment de noms, que comprèn els folis del 364 al darrer núm. 386.

Seria interessant de veure l'evolució del Convent fins a la seva extinció l'any 1835, però no disposem del *Llibre Major nou* ni sabem si es conserva en cap arxiu.

Ha estat enriquidor per a nosaltres de conèixer la vida dels carmelites a la nostra ciutat; l'entusiasme de la seva rebuda a Mataró, l'any 1588 i la seva actuació durant tot el segle XVII.

Encara que espiritualment no es poden mesurar els fruits de l'estada dels religiosos a Mataró, materialment han deixat una empremta que no es pot esborrar: els edificis de l'església i convent, avui parròquia i escola; una llarga llista de carrers que comença amb el de Sant Josep, el de Santa Teresa al costat del Convent de les Monges que avui és recordat amb el nom de Plaça de les Tereses i els del Carme, Sant Elies i Sant Albert que formen un barri amb noms carmelitans. Portava aquest darrer nom la continuació del carrer del Masseva entre el Caminet i els camps on actualment hi ha el carrer de "Wifredo".

Però el testimoni principal de la vida carmelitana el tenim a Mataró en el Monestir de la Concepció, de les monges carmelites descalces, que anomenem "Tereses" i que és un fogar d'oració, de treball i de cultura.

Sigui aquest el nostre homenatge en l'any del centenari de la Mare Santa Teresa de Jesús.

Rafael Soler i Fonrodona

NOTES

1.- Josep Ma. Colomer, *Mataró al mil cinc-cents*, Premi Iluro 1967 (Mataró 1969) 212-213. Publica la conducta convinguda entre els Jurats de Mataró i el Dr. Pau Castelló.

2.- Lluís Ferrer i Clariana, *Santa Maria de Mataró, La Parròquia, El Temple I*, (Mataró 1968) 108.

3.- Antoni Martí i Coll, *Historia de una familia de la Villa de Mataró, Juan Arnau Palau y sus descendientes*, Premi Iluro 1961 (Mataró 1962) 16.

4.- Joaquim Llovet i Verdura, *La Ciutat de Mataró I*, (Barcelona 1959) 94.

5.- Gran Enciclopèdia Catalana, *Josep* Volum 8 - 781 (Barcelona 1975).

6.- Cèsar Martinell, Arquitecte, *Un arquitecto del Siglo XVII*, Fray Josep de la Concepció "El Tracista" en "Cuadernos de Arquitectura Núm. 63" (Barcelona 1969) 9.

7.- Lluís Ferrer i Clariana, *Santa Maria de Mataró, La Parròquia, El Temple II*, (Mataró 1971) 50.

8.- Martinell, *Un Arquitecto eminente...* 12

CARMELITES DESCALÇOS DE MATARÓ (1588-1835)

L'Equip del Museu Arxiu de Santa Maria, de Mataró, em demana "un petit resum de la Història del Convent, dels seus religiosos i dels religiosos de Mataró des de la fundació fins a l'any 1835".

Serà molt difícil resumir tans anys d'història en uns folis. I més encara per a mi, que sempre he tingut una certa simpatia i afecte molt gran als mataronins. Els carmelites descalços hem estat, de bon principi, ben acollits per la ciutat de Mataró. De fet hi ha hagut dos convents del nostre Orde (el de frares, del qual ara parlarem, i el de les monges carmelites descalces (1648), avui a l'avinguda Torner), i moltes vocacions carmelitanes, tant de nois com de noies. I no cal ni anomenar els confrares de Ntra. Sra. del Carme que (des de 1688, any de la instauració oficial) han estat a milers, com també els benefactors. Això, i d'altres coses, fan que no acabi mai quan començo aquest tema. Però ho he de fer, ni que sigui en "un petit resum".

COMUNITAT CARMELITANA DE SANT JOSEP

El fundador dels carmelites descalços de Mataró –ara parròquia de sant Josep– fou el rector de Santa Maria, mossèn Joan Palau. Amb la col.laboració d'un altre sacerdot resident a Barcelona, don Diego Pérez de Valdivia, andalús, aconseguí que vinguessin a la vila els carmelites de santa Teresa de Jesús. Per això, el 5 de febrer de 1588 s'establiren –provisionalment– a la capella de santa Maria Magdalena, d'acord amb la llicència del senyor bisbe, Joan Dimas Loris, que donà de bon grat (2-II-1588).

L'Orde ja havia comprat, el 28 de desembre de 1587, uns terrenys al carrer d'en Bona, ara de sant Josep per a edificar –com de fet es va fer– el convent i l'església dedicada al sant espòs de Maria. Fins un any més tard no van passar al monestir que s'estava construint (autorització del bisbe, 1-II-1589), i fins molt més endavant no pogueren obrir al públic una capella (llicència, 22-VIII-1591) en el mateix monestir. Les obres –el 1590 hi treballava com a mestre de cases Joan Salvador– tant de l'església com del convent, van anar molt a poc a poc. Sembla que fins l'any 1603 no van finir. El contracte per a la façana de l'església es feia, encara, el 30 de maig de 1602, amb Magí Miró, mestre de cases. El 13 de novembre de 1641 es firmà el contracte per a fabricar el retaule de l'altar major a càrrec del fuster Joan Llobet. Però molt aviat –ja a l'any de 1603– tot un seguit de famílies mataronines demanaren dret de "sepultura o vas" a sant Josep, quelcom que continuaren d'altres moltes fins a la desamortització de 1835.

MINISTERIS DELS NOSTRES FRARES

Les obres del convent i església, dèiem, van anar molt a poc a poc, però els nostres religiosos es dedicaren, tot seguit, a llurs ministeris d'ensenyament, catequesi i culte. Era la feina que el senyor rector de Santa Maria els demanava i el poble necessitava. No és, doncs, res d'estrany que el Dr. Palau deixi, en el seu testament, diners per a mantenir, en el convent, l'ensenyament setmanal del catecisme. Relacions manuscrites d'aquella època parlen de com *"tenian en aquel tiempo los religiosos de este convento cuydado de enseñar a leer y escribir los niños de aquel pueblo"*. I un dels frares fundadors diu: *"Comenzose a enseñar la doctrina cristiana a los muchachos por las calles, y ellos la enseñaban a sus padres en sus casas... En fiestas muy ordinarias, son menester siete u ocho confessores, y en algunas veces no bastan... Y no solo se ha hecho provecho a los de Mataron sino a los circunvecinos de aquella villa"* (Declaració del 13 d'agost de 1603).

Els carmelitans s'identificaren molt aviat amb el poble, i mai no van sentir-se estranys a llur llengua, cultura i tradicions. El convent era casa de tothom. Llibres i documents de la comunitat són plens de testimonis i de vida mataronina. Cert

que de vegades hi va haver plets i baralles, fins i tot amb la parròquia, però a la fi el seny i la caritat posaven pau.

El servei i la dedicació al poble, particularment en els ministeris sacerdotals fou sempre in crescendo. Tant que la comunitat de sant Josep va haver de demanar moltes vegades ajut als responsables de l'Orde a Catalunya, *"por el continuo confessionario, auxilio a moribundos, asistencia a las religiosas* (monges de santa Teresa) *y trabajos extraordinarios que no se hallan quizás en ningún otro convento de la Provincia"* (cartes de la comunitat al P. Provincial, 24-V-1820 i 9-XI-1830).

Claustre del Convent de Sant Josep.
Fotografia Maria Ribas i Bertran.

CONVENTUALS CÈLEBRES

Mataró va ésser noviciat de l'Orde a Catalunya els primers anys de la seva història. Ací va estar de novici fra Josep de Jesús Maria, després definidor general, procurador a Roma i general de l'Orde (1613-1619). Fou prior d'aquesta comunitat el P. Jeroni de l'Assumpta (1607-1610), i més endavant amb càrrecs de molta responsabilitat, tant a Catalunya, com fora de casa nostra. És el qui primer publicà *Las cautelas y avisos* de sant Joan de la Creu (Girona, 1650). També havia estat prior del nostre convent, el P. Isidor de l'Assumpta (1658-1661), que esdevingué provincial de Catalunya i visitador general de Mèxic els anys 1673-1679. A Mataró signà els *Annales* (els fets del primer segle de l'Orde a Catalunya) l'historiador provincial P. Joan de sant Josep, el 8 d'agost de 1707. Ací va fer la seva professió religiosa el germà Josep de la Concepció (30-IX-1652), conegut per tot Catalunya, i també per Aragó i Castella, com el "Tracista", famós arquitecte del segle XVII. Cal recordar, també, el germà Jaume de sant Agustí (Ribot Soria), que va morir en aquest convent el 6 de desembre de 1711, també "tracista" i escultor.

RELIGIOSOS MATARONINS

No és possible, en aquesta meva aportació d'avui, parlar de tots els carmelites descalços nats a Mataró. Però ofereixo una llista —ni que sigui molt incompleta— de noms i dades tretes dels nostre arxiu provincial de Catalunya. Ho faig per ordre alfabètic, i molt a corre-cuita :

Antoni de la Creu (Montfort Sans), professà el 20 d'abril de 1621, als 17 anys. Fou provincial de Catalunya (1647-1650), i va morir a Mataró el 23 de març de 1668.

Antoni de sant Josep (Cuadrada Ricart), nat el 17 de juliol de 1814, professà el 4 d'octubre de 1830, i morí a Mataró el 23 de juliol de 1895.

Antoni de santa Gertrudis (Montner Llunell), professà als 18 anys, el 7 d'abril de 1772. Morí a Mataró el juliol de 1825.

Bartomeu del Ssim. Sagrament (Matas Cortina), professà el 15 de setembre de 1620, amb 18 anys, i mort a Saragossa el març del 1656.

Bernat del Ssim. Sagrament (Moles), professà el 1596, als 19 anys. Va morir a Barcelona el 13 de novembre de 1639.

Dídac de Crist (Jaume Arnau), professà el 6 de març de 1605, i morí a Barcelona el 22 d'agost de 1642.

Felicià de santa Margarida (Pons Martí), nat el 15 de març de 1815, professà el 21 d'octubre de 1831. No sabem què va ser d'ell després de l'exclaustració de 1835.

Francesc de Jesús Maria (Arnau Cabanes), professà el 18 de juny de 1718, i morí a Balaguer al juny de 1744.

Francesc del Carmel (Laymuns), professà el 30 de setembre de 1749; mort a Lleida a la guerra del francès (1808-14).

Francesc de santa Eulàlia (Pujol Marfà), nat el 28 d'octubre de 1813, professà el 21 de novembre de 1831. No sabem on era el 1835.

Francesc de santa Teresa (Palau Sala), professà als 16 anys el 24 d'abril de 1672.

Jaume de sant Agustí (Codina), professà el 28 de febrer de 1781, als 20 anys,

Jaume de santa Maria (Viñas), professà el 30 de setembre de 1749. Fou provincial de Catalunya un trienni (1787-1790). Va morir a Tarragona el 2 de juliol de 1803).

Joaquim Mª. de l'Eucaristia (Dardinyà Rossell), nat el 7 de maig de 1897, professà el 27 de gener de 1936 i morí a Santa Coloma de Queralt el 23 de juny de 1971. Hom el recorda amb admiració com a religiós i com a bon mataroní.

Josep de Jesús Maria (Soler Tarau), nat el 1661, professà el 6 de setembre de 1679, morí a Barcelona el 22 de febrer de 1739. Havia estat provincial (1721-24).

Josep de la Creu (Boigues), professà el 17 de juliol de 1657, als 16 anys, i enterrat a Mataró l'abril del 1722.

Josep de la Presentació (Calbi Costa), professà el 29 de novembre de 1770, als 17 anys. Morí a La Selva del Camp, 1808-09.

Josep de la Resurrecció (Albareda Sala), professà el 20 d'abril de 1745, i morí a Reus el gener de 1776.

Josep de sant Marc (Puig Bolla), professà el 28 d'abril de 1621. Acabà els seus dies a Barcelona el 16 de juny de 1652.

Josep de sant Miquel (Estaper), professà el 10 de maig de 1654, als 20 anys. El 7 de gener de 1674 va morir a Reus.

Josep de sant Pau (Pau Aranau), professà el 26 de gener de 1744, als 22 anys. Morí a Mataró el setembre de 1781.

Josep de santa Tecla (Roig), professà el 24 de setembre de 1757, als 21 anys. Morí a Mataró el gener de 1803.

Joan Bta. de la Concepció (Bòria Badia), professà el 5 de febrer de 1675, als 16 anys. Morí a Barcelona el 13 de juliol de 1730.

Joan de la Creu (Vallmajor Casals), professà el 15 de setembre de 1620, amb 19 anys. Morí a l'agost de 1655 a Pierola (B).

Joan de la Mare de Déu (Bigas Riera), professà el 7 de juny de 1728, als 25 anys. Morí a Mataró pel maig del 1763.

Joan de l'Expectació (Ballester Forrugels), professà a Barcelona, i morí a Girona el setembre del 1617, als 38 anys.

Joan dels Àngels (Matas), professà als 16 anys, el 28 de setembre de 1614. Enterrat a Perpinyà pel desembre del 1662.

Joan de sant Pau (Vila Arquer), nat el 14 de setembre de 1790, professà el 16 de febrer de 1808, morí a Mataró el 15 de novembre de 1859.

Marià de la Mare de Déu (Vilta), professà el 22 de febrer de 1724, als 21 anys. Morí al convent de Vilanova i la Geltrú el 10 de març de 1738. Era mestre de cases.

Marià del Carmel (Salvot), professà el 12 de maig del 1749; morí a Reus l'octubre del 1768.

Marià de sant Josep (Caralt Soler), professà el 12 de maig de 1749, enterrat a Mataró el juny de 1790.

Melcior de la Mare de Déu (Pere Rovira), professà l'11 de novembre de 1678, als 17 anys. Soterrat a Mataró l'abril del 1734.

Melcior de sant Albert (Caverini), professà el 12 d'agost de 1688, als 16 anys. Morí a Mataró pel juny del 1748.

Pau de sant Joan de la Creu (Campaner Carbonell) nat el 1774, professà el 29 de gener de 1798.

Pere de la Concepció (Pere Mataró), ingressà a l'Orde el 13 d'abril de 1603, i morí a Tortosa l'1 de juliol de 1621, als 38 anys.

Pere de l'Encarnació (Fàbregas), professà als 21 anys el 27 de març de 1695. Morí a Tortosa el 14 de març de 1705.

Pere de sant Pau (¿ ?), professà a Barcelona, i morí a València el 1623, als 56 anys.

Pere de Santa Maria (Berenguer), professà el 5 de agost de 1646, quan tenia 22 anys. La seva mort esdevingué a Perpinyà el 27 de desembre de 1649.

Salvador de la Mare de Déu (Pere Portell), professà el 2 de juny de 1686, als 19 anys. Morí, casualment, a Sant Feliu de Guíxols, el 18 de juliol de 1704.

EXCLAUSTRACIÓ DE 1835

El 26 de juliol de 1835 la comunitat carmelitana de sant Josep va haver de tancar el seu convent i l'església i donar les claus als representants del Govern que suprimia, per reial decret, les cases dels religiosos a tot l'Estat Espanyol. D'aleshores, els carmelites descalços ja no són a Mataró. Hi han restat, només, les monges de santa Teresa, que encara hi són, i Déu faci que per molts anys. Mataró, però, serà sempre present en la història carmelitana de Catalunya, perquè les seves arrels "teresianes" ultrapassen la pròpia terra.

Barcelona, 3 de maig de 1982. IV Centenari de la mort de santa Teresa de Jesús.

Gabriel Beltran, OCD.

L'ESGLÉSIA DE SANT JOSEP

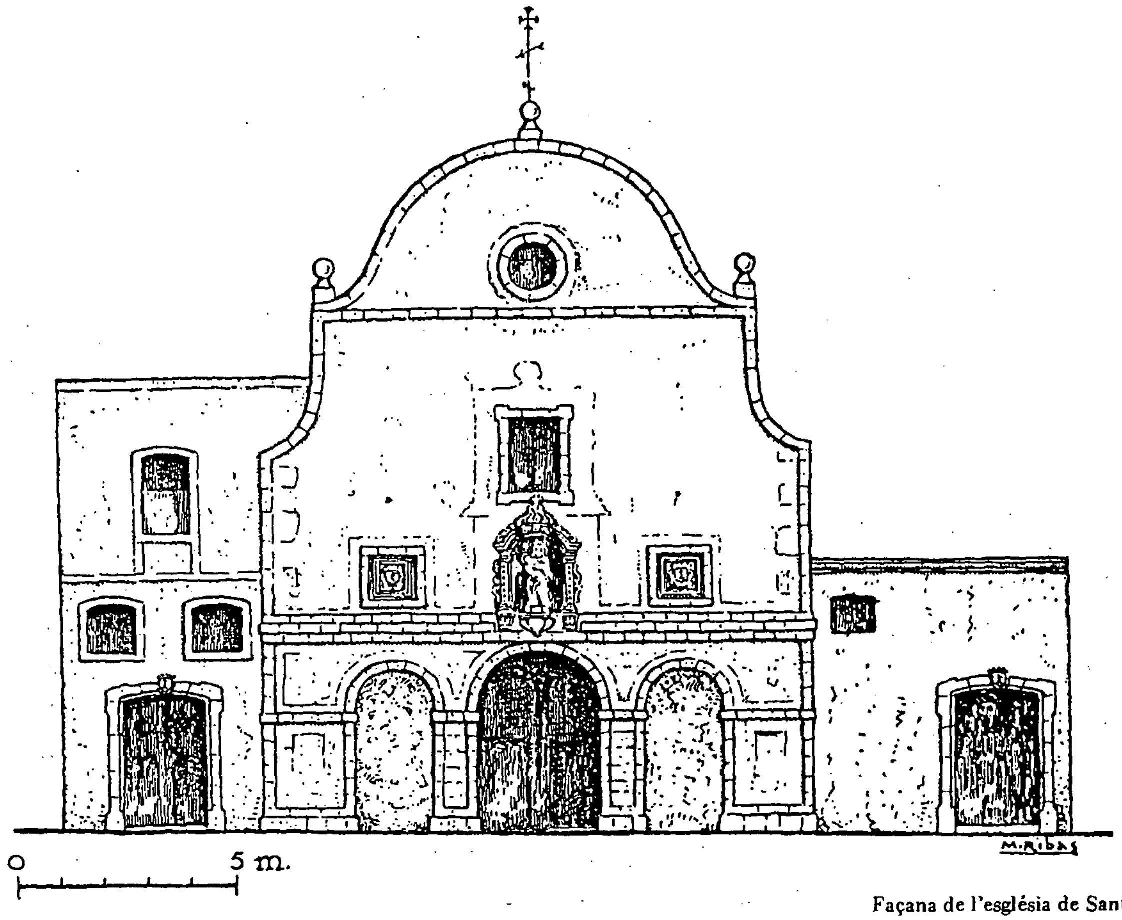

Façana de l'església de Sant Josep
Dibuix de Maria Ribas i Bertran

TRÀMITS PER A LA FUNDACIÓ

En el Diari de Mataró, número extraordinari de les Santes de l'any 1935, i en una edició de bibliòfil de vint exemplars, publicàrem l'historial dels convents mataronins de Carmelites Descalços i Caputxins, amb motiu de complir-se el centenari de la seva desaparició. En el present treball estudiarem únicament l'església del convent de Pares Carmelites, més tard destinada a parròquia. En aquesta ocasió, per tant, ens trobem necessàriament obligats d'iniciar el nostre treball resumint algunes notícies de l'indicat article, però procurarem de donar-li un nou interès atenent-nos a una més extensa informació que encara no havia estat mai publicada.

L'any 1585, el mataroní Dr. Joan de Palau, rector de la parròquia de Santa Maria, tingué viu interès per a la fundació d'un convent de l'Orde Carmelità a Mataró. Per tal motiu, emprengué les gestions necessàries, posant-se en contacte amb els Pares Carmelites Descalços de Barcelona, manifestant particularment el seu desig al Prior d'aquell convent, P. Joan de Jesús Roca.

Fets els deguts tràmits, en el Capítol General dels Carmelites, celebrat a Valladolid el 17 d'abril de l'any 1587, s'autoritzà al P. Roca perquè designés els religiosos que haurien de fundar el convent de Mataró. L'elecció fou feta aviat i, a finals del mateix any, el P. Pere del Carmel, dos Religiosos professos, nou Novicis, un Llec, un Donat i un

Sacerdot secular constituïren la nova Comunitat que arribà a Mataró, on fou rebuda pel Dr. Palau i un gran nombre de ciutadans.

El Consell de la Vila, pel gener de l'any 1588, acordà de cedir estada franca provisional a la nova Comunitat en l'Hospital Vell, situat en la Riera —l'edifici actual de l'Ajuntament— utilitzant per al culte l'antiga capella de Santa Magdalena que hi existia.

El dia 2 de febrer de l'any 1589 la Comunitat es traslladà a la casa d'Antic Roca, que amb anterioritat ja havia estat reformada per a una adequada adaptació a les necessitats de la Comunitat.

A finals de febrer del mateix any fou solemnement col.locada la primera pedra del convent pel Dr. Palau, qui es convertí, pels seus importants donatius, en el més gran protector dels Carmelites. El 1590, el Dr. Palau col.locà amb no menys solemnitat, la primera pedra de l'església; en aquell moment, claustre, refetor i cel.les ja estaven pràcticament a les acaballes.

L'ESGLÉSIA

La planta de l'església es composa de tres naus de 35 metres de llargària. Modernament, amb motiu d'haver-se efectuat obres de reforma i

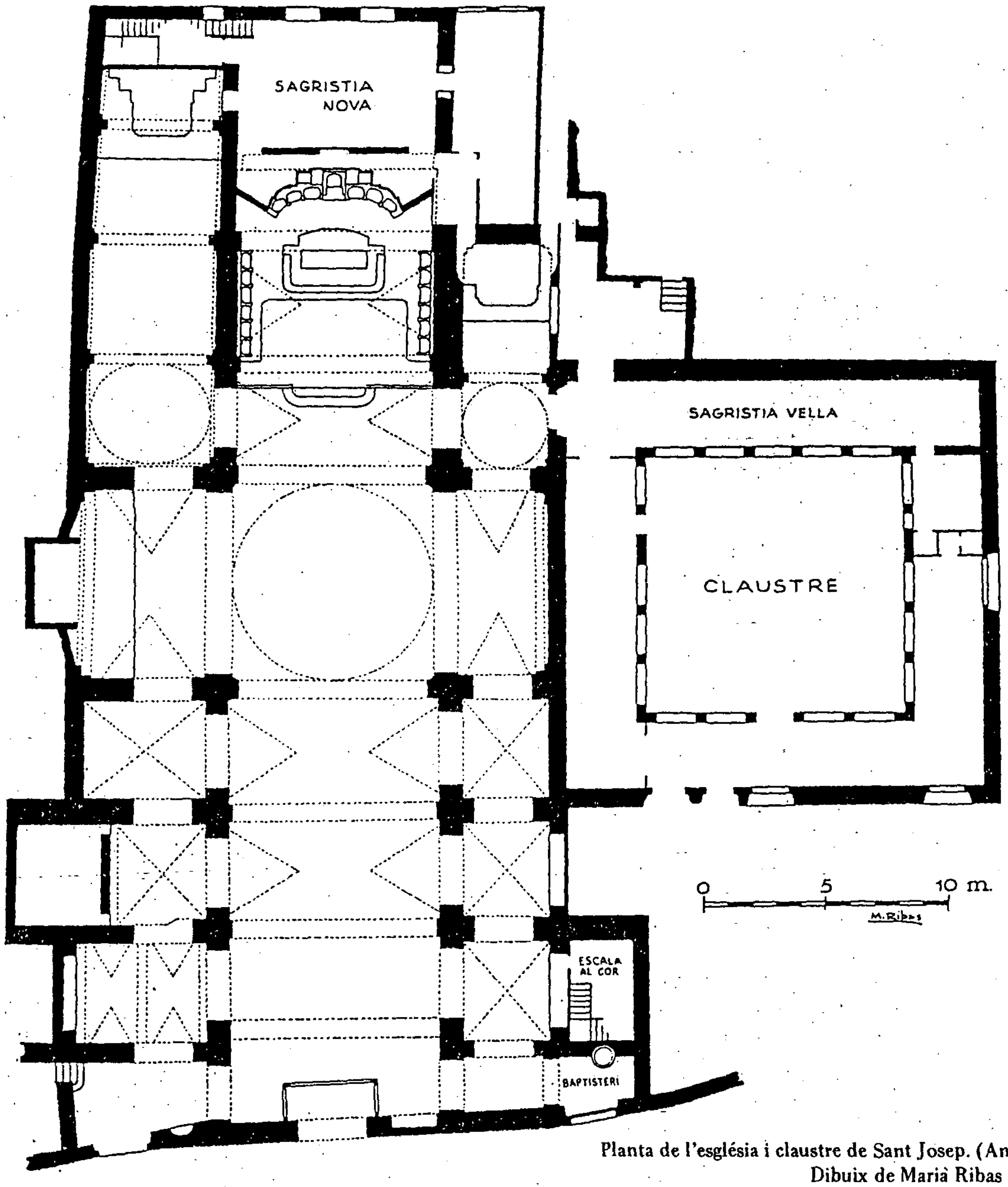

Planta de l'església i claustre de Sant Josep. (Any 1936).
Dibuix de Maria Ribas i Bertran

ampliació en el presbiteri i en la capella de la Mare de Déu del Carme i per la construcció d'una nova sagristia al darrera de l'altar major, la profunditat va augmentar en uns deu metres. La nau central té una amplada de 8'50 m. La lateral de la dreta és de 3'50 m. i la de l'esquerra, encara que també té la mateixa amplada de 3'50 m., ofereix desigualtats a causa de la diferència de superfície de cada capella. S'insinua un creuer amb cúpula, que és l'únic lloc on unes obertures donaven llum natural a l'interior del temple. Una altra obertura centrada en la façana il.luminava el cor. Modernament en el presbiteri i nau principal s'obriren nous finestrals al nivell d'arrancament de la volta, però encara foren insuficients per a una bona il.luminació.

Els gruixos dels pilars i la poca alçària dels arcs i naus laterals determinen una arquitectura poc esvelta, tot i que el motlluratge, les pilastres adossades i les cornises s'adapten perfectament als ordres clàssics. La poca llum natural que rebia l'interior del temple obligava de tenir enceses unes esplèndides llànties de llautó que penjaven des del centre de tots els arcs en totes les hores del culte.

A la dreta de l'edifici de l'església hi ha el claustre, de planta quadrada, de 17 metres de llargària per cada costat. En adaptar el temple en parròquia es destinà una de les seves naus a sagristia.

A la nau principal del temple, i en comunicació amb el pis de la clausura del convent, hi ha el cor, amb uns allargaments per cada costat en forma de balcó. En el de l'esquerra hi havia l'orgue. De construcció molt senzilla, solia tocar-lo un dels mateixos frares. A mitjans del segle XVIII hi havia Mestre de Capella, que a vegades era un músic que no era de la comunitat. En 1778 Miquel Bassols de la Selva de Mar, sol.licità aquesta plaça, que li fou concedida i el dia 25 de gener de l'any següent en va prendre possessió com a Mestre de Capella i com a Organista.

ALTARS

A principis del segle XVII l'església només tenia cinc altars, que eren l'altar major i els de Sant Joan de la Creu, Santa Dorotea, Santa Teresa de Jesús i la Mare de Déu del Carme. Posteriorment es construïren altres altars, que amb el temps sofriren modificacions, es suprimiren imatges i se n'afegiren de noves; per tal motiu, la nostra descripció serà concretada en l'estat de l'església abans de la destrucció de l'any 1936. Ens interessa de fer constar que en el moment de construir-se alguns altars, i en determinades reformes, intervingué en la direcció Fra Josep de la Concepció, destacat

Cúpula de l'església de Sant Josep. Fotografia Marià Ribas i Bertran.

arquitecte, que fou conegut vulgarment per El Tracista i fou autor de notabilíssimes obres arreu de Catalunya. Havia ingressat de novici en el convent de Mataró i hi fou ordenat carmelità l'any 1651.

L'altar major, com és lògic, existia des del primer moment i en ell estava instal.lat el Santíssim. Primer fou construït amb caràcter interí i per allà l'any 1718 s'inicià la construcció d'un nou altar i retaule de gran envergadura, que creiem que devia ésser el que s'acabà l'any 1758 i va ser destruït l'any 1936. El cos inferior del retaule estava compost de plafons motllurats que emmarcaven una variada decoració en relleus purament decoratius, tenint adossada en el centre la taula per celebrar la Missa, graderia, sagrari i un esplèndid manifestador per a l'Exposició Major. El cos central estava compost d'una espaiosa fornícula amb una magnífica imatge del Patriarca Sant Josep portant a braç l'Infant Jesús. Una pintura de Viladomat, representant la mort de Sant Josep, feia de teló a la fornícula. Fou salvada de la destrucció, però degut a l'abandó dels últims anys arribà a un estat lamentable, que malgrat una actual restauració, avui és impossible de poder apreciar com era la pintura original. Uns entaulaments amb columnes decorades, ordenadament distribuïdes alternaven amb les imatges de Santa Teresa de Jesús, Sant Elies, Sant Antoni de Pàdua i Sant Albert, sostin-

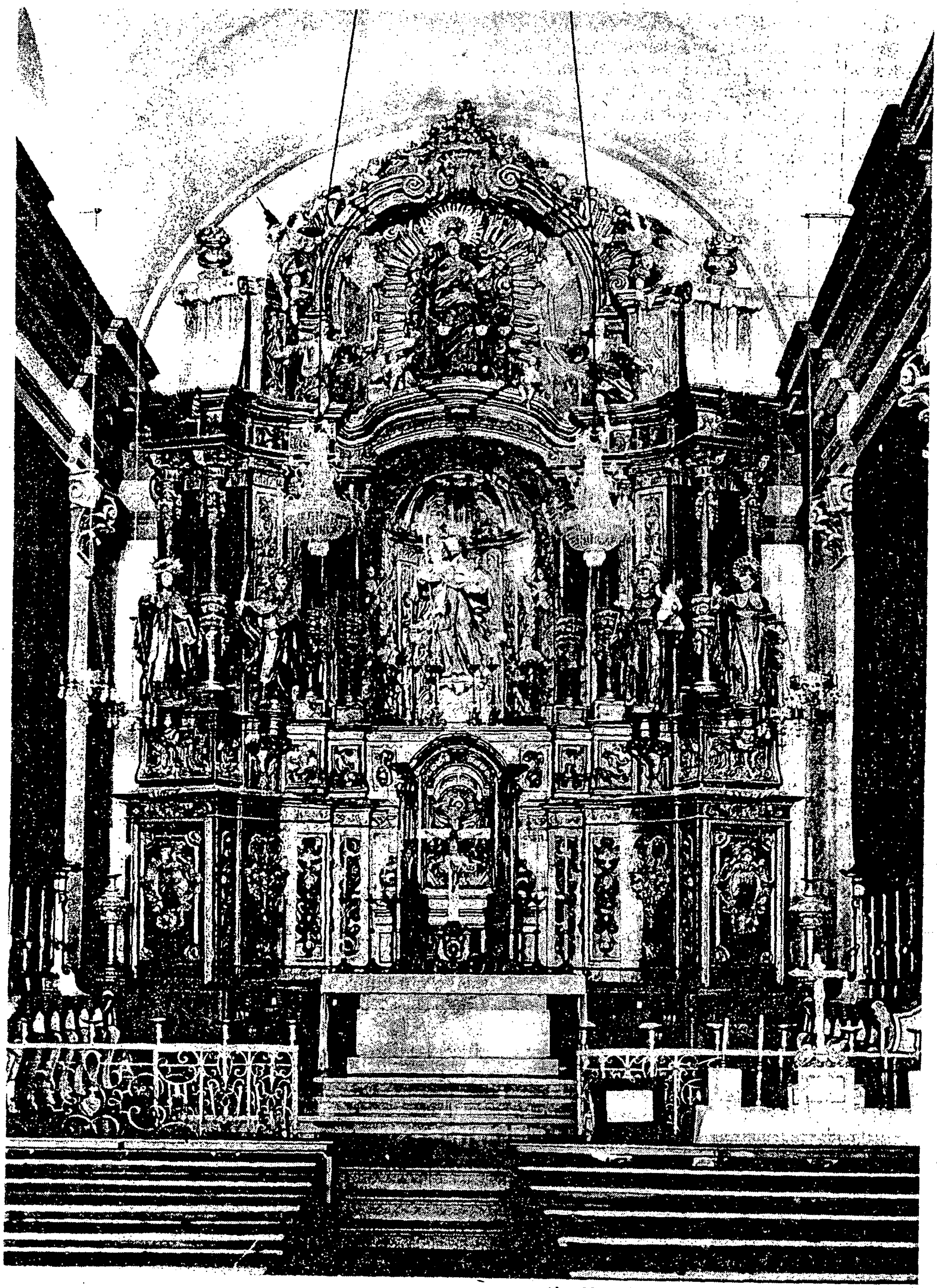

Altar Major de l'església de Sant Josep. Destruït el 1936.
Postal Gràfica Fides.

gudes per unes historiades peanyes. La part alta estava interpretada de forma apoteòsica fent destacar una formosa imatge de la Puríssima voltada d'àngels grans i petits enmig d'una escaient ornamentació.

Durant els anys vint, s'activaren unes obres, que ja havien estat iniciades anteriorment, en diversos llocs del temple. S'hagué de consolidar la cúpula, per haver fet una mica de moviment, i repassar totes les teulades i volta de la nau principal. Un cop enllestides aquestes obres de primera necessitat, es pensà de donar una millor visualitat al retaule major, donant més profunditat al presbiteri, allargant d'uns metres la nau, permetent de fer recular el retaule i aixecar-lo del nivell on es trobava, fins a fer-lo arribar a la part més alta de la volta. Aquesta millora va permetre de fer descansar el retaule damunt d'una nova socolada d'obra, en la qual s'hi adossaren uns setials, i la taula fou separada del retaule. Conjuntament amb aquestes obres es construí una nova sagristia al darrera de l'altar major.

L'any 1935 es realitzaren altres obres importants com la pavimentació d'una part del presbiteri amb la construcció d'una nova graderia de pedra, es restaurà el retaule, es construí una esplèndida taula de pedra més avançada que l'anterior, que permetia la celebració de la Missa de cara al poble, s'adossaren uns nous setials a les parets laterals i es començà la decoració del presbiteri, iniciada amb una esplèndida pintura dedicada a Sant Joan, obra de l'artista mataroní Lluís Muntané. Aquestes obres foren inaugurades, junt amb la consagració de l'altar major pel bisbe de Barcelona, el dia 22 de novembre de dit any 1935. Les destruccions del temple, motivades pels fets que es produïren l'any següent causaren la pèrdua del retaule major i la destrossa d'una part important del que s'havia realitzat en dites obres.

La descripció dels altars laterals era la següent. Entrant a l'església, a la nau esquerra, trobàvem primerament un altar barroc, alterat de la seva estructura primitiva, que originàriament era dedicat a Sant Albert, la imatge del qual no hem vist mai en cap altre indret de l'església. Fou reformat per tal d'adaptar en el seu lloc central una pintura d'Enric Moncerdà representant les Santes Juliana i Semproniana, que costejà Maria Segarra Vda. de Cuyàs. També s'hi afegí un sepulcre amb relleus de talla de fusta vista, amb una imatge de Jesús jacent i encara un quadre amb la Verge del Perpetu Socors. Observem que la devoció de diverses persones, massa ben corresposta (com anirem veient), generalment produeix coses que fereixen la vista i malmeten l'estètica. L'any 1923 en un costat del mateix retaule barroc s'hi afegí una indiscreta capelleta amb un Sant Josep Oriol i a l'altre costat per fer conjunt se n'hi col.locà un altre amb Sant Lluís Gonzaga, ambdues imatges de pasta.

L'altar que es troba a continuació fou, i és encara, dedicat a Santa Teresa de Jesús. Era un dels millors exemplars barrocs de l'església, com encara es dedueix pel tros que es conserva, però també sofrí les inevitables reformes d'època moderna, per tal d'introduir-hi un sepulcre amb la imatge jacent de la Verge Maria. A la part central del retaule hi prenia una extraordinària importància una magnífica composició escultòrica representant l'èxtasi de Santa Teresa de Jesús, que llunyanament recordava la que va fer Bernini, per a l'església de Santa Maria de les Victòries de Roma. A la part superior hi havia la imatge de Jesús, noi, sostenint la bola del món amb la mà esquerra, tenint un àngel a cada costat. Adaptades al retaule hi havia dues pintures, una representant Sant Antoni de Pàdua i l'altra Santa Bàrbara, presentada portant en una mà un calze i una hòstia, i a l'altra la palma del martiri. Ambdues es conserven.

Continuant per ordre, a la mateixa nau trobem l'altar que fou construït a principis del segle XVII dedicat a Sant Joan de la Creu, que igualment com els anteriors, sofrí les corresponents reformes. Consistiren a canviar l'advocació per tal de dedicar-lo a la Puríssima, col.locant la seva imatge a la fornícula central, anul.lant la primitiva, en substitució d'una altra de més gran mida i diferent estil, i a més a més encara, s'hi afegí una altra fornícula de mida més petita per a una imatge del Sagrat Cor de Jesús. Unes pintures laterals, actualment conservades, representen Santa Anna portant de la mà la seva filla, la Verge Maria, nena, i Santa Gertrudis, abadessa amb bàcul. A la part més alta hi havia una altra pintura molt ennegrida, difícil d'identificar. A les parets laterals foren col.locades unes imatges adotzenades de Santa Tereseta de l'Infant Jesús i Sant Joan de la Creu, al damunt d'unes peanyes i uns marcs de fons simulaven unes capelletes, que estaven d'acord amb les imatges.

A continuació ens trobem en el creuer on s'admirava un esplèndid retaule que ocupava tota la superfície de la paret, en amplada, i que en alçada s'aixecava fins a sobre la cornisa. Estava dedicat al Sant Crist de l'Agonia, la imatge del qual era venerada en una gran fornícula que al mateix temps feia de cambril al qual s'hi podia pujar entrant per unes belles portes laterals. Modernament es col.locà al peu de la creu una imatge de la Verge, de mida natural, amb una vestimenta de roba negra. Aquest retaule destacava sobre els al-

tres, no sols per la seva excel.lent situació, sinó també per l'esplendidesa de la seva estructura i ben estudiada decoració, d'estil barroc, que tenia la qualitat de fer destacar amb bon gust artístic una sèrie d'emblemes al.lusius a la Passió. Consta que existia l'any 1770, que segons deduïm, es tracta d'una data molt immediata a la de la seva construcció. Fou totalment destruït l'any 1936.

La descripció de la nau de la dreta és com segueix: primer hi havia una discreta i reduïda capella, sense decoració, que fou destinada a Baptisteri quan l'església fou convertida en parròquia. Estava tancada per un petit barri de ferro amb uns barrots acabats amb florejats de gust modernista, construït l'any 1870.

A continuació una porta d'accés al cor i Sant Crist per a l'adoració. Tot seguit ens trobem davant del primer altar de la nau, construït l'any 1778 i dedicat al Natzarè. No canvià mai d'advocació i la imatge del titular fou sempre respectada al seu lloc, però continuant amb les simpaties que els devots tenien per a determinats sants, s'introduïren en els petits espais lliures tant del retaule com de la capella, les imatges de Santa Anna, Sant Joaquim, Santa Llúcia, Sant Ramon Nonat i Sant Roc, de les quals no en farem comentari. El retaule barroc pogué salvar-se de la destrucció i, degudament restaurat, torna a figurar en el seu antic lloc de l'església.

Es troba a continuació l'altar de Sant Antoni de Pàdua que fou construït l'any 1809, d'estil neoclàssic. Sant Antoni estava a la fornícula central representat en l'aparició del Nen Jesús. En un medalló situat a la part alta hi havia un pronunciat relleu de la Verge Maria amb un àngel fent-li ofrena de fruites. Modernament s'hi afegiren les imatges de Santa Rita i Sant Antoni Abat, una a cada costat del retaule. Des de principis del segle XVII fins a la data de construcció d'aquest retaule, la capella havia estat dedicada a Santa Dorotea, que tenia altar propi. El 1648 Dorotea Ballot i Palau disposà que cremés contínuament una llàntia davant de la Mare de Déu del Carme i una altra davant del Santíssim Sagrament. Disposà també que s'edifiqués una nova capella de Santa Dorotea, retaule, llàntia i ornaments, tot inclòs, a costes seves. En el testament del Dr. Josep Arnau i Cabanyes, fill del Dr. Pau Cabanyes i Arnau, en poder de Salvador Mataró, notari de Mataró, el 18 de novembre de l'any 1736, entre altres coses diu: "elegesch la sepultura del cos meu fahedora en la tomba pròpria, que és construhida en la Capella de Santa Dorotea, de la Iglésia del Convent de Pares Carmelitas Descalços de la present Ciutat de Mataró".

Altar de les Santes. Església de Sant Josep. Abans del 1936. Fotografia Maria Ribas i Bertran.

Èxtasi de Santa Teresa. Antic altar de Santa Teresa a l'església de Sant Josep. Escultura destruïda el 1936. Fotografia Maria Ribas i Bertran.

A continuació ens trobem dintre del creuer, on existia un gran retaule neoclàssic dedicat a Sant Vicenç de Paül. Fou decorat, estucat i daurat per l'artista de Barcelona Víctor Brossa a despeses de N'Antonieta de Bofarull Vda. de Ravell. La imatge del Sant fou, obra de l'escultor mataroní Damià Campeny, interpretada amb valentia i expressió extraordinàries. Salvada de la destrucció de l'any 1936, avui pot admirar-se novament a la nostra església. En el cos superior del retaule, en un medalló ovalat hi havia una pintura representant Santa Caterina Laboré i en el centre de les grades de la taula la imatge de Santa Mònica, patrona de l'Associació de Mares Catòliques. Aquesta imatge fou obra de l'escultor Francesc Pagès de Serratosa, i beneïda el dia 3 de maig de l'any 1888. El retaule, igualment que l'anterior, fou destruït.

Tocant les pilastres del creuer més pròximes al presbiteri, hi havia dos altars completament iguals, l'un dedicat a Sant Pere Màrtir i l'altre a Santa Rosa de Lima. Tenien uns medallons pintats a la part superior; un representava Sant Antoni Abat i l'altre Sant Sebastià.

Adossada a la tercera pilastra de l'esquerra de la nau principal, junt al creuer, hi havia la trona, que l'any 1914 fou traslladada de lloc, i haventne construït una altra d'igual, van ésser col.locades a les pilastres on hi havia els referits altars de Sant Pere Màrtir i Santa Rosa de Lima. Foren costejades per Regina Marfà. Llavors els dos altarets s'instal.laren un a cada costat del retaule de Sant Vicenç de Paül.

L'altar de la Mare de Déu del Carme que s'esmenta com un dels primers que va construir la Comunitat carmelitana ens és completament desconegut i no sabem pas quines eren les seves característiques. Sabem que a principis del segle XVIII tenia capella pròpia, posteriorment engrandida i que pel desembre de l'any 1889 s'hi iniciaren unes obres de restauració i decoració de les parets i voltes. Creiem que és la data que fou col.locat el nou altar i retaule construït amb marbres d'Itàlia, actualment existent, i des de llavors la mateixa capella també es destinà al Santíssim. La imatge de la Verge del Carme, destruïda l'any 1936, era excel.lent. L'actual n'és una rèplica que interpreta amb tota fidelitat l'anterior. Aquesta capella constitueix dintre el temple un redós íntim, de complet recolliment que convida a la meditació. Està situada a l'extrem de la nau esquerra.

A l'extrem de l'altra nau lateral hi ha la capella de la Verge del Pilar, de molta dignitat, encara que quelcom inferior a l'anterior. A la fornícula hi ha la imatge de la Verge acompanyada de les de

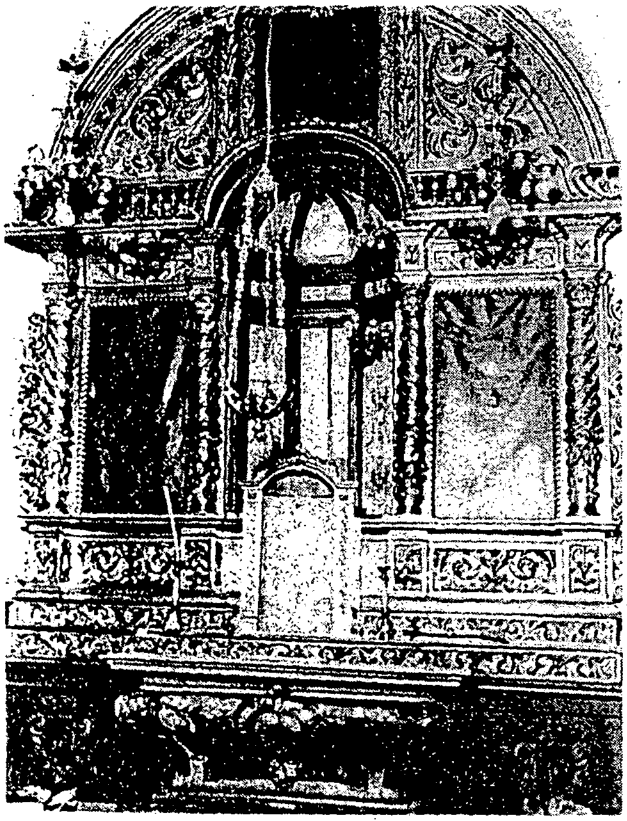

Altar de la Puríssima. Església de Sant Josep.
Destruït el 1936.
Fotografia Marià Ribas i Bertran

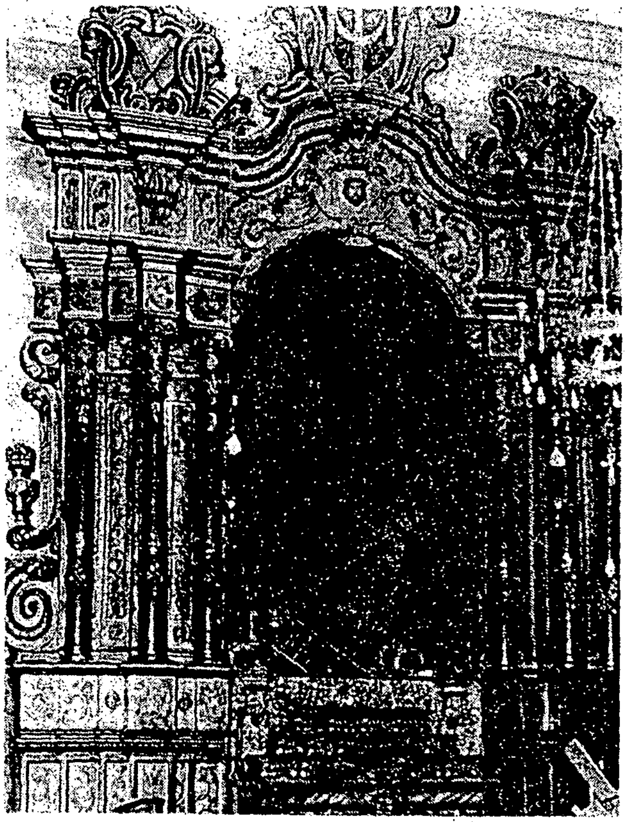

Altar del Sant Crist. Església de Sant Josep.
Destruït el 1936.
Fotografia Marià Ribas i Bertran

Sant Joan Baptista, Sant Jaume el Major i Sant Cristòfor. En un relleu de la part superior del retaule es representa Sant Francesc d'Assís. Aquest altar i retaule, igualment que l'anterior, era construït amb marbres d'Itàlia. Ambdós foren costejats per les famílies Llauder i Camín.

La devoció a Sant Jordi, a la dècada dels anys 20, prengué un fort increment, celebrant-se actes religiosos de molt esplendor. El fet donà motiu d'estrenar una bella imatge del sant que fou encarregada a l'escultor Josep Viladomat, resident a Barcelona. No tenint lloc a cap altar es venerà, amb interinitat molt llarga, en un costat del presbiteri.

Cal observar que l'extraordinari augment d'imatges a tots els altars i capelles, és de l'època que l'església es constituí en parròquia.

PARRÒQUIA

Lliurada l'església carmelitana de la crema dels convents de l'any 1835, foren tapiades amb parets d'obra les portes d'accés. En aquest estat van romandre fins l'any 1842, en què el Govern es proposà d'adaptar el temple a finalitats totalment oposades al seu caràcter religiós. Personalitats destacades de la localitat, d'acord amb l'Ajuntament i el bisbe Dr. Pérez Martínez de San Martín, aconseguiren del Govern l'autorització d'obrir-lo i destinar-lo novament al culte.

El dia de Sant Josep de l'any 1843 s'hi cantà un Ofici de Rèquiem.

Les necessitats espirituals de la població motivaren la creació d'una nova parròquia, perquè era insuficient l'única que hi havia, que era la de Santa Maria.

El 1866 es va fer un arranjament parroquial, pel qual el bisbe de Barcelona Dr. Pantaleó Montserrat i Navarro, destinà l'antiga església dels Pares Carmelites com a Parròquia, sota l'advocació de Sant Joan i Sant Josep.

El Bisbat convocà oposicions de rector i el dia 12 de juny de l'any 1868 en va rebre el nomenament Mn. Narcís Canet, que en va prendre possessió el dia 17 d'agost del mateix any.

Els sacerdots que regiren la parròquia fins l'any 1936 foren els següents:

1868-1877 Mn. Narcís Canet, rector.
1878-1878 Mn. Josep Oriol Roig, ecònom

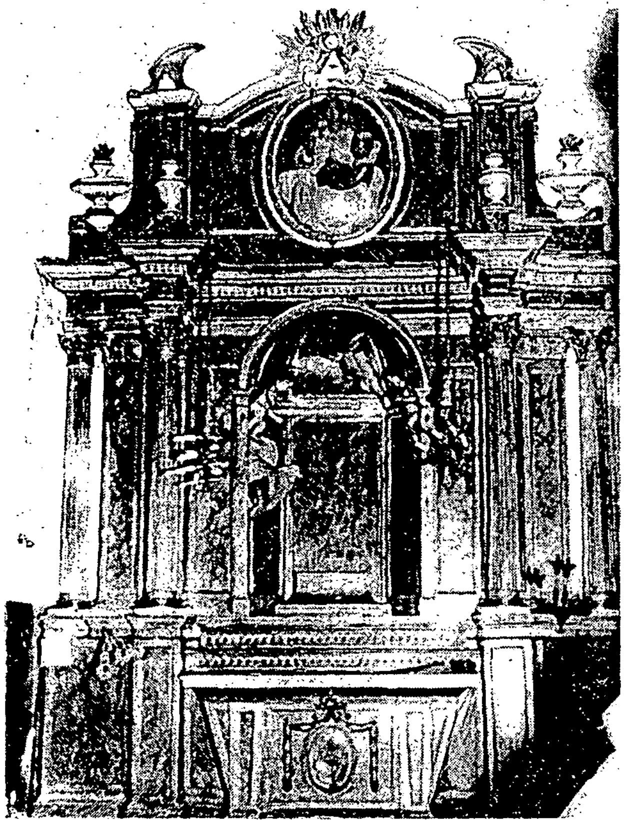

Altar de Sant Antoni de Pàdua. Església de Sant Josep. Destruït el 1936. Fotografia Maria Ribas i Bertran.

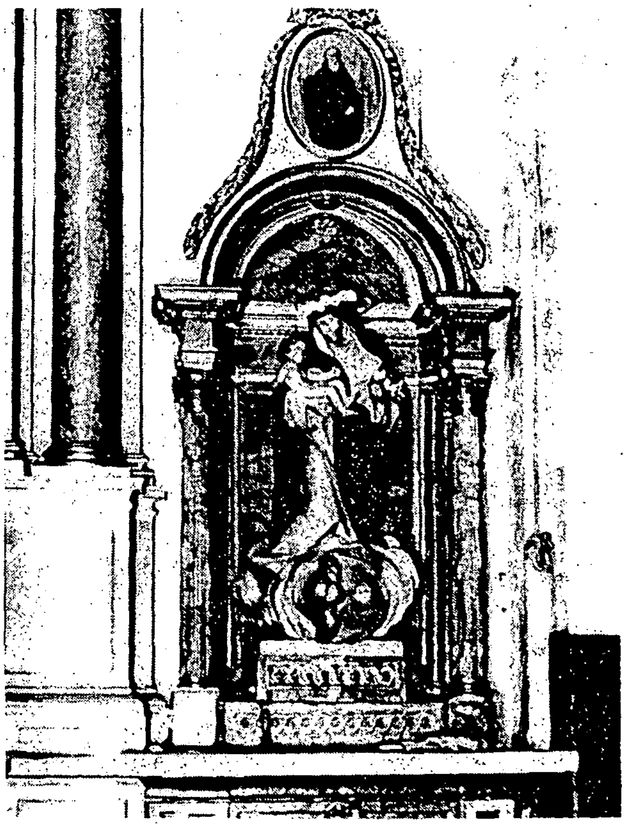

Altar de Santa Rosa de Lima. Església de Sant Josep. Destruït el 1936. Fotografia Maria Ribas i Bertran.

1878-1891 Mn. Maurici Busquetas, rector
1891-1893 Mn. Gaietà Viaplana, ecònom
1893-1904 Mn. Francesc d'A. Bentura, rector
1904-1906 Mn. Salvador Rial, ecònom
1906-1929 Mn. Pere Cañas, rector
1929-1936 Mn. Lluís Miquel, ecònom

Des de la creació de la parròquia són moltes les obres de reforma i d'agençament que es realitzaren a l'edifici de l'església. Primer de tot es refan les destrosses produïdes els dies de la revolta de l'any 1835; després es realitzen les d'adaptació de la capella del Sagrament, les del Baptisteri, la Sagristia, etc. El 1892, sota la direcció de l'arquitecte Emili Cabanyes, es realitzen obres de gran necessitat a la volta de la nau principal i a diversos llocs de la mateixa nau, a totes les teulades, a les capelles del Sant Crist, de la Puríssima i de Santa Teresa, i també es repassen diverses deficiències del vell paviment i es pinten les parets. Posteriorment es realitzen les altres obres, de les quals ja hem parlat.

El 1870, trobant-se inservible l'antic orgue, fou renovat per l'orguener de Barcelona Gaietà Vilardebò, amb un cost de 3.200 rals. Tot seguit s'iniciarà la construcció d'un nou orgue que serà estrenat el dia 19 de març de l'any 1884.

Per tal d'evitar irreverències i aïllar el temple dels sorolls del carrer, el 1871 es construí un cancell junt al portal d'entrada.

El 1894 el pintor mataroní Pere Llagostera començà de pintar les parets i voltes de l'interior de l'església. Fou un treball que no s'acabà fins al cap de dos anys.

En 1895 Mn. Valdé, beneficiat de la parròquia, costejà un dels vitralls de la cúpula amb l'escut del Carme. El Dr. Francesc d'A. Viaplana en costejà un altre amb l'escut de la Mercè, també per a la cúpula. Foren obra de l'artista Amigó de Barcelona. En el creuer hi figuren dos altres vitralls, un amb Sant Lluís Rei de França i l'altre amb Sant Genís, aquest últim costejat per Gertrudis Clivillés, Vda. de Marfà. El 1898 el bisbe de Barcelona Dr. Jaume Català i Albosa costejà el vitrall que hi ha en la façana, al damunt del portal principal, donant al cor de l'església, en el qual hi figura el seu escut. Fou també obra de l'esmentat artista Amigó. El 1904 es col.locaren els altres vitralls.

L'any 1904 fou novament pavimentada tota l'església amb ciment pòrtland, així com també el presbiteri i els graons per a pujar-hi. Posteriorment dits graons i presbiteri es dignificaren amb la

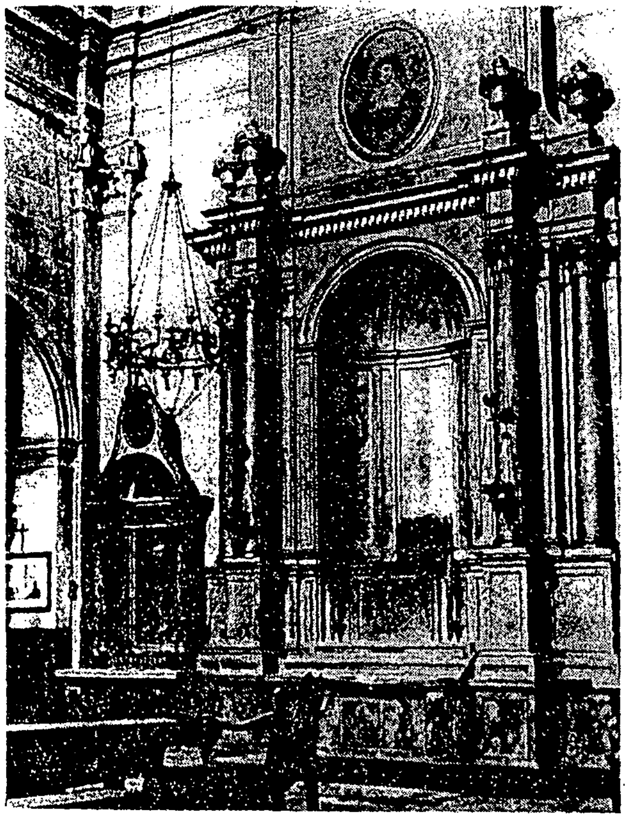

Altar de Sant Vicenç de Paül. Església de Sant Josep. Destruït el 1936.
Fotografia Maria Ribas i Bertran.

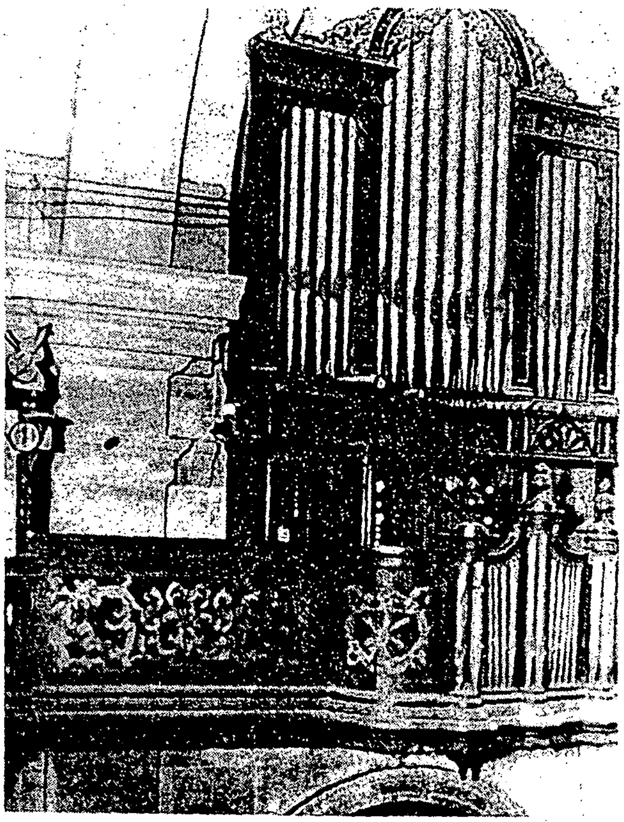

Orgue de l'església de Sant Josep. Destruït el 1936.
Fotografia Maria Ribas i Bertran.

construcció de paviment de granit artificial. La pavimentació anterior era formada per un enllosat de pedres desiguals, algunes amb les inscripcions de les velles sepultures on des de principis del segle XVII, s'enterraven les famílies dels protectors del convent. Al creuer, prop de l'altar de Sant Pere Màrtir, (s'entén, abans d'ésser canviat de lloc), hi havia l'entrada d'una cripta que, passant per dessota del presbiteri, s'estenia per dessota de la capella del Pilar, en la qual hi havia els nínxols que constituïen el cementiri propi dels frares de la Comunitat carmelitana.

Donem un inventari dels objectes de l'antic convent que passaren a la parròquia. Una custòdia d'argent, amb viril, un encenser d'argent, un calze d'argent, una Vera Creu de metall, dos reliquiaris de fusta, dos reliquiaris de metall, un espersori de metall, un copó petit d'argent, un copó gran d'argent, una palmatòria d'argent, molta roba litúrgica, ornaments diversos, etc.

DESTRUCCIÓ DE L'ANY 1936.

El dia 31 d'agost una brigada de quatre homes, per ordre de l'Ajuntament, començà la destrucció dels altars de l'església. El dia 15 de setembre ja estaven destruïts tots menys els del Carme i del Pilar, perquè eren de marbre i es volia adaptar les seves columnes i altres elements per fer-ne una luxosa glorieta als jardins del parc. Es conservaren desmuntats, part dels retaules de Santa Teresa i del Natzarè per tal d'adaptar-los com a marcs per a les portes interiors del Museu. També es salvà la imatge de Sant Vicenç de Paül perquè era obra de Campeny. No per això va rebre bon tracte en els primers moments i per això va quedar bastant mutilada. Posteriorment fou restaurada pel taller Veciana de Barcelona. Es conservaren els setials del presbiteri deixant-los desmuntats. No es tocà la taula de pedra de l'altar major. Els àngels decoratius, de marbre, de l'altar del Carme, mutilats de les ales, es col.locaren sobre uns pedestals d'obra, com estàtues de jardí, al parc. En la sagristia no hi quedà cap rastre del mobiliari ni dels objectes.

La fusta dels altars, confessionaris i de tot el mobiliari s'apilonà en el centre de l'església i s'anà repartint entre la Beneficència, Germanetes dels Pobres i Hospital per a cremar-la com a llenya.

El dia 23 d'octubre s'inutilitzà la porta de la sagristia amb uns sòlids travessers de fusta. L'església des del dia 19 era utilitzada com a garatge municipal. S'arrancà tota la instal.lació elèctrica.

Interior de l'església de Sant Josep a mitjan setembre de l'any 1936. Fotografia Marià Ribas i Bertran.

El dia 5 de novembre es tirà daltabaix la imatge de pedra de Sant Josep, existent en la fornícula de la façana del temple, portant-la al magatzem municipal, instal.lat llavors en el que fou Monestir de Monges Benetes. El mateix dia el mobiliari de la casa rectoral fou tret a fora per tal de destinar la casa per als despatxos de la Conselleria de Cultura. Al damunt de la porta d'entrada es col.locà un cartell pintat sobre un tauler de fusta amb la següent inscripció: "Ajuntament de Mataró. Conselleria d'Economia i Treball, Proveïments, Cultura, Sanitat i Agricultura".

Amb aquests desgraciats esdeveniments enfocats a donar un final tràgic a l'església de Sant Joan i Sant Josep, donem per acabada la nostra breu descripció històrica. Però passat el mal temps el sol tornà a brillar i l'església plena de vida, obrí novament les seves portes.

Marià Ribas i Bertran.

Als anys 1389 o 1390 els habitants de les parròquies que formaven el terme del castell de Mataró es refusaren a donar compliment a una ordre de *recolleta* manada pel seu senyor. És més: en uns avalots assaltaren el castell, cosa que dóna peu a la formació d'un procés a la cort reial. Això i les crescudes despeses a què varen haver de fer front (signe, d'altra banda, d'una economia florent que féu possible de sufragar-les), la protecció que els mateixos habitants reberen de Joan I, l'*Amador de la gentilesa*, i la sentència reial absolutòria a llur favor, constitueixen un episodi crucial de la història de Mataró que fins ara havia romàs oblidat entre els registres de la cancelleria règia.

EL SENYOR DEL CASTELL DE MATARÓ *VERSUS* LA UNIVERSITAT DEL TERME

Al darrer decenni del segle XIV les parròquies de Mataró, Sant Andreu i Sant Vicenç de Llavaneres constituïen una comunitat local sota la denominació d'universitat del terme del castell de Mataró. Aquesta universitat no comptava encara amb un cos de govern institucionalitzat –com tindria anys més tard– sinó que es regia mitjançant assemblees deliberants –quan era autoritzada a fer-ho– que eren convocades a toc de les campanes de les esglésies parroquials del terme i se celebraven a la plaça del mercat de Mataró o al seu fossar.

A l'època a què ens referim la jurisdicció de les tres parròquies encara pertanyia al castell. En aquells moments, aquest era d'Isabel i Aldonça, filles de Pere Arnau Marquès, el senyor del castell de la Roca, i de la seva muller Maria, difunta. Com que les esmentades germanes eren encara menors d'edat, el seu pare, Pere Arnau, actuava sempre com a legítim administrador d'ambdues (1).

Els registres de la Cancelleria reial corresponents a l'any 1391 contenen una sèrie de provisions i disposicions reials en favor de la universitat del terme del castell de Mataró, relacionades amb un episodi de la seva història, d'extrema gravetat, inèdit fins ara, que posa ben de manifest la tibantor a què havien arribat a aquells temps les relacions entre el senyor jurisdiccional i els seus vassalls.

La primera dada que apareix relacionada amb aquest afer és una provisió atorgada per Joan I en favor dels prohoms del lloc i terme del castell de Mataró, signada a Saragossa el 17 de gener de 1391, mitjançant la qual els concedeix llicència i facultat pel temps d'un any, per a convocar i congregar-se, imposar talles entre ells i exigir-les, i vendre censals i violaris amb garantia de la universitat i dels particulars del terme i de llurs béns, fins a un import de dos mil florins d'or d'Aragó. Tot plegat amb la finalitat de reunir diners per a defensar-se d'una causa o procés que havia estat promogut contra ells (2).

D'aquesta llicència en feren ús ben aviat. Sabem que pocs dies després se celebrà una assemblea al fossar de l'església de Mataró per a nomenar síndics o procuradors que representessin la universitat del terme (3), però no en coneixem cap més actuació. En canvi, per l'octubre del mateix any, Joan I signà a Balaguer, els dies 23 i 24, unes altres provisions que constitueixen una ampliació d'aquella primera del mes de gener, la qual perfeccionen (4). El contingut d'aquestes darreres disposicions ens permet de conèixer que la causa a què havien de fer front els habitants del terme del castell de Mataró era sobre matèria criminal i que es trobava pendent en la cúria reial. El procés havia estat instat pel procurador fiscal del rei i Pere Arnau Marquès en la seva qualitat d'administrador legítim de les filles del seu primer matrimoni, i per a començar la causa el rei havia comissionat Berenguer Vives, doctor en lleis, i Francesc de Sant Dionís, i després per manament de l'infant Martí, hom havia passat la comissió, per a continuar el procés, a Mateu de Quer, llicenciat en decrets, i Francesc de Puig, jurista barceloní.

Joan I segons figura a l'arbre genealògic dels comtes-reis de Catalunya, que es conserva a Poblet.

Amb una de les esmentades provisions Joan I manà la cancel.lació i l'anul.lació de les manlleutes i obligacions que amb relació al procés havien estat imposades i de les quals n'havien fet responsables els habitants del terme mataroní. Ultra això, el rei va renovar la facultat que els havia concedit pel gener per a fer convocatòries i reunir-se, però ara pel temps que durés la gestió de llur defensa, i també elevà la quantitat màxima de la venda de censals i violaris a 2.500 florins d'or, tot donant-los també permís per a imposar talles, redelmes i altres drets de tipus fiscal, particularment un onzè que gravés les collites, el consum i en general els ingressos dels habitants del terme (5). I tot això igualment amb la finalitat de reunir cabals amb els quals poder satisfer deutes o redimir censals i violaris que ja havien estat venuts amb anterioritat.

Encara, com a major cautela, Joan I posà els prohoms, particulars i famílies del terme del castell de Mataró, ensems amb llurs béns mobles i immobles, sota la seva protecció, guia, custòdia i especial comanda, i àdhuc els autoritzà a fer-ne públic pregó –si calia– i posar penons reials (el penó de les quatre barres) en senyal d'aquella protecció al llocs, cases i masos del terme (6). Aquesta empara reial s'havia donat i es continuaria donant encara dins del segle següent principalment quan unes poblacions subjectes a un senyor jurisdiccional decidien independitzar-se'n i posar-se sota el domini reial, puix que per això els calia celebrar assemblees per a designar síndics, recaptar diners, etc., les quals coses eren a vegades pertorbades pels senyors dels termes (7).

Amb les mateixes provisions Joan I també atorgà als prohoms del terme del castell altres facultats accessòries, com les d'atribuir als col.lectors de les imposicions fiscals la força legal per a poder exigir-les, i disposà també que no fos impedida la publicació de pregons anunciant la venda de l'arrendament de semblants imposicions, pel cas que el senyor del castell o els seus batlles hi posessin dificultats. Això no obstant, Joan I també deixa ben clar que dóna aquestes llicències per ésser necessari per la causa que havia de jutjar, però sense sentar precedent ni constituir una derogació de drets. Cal recordar que l'avi d'Isabel i Aldonça, Pere de Màrgens, havia adquirit el castell de Mataró amb el mer i mixt imperi i que per tant aquelles concessions reials constituïen una intromissió en les facultats que competien al senyor jurisdiccional.

Finalment, amb una sentència signada a Vilafranca del Penedès, el primer de setembre del mateix any, Joan I féu remissió de la causa criminal que havia estat intentada contra els prohoms i particulars del terme del castell de Mataró, absolent-los totalment i anul.lant les accions promogudes contra ells. El text de la referida sentència ens revela –com veurem– la gravetat dels fets esdevinguts en el propi castell del seu senyor (8).

Segons l'esmentada sentència, els prohoms i particulars del terme del castell mataroní havien estat denunciats a la Cort reial que en una major part, a mà armada i d'una manera deliberada, sense témer la jurisdicció del rei ni la del senyor del castell, s'atansaren a aquest darrer d'una manera tumultuosa i en forma d'avalot. En ell hi era present Pere Arnau Marquès, al qual i a les seves filles insultaren amb paraules nefandes i injurioses i amb un aspecte furiós (*verbis nephandis et iniuriosis ac furiosis aspectibus)* per tal que revoqués unes crides que havia fet ordenant que tots els seus vassalls es proveïssin dins d'un determinat termini, d'una certa arma –que el document no expressa– i que es recollissin amb tots els seus béns i provisions dins del castell per tal de protegir-s'hi de l'escomesa d'una gent armada, de nació estrangera, que segons veu pública volia entrar al Principat de Catalunya per a damnificar-lo.

Davant d'aquestes paraules desenfrenades, Pere Arnau va voler prendre Pelegrí Catà, un

dels principals homes que havien proferit en insults. Aquest darrer, oblidant-se –continua dient la sentència– de la seva salvació i de la fe deguda a Pere Arnau Marquès, prenent amb la mà el punyal exclamà: "Qui m'agafarà? Feu-vos enrera" (*Quis capiet me. Tirau vos atras*). Per això Pelegrí fou pres i posat a la tàvega o presó del castell, i mentre s'hi trobava els homes del terme entraren tumultuosament i amb avalot al castell, injuriant grosserament (*verbis asperis et iniuriosis*) Pere Arnau Marquès pel tal que alliberés Pelegrí. Aquell, a la força i per por que no el matessin a ell i a les seves filles, o no els precipitessin per l'exterior dels murs, va haver de fer-ho i revocà les crides. Els habitants del terme també foren acusats d'haver-se reunit després, tant de nit com de dia, sense la llicència i permís del seu senyor, d'haver ordenat talles entre ells, i comès altres actes contra Pere Arnau Marquès i les seves filles i els seus oficials.

Ignorem l'any en què esdevingueren aquests fets. Però com que el seu origen és una crida feta pel senyor jurisdiccional de Mataró, manant que la gent es recollís al seu castell, això i la data de la sentència –1391– ens mou a creure que es troben inserits dins dels successos produïts per l'entrada al Rosselló, dos anys abans, d'unes companyies del comte d'Armanyac, el qual pretenia reivindicar, com ja se sap, uns drets que la infanta Isabel de Mallorca havia cedit a Lluís d'Anjou. Aquestes companyies lliguen amb la *gentium armigerarum extranee nationis* a què es refereix la sentència.

El privilegi de recollida o *recolleta* facultava els senyors dels castells per a aplegar-hi la gent de llurs termes en cas de perill, però també comportava una sèrie d'obligacions per part de les poblacions, a vegades molt costoses. Així ens ho sembla, per exemple, l'ordre de *recolleta* publicada pels mateixos temps –concretament, l'any 1390– pel castell de Montclús, al veí vescomtat de Cabrera, en la qual no hi manca, d'entrada, la imposició d'una talla per a satisfer unes despeses de gent d'armes, l'obligació de lliurar provisions, llenya etc., al castell, i àdhuc a contribuir a l'adquisició d'una bombarda! (9). Qui sap si la crida feta pel castell de Mataró disposant la recollida era encara més onerosa. La reacció dels vassalls de Pere Arnau Marquès, oposant-s'hi d'una manera tan contundent així ens ho porta a creure.

J.M. Pons i Guri – Joaquim Llovet

NOTES

1. Així, en una àpoca signada el 1394 que esmenta Josep M. Pellicer en *Estudios Histórico-Arqueológicos sobre Iluro* (Mataró 1887), 411. És possible que aquesta escriptura sigui la mateixa que es troba a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, notari Bernat Nadal, *Tercius liber an. nat. Dom. MCCCXCIIII*, 7 setembre 1394. Pere de Màrgens, conseller i escrivà reial, pare de Maria, la primera muller de Pere Arnau Marquès, havia adquirit el castell de Mataró, amb el mer i mixt imperi i amb tota altra jurisdicció civil i criminal, l'any 1366 (Arxiu de la Corona d'Aragó. Barcelona, Cancelleria (ACA,C), reg. 966, fs. 113r-118v).

2. ACA,C, reg. 1899, fs. 96r-96v.

3. Arxiu Municipal de Mataró (AMM), pergamins, 24 febrer 1391.

4. ACA,C, reg. 1900, fs. 125v-127r, 136r, 155v-157r, 176v-177v.

5. Sobre el referit onzè, veg. Joaquim Llovet, *La imposició de l'onzè a Mataró l'any 1392*, dins "Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria", núm. 8 (juliol 1980), 4-13.

6. Veg. Apèndix, núm. 1.

7. Una protecció semblant fóra concedida per Joan II, l'any 1476, a Pere dez Bosch, del qual era el castell de Vilassar, i als jurats i particulars de la vila de Mataró i de les parròquies de Vilassar, Argentona, Cabrera i Premià, probablement com a conseqüència de l'enfrontament que ja tenien amb Pere Joan Ferrer, a qui el rei acabava de concedir la baronia sobre les referides poblacions (AMM, "Llibre de Privilegis", I, fs. 40r-42r).

8. Veg. Apèndix, núm. 2.

9. Veg. Apèndix, núm. 3 i 4.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

Balaguer, 23 octubre 1391

Joan I posa sota la seva protecció i empara els prohoms i singulars del terme del castell de Mataró.

Nos Iohannes etc. Cum spectet ad principis potestatem futuris subditorum periculis precavere et a calumpniantium viribus defendere debiles ut per sue provisionis industriam conantes offendere retrahat a delicto er oppressum liberet a maligno. Ideo ut vos probi homines et singulares termini Castri de Materone diocesis Barchinone ac uxores, filii, filie, familie et bona vestra per nostre protectionis presidium a persecutoribus vestris valeatis salubrius perseverari, licet omnes in nostra existentes dicione sub nostra protectione constituti existant, verumtamen quia magis timeri solent que specialiter iniunguntur. Quod que generaliter imperantur. Cum presenti carta nostra ponimus, recipimus et constituimus vos dictos probos homines et singulares dicti termini necnon uxores, filios, filias et familias cum omnibus bonis vestris et cuiuslibet vestrum et eorum, mobilibus et imobilibus habitis et habendis, sub nostra protectione, guidatico, custodia et speciali comanda. Ita quod nullus de nostri gratia vel amore confidens audeat vel presumat per se vel per alium seu alios, palam vel occulte, vos dictos probos homines et singulares aut aliquem ex vobis, uxore, filios, filias, familias aut bona vestra et eorum mobilia et imobilia seu alicuius vestrum et eorum invadere, capere, ledere, dampnificare, depredari, offendere, detinere, arrestare, marchare, pignerare vel alios quomodolibet impedire culpa crimine vel debitis alienis, nisi vos aut aliqui vestrum principales fueritis aut fideiussorio nomine obligati, nec etiam in his casibus nisi prius in vobis vel illis fatica inventa fuerit de directo et si ac in quantum ius et ratio id fieri permittant nec alias vobis et eis dampnum vel malum in personis vel bonis facere vel inferre, aut iniuriam vel offensam seu violentiam aliquatenus irrogare. Mandantes per eandem Gubernatori Cathalonie, Vicario Barchinone et Vallense, ceterisque universis et singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris et ipsorum officialium locatenentes quatenus protectionem, custodiam, comandam atque guidaticum nostra huiusmodi teneant firmiter et observent et ab omnibus faciant teneri et inviolabiliter observari. Et ut nullus valeat ignorantiam allegare, eam publicari faciant si fuerint requisiti voce preconis, necnon in domibus vestrum ponant sive poni aut affigi faciant pennones regales in signum presentis protectionis seu sindici vestri in deffectu dictorum officialium ex nostra concessione quam eis concessimus cum presenti impunes dictos pennones apponere valeant in populis seu in illis locis, domibus seu mansis quibus eis videbitur infra terminos prenotatos. Quodque dictas preconitzaciones fieri faciant nostro mandato. Si quis autem ausu temerario ductus contra premissa vel eorum singula aliquid attentare presumpserit, iram et indignationem nostram ac penam mille aureorum nostro erario applicandorum se noverint ipso facto absque ullo remedio incursurum dampno illato primitus et plenarie restituto. Adiicientes quod vos et ipsi eisdem casibus et in eisdem causis in penam presentis protectionis censeamine incidisse in quam quicumque alii vos aut ipsos ut premittitur offendentes inciderent ipso facto ut utriuque equalitas observetur. In cuius rei testimonium hanc fieri et nostro sigillo appendicio iussimus comuniri. Datum in villa Balaguerii, vicesima tertia die octobris anno a Nativitate Domini M° CCC° XC primo, regnique nostro quinto. Guillelmus Venguti.

Dominus Rex presente tesaurario mandavit michi Jacobo Quintà et fuit recognita per Sperante in Deo Cardona. = Pro.

ACA,C, reg. 1900 fs. 155v - 156r.

2

Vilafranca del Penedès, 1-desembre-1391

Joan I absol els prohoms i singulars del terme del castell de Mataró en el procés instat contra ells per Pere Arnau Marquès.

Nos Iohannes etc. Attendentes vos probos homines et singulares termini castri de Materone infra vicariam Barchinone et Vallensis siti apud nostram curiam fuisse delatos seu etiam inculpatos quod vos seu vestram maior pars manu armata et mente deliberata nostram et domini dicti castri iurisdictionem non metuendo per viam tumultus et *d'avalot* accessistis ad dictum castrum in quo presens erat Petrus Arnaldi Marques pater et legittimus administrator ut asseruit suarum filiarum quarum dictum castrum existit, cui Petro Arnaldi verbis nephandis et iniuriosis ac furiosis aspectibus dixistis contra eum et filias predictas minas proferendo ut revocaret preconitzationes quasdam quas fieri fecerat pro rei publice utilitate et vestri conservatione videlicet quod vos omnes et singuli vestrum infra certum tempus haberetis certa arma tunc nominata et cum omnibus bonis et victualibus vestris recolligeritis vos intus castrum predictum taliter quod inibi preservaremini ab insultibus gentium armigerarum extranee nationis que ut tunc fama publica predicabat principatum Cathalonie causa illum dampnificandi intraverant seu intrare debebant quorum verborum efreno et indissolubili prolatu idem Petrus Arnaldi volens capere sicut cepit Pelegrinum

Catà unum ex illis principalibus vestrum qui dicta verba protulerunt, idem Pelegrinus immemor sue salutis et fidei qua tenebatur et tenetur dicto Petro Arnaldi nomine predicto se modicum retrahens manum suam cum ensem sive *punyal* quem deferebat aposuit dicendo "quis capiet me, *tirau vos atràs*", quo Pelegrino ob hoc tamen capto existente in *tàvega* sive carcere dicti castri, intrastis dictum castrum tumultuose et *avolotando* dictum Petrum Arnaldi dicendo et iniuriando ei verbis asperis et iniuriosis ut liberaret a dicto carcere dictum Pelegrinum, quod vi et metu ut eum filias et familiam suam morti non traderetis seu per vos gladio non interfecerentur vel per menia dicti castri precipitarentur, facere habuit et predictas revocavit preconizationes. Ulterius quod vos congregastis pluries nocte dieque faciendo et ordinando inter vos tallias et alios actus tangentes et facientes contra dictum Petrum Arnaldi et eius filias, quarum est dictum castrum et earum officiales absque ipsarum seu cuiusvis earum nomine licentia et permissu pluraque alia crimina et delicta comisistis ut continetur in capitulis contra vos oblatis et in processibus ex inde actitatis et super quibus nobis existentibus in civitate Barchinone et post nostrum recessum Infans Martinus Dux Montisalbi generalis gubernator et frater noster carissimus inquiri mandavimus et fecimus. Attendentes etiam vos qui de predictis immunes et insontes asseritis vos esse summisisse libere nostre gratie et mercedi et volentes in hiis potius miseri quam ulcisci, Tenore presentis absolvimus remittimus difinimus et etiam perpetuo relaxamus vobis omnibus probis hominibus et singularibus dicti termini et cuilibet vestrum omnem actionem, questionem, petitionem et demandam omnemque penam civilem et criminalem et aliam quamlibet quam nos vel nostri officiales, possemus facere proponere vel movere contra vos et bona vestra et cuiuslibet vestrum aut vobis seu aliqui ex vobis infligere seu inferre occasione seu etiam ratione predictorum criminum et aliorum in dicta inquisitione et processibus supradictis specificatorum volentes et expresse ac specialiter de nostra certa scientia consencientes quod dicta remissio et diffinitio sit perppetuo et obtineat roboris firmitatem in omnibus dictis criminibus seu excessibus non expressatis specialiter seu expresse ac si specificata essent specialiter et expresse. Itaquod sive in predictis vel aliquibus ex eis vos seu aliqui vestrum comuniter vel etiam divisim culpabiles fueritis sive non, nequeat fieri contra vos aliquos seu aliquem vestrum aut bona vestra et eorum seu eiusdem in iuditio vel extra aut alibi quandocumque per nos vel nostros officiales seu aliorum ipsorum questio aliqua petitio controversia vel demanda seu impedimentum aliquod, imo sitis vos et quilibet vestrum sit inde perpetuo quitii et quitius ac liberi et plenarie absoluti ac absolutus vobis tamen et quolibet vestrum existentibus peratis querelantibus de vobis et quolibet vestrum et omnibus predictis civiliter dumtaxat iustitie facere complementum. Salvantes quod vobis et vestrum quilibet perpetuo in omnibus famam vestram, quem non intendimus nec etiam volumus quod per predicta vel per aliquod predictorum criminum ac per presentem seu per contenta in eadem infamiam aliquam iuris vel facti aliqutenus incurratis vel incurrat imo sit rationibus predictis aut ratione dictorum criminum seu alicuius eorum infamiam aliquam facti aut iure vos aut vestrum aliquis incurristis seu incurrerit quod tamen non intendimus nec etiam volemus Nos ex plenitudine Regie potestatis ex certa sciencia speciliter famam vestram et cuiuslibet vestrum integram restituimus quo ad dignitates honores testimonia et ad omnia etiam alia in quibus posset aliquis restitui etiam si maiora forent superius expressatis que parem vim et per inde habere volumus ac si hic specialiter et singulariter exprimerentur. Supplentes predicta et quodlibet predictorum, si necesse fuerit, ex plenitudine nostre Regie potestatis non obstante iure aliquo predicta vel aliquod predictorum possent retardari, impediri, vel etiam aliqualiter anullari. Mandantes per eandem supradicto et magnifico Infanti Martino Duci Montisalbi carissimo fratri et generali gubernatori nostro ac gubernatori Catalonie, vicario Barchinone et Vallense, ceterisque universis singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris et dictorum officialium locatenentibus quatenus remissionem diffinitionem et absolutionem ac dispensationem et preservationem nostras huiusmodi et alia omnia et singula supradicta rata et grata vobis et vestrum cuilibet et bonis vestris et cuiuslibet vestrum tam coniuncti quam divisim perpetuo teneant firmiter et observent tenerique et ab omnibus et singulis observari inviolabiliter faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione, si iram et indignationem nostram cupiunt evitare. Mandantes insuper omnibus notariis et scriptoribus in quorum posse obligationes manuleutas aut alias scripturas sive securitates predicti homines aut alii pro eis coniunctim vel disiunctim fecerint quod per exhibitionem huis incontinenti sub pena centum morabetinorum auri nostre erario applicandorum cancellent et cancellare habeant et teneantur quem nos tenore presentis eas pro cancellatis et nullis habemus et semper volumus haberi. In cuius rei testimonium hanc fieri et sigilli nostri appenditii munimine iussimus comuniri. Datum in Villafrancha Penitensis prima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trescentesimo nonagesimo primo, regnique nostri quinto. Vm. de Ponte.

Dominus Rex presenti Thesaurario
mandavit michi Iacobo Quintà.
Dominus Rex habuit eam provisa
Petrus de Beuiure. Pro.

ACA, C, reg. 1900 fs. 149r - 150r.

3

Santa Maria de Palautordera, 29-desembre-1389.

Crida feta pel batlle del terme del castell de Montclús, ordenant la imposició d'una talla per despeses de defensa.

In cellaria Sancte Marie de Palatio .XXIX^{a}. die decembris anno predicto.

Ara hojats tuyt generalment per manament del honrat en Francesch de Montclús, batle del terme del castell de Montclús, de part del noble senyor mossèn en Bernat de Cabrera, que per dissapte tot die, tothom del dit terme hajen pagats per cascun foch .VIII. sous e .VI. diners segons ordonació novallament feta per pagar lo sou dels homens d'armes qui són ordonats per foregitar los enamichs qui ara són en la terra. En altre manera passat lodit die correrie mogobell a tot lo terme.

Encara més que null hom no isque de la sellera de Palau tro hajen ordonat .II. homens de cade parroquia qui pertenesquen lo tall a se.n porte lur part, sots pene de .LX. sous per cascun e que de continent ajusten e leven la dite talla.

Encare més que nul hom no trague negun gran del seller del castell sens que no y sien dos o lo batle present, sots pene de .LX. sous per cascun e de perdre lo gran.

Arxiu Històric Fidel Fita. Arenys de Mar (AHFF), Notaria de Montclús, n° 185 (8°), f. 4r.

4

Santa Maria de Palautordera, 2 gener 1390.

Crida ordenada pel batlle del terme del castell de Montclús, manant la recollita de la gent al castell i contribució a la seva defensa.

Secunda die ianuarii anno predicto.

Ara hojats tuyt generalment per manament del honrat en Francesch de Montclús batle del terme del castell de Montclús, de part del molt noble senyor mossèn en Bernat de Cabrera, que tota dona maridada qui sie poblade del dit castell avall so és en lo plan de Palau o a Pertegas de qualque bande sie, de anit avant ab tots lurs infants de .VI. anys avall jaguen e stiguen continuadament dins lo dit castell, e que de aquí no isquen sens licentia del dit batle tro altre manament hajen en contrari sots pena de cors e de haver.

Encara que tothom per demà tot die, hajen recullida tote lur roba e vitualla dins lo dit castell, sots pena de .D. sous per cascun.

Encara que per digous tot die tothom qui no haje mesa ferma ne haje portada una quartera e de aquella feta relació al dit dit batle sots la dita pene.

Encare que nul hom no isquen de la segrera de Santa Maria de Palau tro hajen dat recapte que hajen diners per comprar una bombarda e .I. hom qui la compra sots pene de .XX. sous per cascun.

Item cada hom dins spay de .V. dies hajen fet compliment a metre dins lo castell .X. somades de le [n] ya, so és casc[un] .I.^{a} somade sots pena de .X. sous per cascun e que nul hom no.n gos cremar sots la dite pene.

AHFF, Notaria de Montclús, n° 185 (8°), f. 4r - 4v.

Florí, or, encunyat durant Joan I.

—VIATGERS DEL SEGLE XVIII— AL MARESME

3.— CHRISTOPHER HERVEY, ESQ. (1)

Carta LVII.

Canet, 2 juliol 1760

"Ara em trobo en un poblet de pescadors de la costa entre Barcelona i França. Com et diguí, el dilluns passat vaig sortir de Barcelona, però no amb la barca catalana sinó amb carruatge, ja que havent-se d'aturar el capità a Mataró, un petit port a unes cinc llegües d'ací, per carregar algunes coses, vaig pensar que tant me feia anar-hi per terra com per mar, i encara m'hi induí més el fet que un cavaller anglès m'afavorís amb la seva companyia. Hi arribàrem al capvespre. De fet, no sortírem de Barcelona fins després de dinar, per haver-nos assegurat el capità que no calia que ens donéssim massa pressa; el creiérem i resultà cert, perquè la seva barca no es va fer a la mar des de Mataró fins a les tres del dia següent, que era ahir. Una vegada embarcat, havent-hi molt poc vent, férem molt poc camí. Vaig prendre terra i vaig romandre a un petit poblet anomenat Reins [Arenys]; tanmateix l'hostal, el llit i l'allotjament eren tan deficients que crec que m'hauria trobat millor a bord del vaixell. Com que la calma ha regnat tot el dia, estem ara una mica més enllà, al poble esmentat en la data, que és passablement bonic. Com sigui que hem arribat aviat, he baixat a terra per passar-hi tres o quatre hores d'aquesta tarda, però tinc la intenció de tornar a bord a la posta del sol, puix que l'hostal no m'ofereix una agradable perspectiva per a passar-hi la nit. La raó d'haver-se aturat ací tan aviat el capità, és que hi ha ara tanta calma que no pot donar ni un pas endavant, i diu que amb el petit corrent que s'enregistra hauria anat més aviat enrera sinó hagués llençat l'àncora al fons.

"Per completar la present t'haig de dir que tot el camí de Barcelona a Mataró és molt rialler, en part per la presència del mar, que aleshores semblava la fina superfície d'un llac, i en part per la de graciosos grupets d'arbres intercalats amb els pobles. El nostre vehicle no era pas més gran que un carruatge d'un cavall, i d'aquest jo en portava les regnes. El trajecte, sobre unes vint milles. Vàrem donar menjar al cavall en una espècie d'hostal de camí ral, i ho aprofitàrem per fer un tastet de vins i pastissos. Una vegada a Mataró, després d'haver deixat el carruatge a l'hostal, encarregat llits i deixat allí un paquetet de coses que no havia portat al vaixell català, ens apressàrem a sortir per a trobar els amics del meu company. Resultà que eren els oficials pertanyents a tot un regiment de guàrdies valons acasernat a aquesta ciutat. D'aquests regiments n'hi ha dos o tres al servei d'Espanya, i són anomenats valons d'una regió de Flandes que porta aquest nom, d'on jo suposo que originàriament en vingueren; però ara es componen de tota mena de flamencs i de neerlandesos catòlic-romans. El regiment que es troba a Mataró és sempre acasernat sis mesos a Barcelona i altres sis a l'esmentada petita plaça. I és per aquest motiu que els seus oficials havien fet amistat amb el meu amic. Tots s'apilonaren a l'entorn nostre i es disputaven per veure qui d'ells se'ns emportaria a sopar a la caserna. Finalment, el coronel va prevaler sobre els altres, i després d'un curt passeig amb la seva companyia per aquella contrada agradable, gaudint de la joia d'una franca conversa i d'un vell capvespre, ens acompanyaren a la seva sala. L'estona va transcórrer ací en una amena i variada conversa fins que ja era més de mitja nit quan ens retiràrem a descansar a l'hostal. Fins aleshores no sabíem res del vaixell català que havia de venir de Barcelona. Això no obstant, tenint la certesa i no tement que el capità es fes a la mar sense mi, vaig decidir de no pensar-hi més fins al dia següent. De fet, com que el vent no havia estat favorable, el capità no va arribar de Barcelona fins al matí. Aleshores ens va dir que al cap de poques hores havíem d'ésser a bord, ja que tenia poc temps per embarcar a Mataró, i que si el vent continuava

favorable només com llavors, es faria a la mar exactament a les tres. Això va contrariar una mica al meu company com a mi mateix, perquè durant el mateix passat capvespre ens havíem compromès a dinar amb el governador de Mataró. Però com que havíem convingut de visitar-lo només pel cas que jo no hagués de partir, ens va semblar que, ben mirat, fóra una bona excusa per marxar tot seguit d'haver acabat de dinar. En arribar a casa seva alguns dels oficials valons i la seva neboda ens obsequiaren amb cants i música instrumental fins que el dinar va ésser a taula. L'àpat va consistir en una varietat de guisats desconeguts àdhuc pel meu amic, el qual no estant-hi habituat no pogué ni provar-los. Al governador, encara que napolità, semblava no desplaure-li el vi, i no solament en bevia a tot estrop sinó que feia fer el mateix a tots els seus acompanyants. Tampoc no donava ni un moment de repòs a un frare que seia al seu costat, fent-li engolir vi contínuament, i quan el bon home volia barrejar-lo amb aigua el governador no ho podia sofrir i li deia:

Vinum adaquatum conturbat stomacha fratrum

"Això ho repetí diverses vegades amb moltes altres citacions similars de Ciceró i de Virgili, adornades amb la seva parla napolitana. Abans de dinar m'havia mostrat Tasso traduït al napolità i me n'havia llegit una bona part amb plaer. Tasso transmudat d'aquesta manera dóna gairebé la mateixa impressió que si Milton fos traduït a l'escocès. El vell, llegint d'una manera pausada i sorneguera algunes expressions del seu país, esclatà en una rialla incontenible d'un quart d'hora, que no em divertí pas poc. Però un avís del capità de la meva embarcació m'obligà a deixar la taula i la seva diversió bon punt aparegueren les postres. Jo volia fer quedar el meu amic i que no m'acompanyés amb aquell sol, però em digué que volia veure'm embarcar. Per tant, anàrem directe avall, cap a la platja, on el vaixell del capità espanyol m'esperava. Després d'un gentil comiat vaig entrar al bot i el meu amic tornà a casa del governador. Tot seguit vaig ésser traslladat al vaixell; a les seves veles desplegades hi agafàvem el poc vent que feia. Això no obstant, tal com t'he dit, ens va portar a un insignificant poble anomenat Reins [Arenys] ahir al capvespre. Aquest matí he tornat a bord del Sant Pau, el meu vaixell català, però només hem continuat el viatge fins aquest lloc".

1. CHRISTOPHER HERVEY, ESQ., *Letters from Portugal, Spain, Italy and Germany in the years 1759, 1760 and 1761*, II (London 1785), 317-323. Trad. Joaquima Ximenes.

DOCUMENTACIÓ

El Museu Arxiu de Santa Maria conserva el "Libro de la fundación y estado del Convento de de Religiosos Descalços de N. S. del Carmen, de esta villa de Mataron", procedent de l'antic Convent de Sant Josep.

El llibre, manuscrit, iniciat el 16 de febrer del 1636, conté dades de la fundació, de les rendes, dels religiosos, etc. i és objecte d'un estudi específic que publiquem en el present número dels FULLS, obra de Rafael Soler i Fonrodona.

El Capítol Primer del llibre, titulat "Relació breu de la fundació del convent de Sant Joseph de la vila de Mataró, de Descalços de Nostra Senyora del Carme", tracta concretament de la fundació del Convent i de "quan y com se feu", i té un interès especial. Probablement es tracta d'una relació escrita a l'època de la fundació, transcrita posteriorment al llibre. Ocupa els folis 1,2,3 i 4 del mateix i es subdivideix en capítols.

Pel seu interès transcrivim totalment la relació.

RELACIÓ BREU DE LA FUNDACIÓ DEL CONVENT DE SANT JOSEPH DE LA VILA DE MATARÓ, DE DESCALÇOS DE NOSTRA SENYORA DEL CARME.

Capítol 1. Del modo que hagué de fer-se la dita fundació y qui la procurà, y de los Religiosos que a ella vingueren y del modo de la entrada.

Havia en esta Vila de Mataró un sant home que se deya Juan Palau, lo qual era Rector de la dita Vila, y era natural del mateix lloch y de lo mellor de ell, rich de son patrimoni, y per altra part gran lletrat y Doctor en Theologia. Lo qual desitjant desterrar la ignorància que hi havia en las ànimas de alguns, acerca de las cosas tocant la sua salvació, desitjà portar Religiosos que, així ab paraula com ab exemple, ensenyasen lo camí del Cel, y comunicant aquest negoci ab un sant home que aleshoras vivia en la Ciutat de Barcelona, anominat lo Pare Diego Pérez, Doctor en Theologia y predicador Apostòlich, li aconsellà que portàs los Pares Caputxins, que aleshoras havia poch que havian entrat en esta provincia de Cathalunya, y veent que no li podian ajudar a ensenyar las animas y conffessar, no els volgué. Y així estant ab aquestos desigs fundaren nostres Pares en la dita Ciutat de Barcelona y veent lo sobredit Pare Diego Pérez lo gran fruit que feyan nostres Pares, avisà al dit Rector que havia entrat una Religió en aquella Ciutat que era conforme a son desig, perquè així en reculliment com en predicació y conffessions eran themats, y així lo dit Rector procurà ab sa Vila y Jurats procurassen se fundàs un Convent, lo qual se procurà ab lo Pare Provincial (del que després se farà mensió) offerint lo dit Rector de donar mil ducats de sos béns per a la dita fundació, lo qual Rector procurà la llicència del Bisbe, y així vingué per fundar lo Pare Fra Pere del Carmelo, lo qual era Superior, y mestre de novicis en lo Convent de Sant Hermenegildo de Madrid. Vingué en companyia de alguns novicis que vingueren ab un carro per a la dita fundació. Fou admirable cosa lo modo de venir perquè a més de parèixer que venian a ser màrtyrs com caminavan en un carro, no pareixia sinó Isglésia y Cor. Perquè com lo temps era a propòsit, que era en lo rigor de l'hivern, venian recullits ab

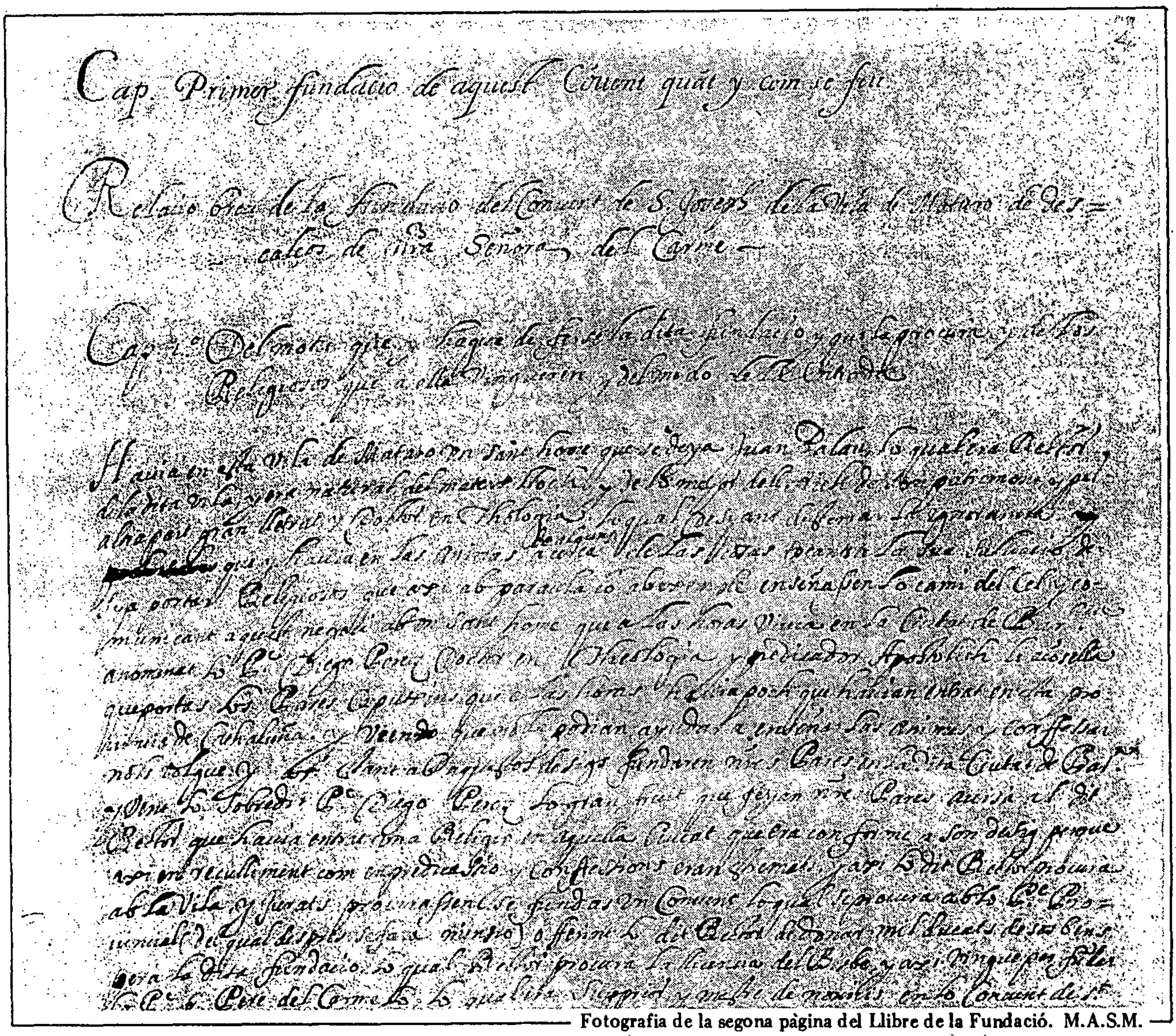
Cap. Primer fundació de aquest Convent qual y com se feu.

Relació breu de la fundació del Convent de S. Joseph de la Vila de Mataró de Descalços de Nra. Senyora del Carme.

Fotografia de la segona pàgina del Llibre de la Fundació. M.A.S.M.

una imatge de Nostra Senyora ab lo Niño Jesús en sos braços, molt hermosa, que avuy dia està en lo Cor del dit Convent, que es anomenada la fundadora. Tenian en lo dit carro los exercicis com si estiguessen en lo seu noviciat, fent lo Pare Mestre y Vicari las fervorosas plàticas y prenent culpas, u resant lo offici divino a chors, ab molta pausa y devoció, y tanta que los mateixos carreters estavan admirats de veure cosa tan admirable. Los quals arribaren ab lo sobredit carro fins a Barcelona y des de Barcelona vingueren a esta Vila a peu y a la distància de quatre lleguas, ab las capas sobre las espallas y gayato en las mans, com uns Apòstols. Y com arribassen prop del dit lloch, ysqué lo dit Rector, tots los Capellans ab la Creu Alta, a modo de Proffessó tocant las campanas, acompanyant-los los Jurats y tot lo poble: Los quals ysqueren fins una Creu de pedra, que està fora lo lloch, anomenada La Creu d'En Ramis y posant-se los Religiosos las capas, los acompanyaren fins la Isglésia del Poble, cantant lo *Te Deum Laudamus* y després digueren unas Oracions donant gracias a Déu de la sua vinguda: Estant tots contentíssims, y plorant de devoció: y després lo dit Rector se los va portar en sa casa, que es prou gran y capàs, fins que estigués acomodada la casa y Isglésia ahont havian de estar entretant se feya lo Convent, com se dirà després.

Capítol 2. De com, y entretant que se edificava lo Convent, entraren en lo Hospital de la mateixa Vila, y del temps en que entraren, y de la angustia y apretura del lloch en que estavan.

Determinà lo dit Rector, junt ab lo Senyor Vicari, que en lo interin que se edificava lo monestir, se passassen de la casa del Rector en lo Hospital de la Vila, en lo qual hi ha una capella y Isglésia petita, que transporta al carrer, intitulada Santa Maria Magdalena, prenent per habitació la casa

de l'Hospital, y per això tragueren llicència del Senyor Bisbe Don Joan Dimas Loris per a dir en lo entretant Missa y estar en dita casa y Isglésia en forma de Convent. La data de la qual es feta en Barcelona a 2 de lo mes de febrer any 1588 y per a la fundació la dona a 2 del dit mes y any: y així, a 5 del mes de febrer, dia de Santa Agatha a las sis horas de la nit, del dit any entraren los Religiosos en dit Hospital, essent Vicari General de tota la Orde Nostre Pare Fra Nicolau de Jesús Maria, Provincial de la Província lo Pare Fra Joan de Jesús, alias Roca, y Vicari de la fundació lo sobredit Pare Fra Pere del Carmelo.

No es podria ab paraules explicar la angústia y estretura del lloch en que vivian, perquè las celdas no tenian més de lo que té una tarima estreta y curta, y la divisió de una celda a altra era un tabich de l'alçada de un home, ab las portas de estera: perquè solament havia en lo més alt de la casa dos apossentos, que dividiren en las celdas ya dites, segons lo número dels Religiosos. Las ventanas eran comuns, perquè com la teulada fos lo sostre, y fos de teula vana, sols hi havia per finestras unas teulas de vidre, las quals se tancavan ab un cartró y un cordill. La qual havia de tancar y tancava lo qui estava en la celda debaix de la qual estava la finestra. Lo demés de las officinas era al modo de las celdas. En effecte, pareixia més estreta presó que monestir. Tenian lo Cor ahont celebravan los officis divinals. No es podria explicar la alegria y consolació que tenian entre tal apretura y rigor: perquè pareixia més un Cel que presó y anavan los Religiosos tan fervorosos y abrassats ab amor de Déu Nostre Senyor, que no sentian molèstia ni pena del sobredit rigor y penitència en que vivian. De tot lo qual só yo testimoni de vista, puix, encara que indigne, era aleshoras novici de la dita casa. Al primer de febrer de 1589 concedí lo Sr. Bisbe Loris llicència per a mudar-se de la Magdalena a casa de Antich Roca. Vejas dita Llicència que és al calaix de las Concòrdias.

Capítol 3. De com lo Rector comprà lo siti ahont avuy estam, y com se començà a fer la casa, y ayudas de costa per a la dita obra.

Comprà lo dit Rector lo siti ahont avuy estam que eran casas y horts, comprant-lo de differents amos, per a que se edificàs lo Convent, y aleshoras lo Pare Prior començà la obra ab lo dit diner, que li havia offerit lo dit Rector, ayudant-li la mateixa Vila, del comú, ab alguna almoyna. Lo mateix feren algunas personas particulars, així de dintre de la Vila com de fora los llochs circumvehins, com consta en un memorial fet per lo mateix Pare Prior. Ayuda'ls també un Cavaller principal molt devot de la Religió que se deya Don Juan Beart, Batlle general per Sa Magestat en este Principat de Cathalunya. També tingué algunas personas devotas, de las més honradas de la Vila, que ayudavan així de la Hacienda propia com de la comú, essent els Jurats, en particular dos germans, lo hu viu encara lo dia de avuy, y tant devot com sempre, anomenat Hierònym Serra Arnau, cunyat del dit Rector. Lo qual féu son enterro en lo mateix Convent, en la Capella de Nostra Senyora del Carme, la qual va mudar de la Isglésia de la Vila, tenint-la en una capella de Nostra Senyora del Roser. Lo altre germà, que és ya diffunt, se deya lo Capità Juan Palau, y sens estos, hi ha hagudes moltes personas molt devotas, com lo Doctor Pau Castelló, metge en la dita Vila, lo qual a més de haver visitat aquest Convent, de almoyna des del principi de la fundació nos ha ayudat ab moltas limosnas y sense ell altres que des del principi fins avuy perseveran en la Santa Devoció. En lo calaix de las Concòrdias hi ha un paper dels principals benefactors que tingué aquest Convent en sos principis.

Capítol 4. Del gran profit y fruyt que han causat los Religiosos en esta Vila, ab son exemple y Doctrina.

Per ser aquesta Vila tan gran, hi havia tanta ignorància en cosa de saber la doctrina christiana, que alguns encara no la sabian ni entenian los mysteris de Nostra Santa Fe, per no haver qui la ensenyàs: aquesta és la causa que mogué al dit Rector procuràs, en tant gran manera, de gent que los ensenyassen y los traguessen de la ignorància: y així ab lo ministeri del predicar y administració dels Sagraments y ab la ensenyança de la doctrina christiana en poch temps se aprofitaren tant, que lo dia de avuy saban més los minyons de poca edad que aleshoras alguns vells, y no solament en lo de la doctrina christiana, però encara més en la frequentació del Sagrament de la Penitència y de la Sagrada Comunió. Era cosa de gran llàstima veure quant caiguda estava esta frequentació: perquè sols havia dos personas que comulgaban entre any en las Pasquas, y encara estas personas eran molestadas. Los demés de any en any. Així com entraren, se començà a desterrar esta nota, y introduyr lo frequentar los Sants Sagraments, que en poch temps se va assentar, coneixent tots lo gran profit que es feya, y no solament ab aquest exemple desaparegué de assi eixa ignorància y nota, sinó també devots los pobles circumvehins, que tots de present frequentan los Sants Sagraments: Acudint en aquest Convent per la comoditat que hi ha de Conffessors, conffessant-se en lo

dit Convent personas de gran esperit y més que ordinaris y oració, no sols en coro, sinó que se plantà tant esta devoció, que fins lo dia de avuy dura comulgar lo Batlle y Jurats los dias de las Pasquas en la Missa Mayor, devant de tot lo poble, ab gran edificació de tots y lo Dijous Sant lo mateix, és en lo temps del offici quan se dona la Sagrada Comunió.

Nasqué també la devoció de Nostra Senyora del Carme, y així, de sola una vegada, va donar lo mateix Pare Prior públicament lo scapulari en la mateixa Isglésia de la Magdalena a més de cent personas, així homens com dones, estant agenollats y ab gran devoció. Y ha crescut tant esta Confraria que lo dia de avuy, hi ha mil dos cents y setanta personas, guardant las condicions de la Confraria y Butlla Sabbatina. Sens estos hi ha també moltas personas que van vestidas de l'hàbit, en particular moltas donas, així casadas com donzellas, ab gran edificació del poble, per veure que, en los anys florits de sa edad, hayan deixats vestits y galas per aquesta santa devoció.

Capítol 5. De com al fi de tres anys se féu la translació de la Magdalena, al Convent nou, hont avuy estam.

Així com estrarem en la Magdalena, veent lo Pare Vicari que no hi havia Santíssim Sagrament, va posar ordre de que lo posassen, y assí feu fer un Sagrari petit, per a poder-lo reservar, tractant ab lo Rector lo modo y manera ab que se tenia de fer per a portar-lo, y així se va fer, que se portàs de la Isglésia parroquial de dita Vila, com de fet se portà ab Proffessó y ab tanta solemnitat com si fós lo mateix dia del Corpus. Assistint a la Proffessó no solament los Capellans, Jurats y los de la Vila, sinó també molta gent dels llochs circumvehins. Y lo mateix se féu passats los tres anys, en que la casa nossa va tardar en obrir-se: perquè en temps del Pare Fra Eutropio del Carmelo, Segon Prior, (com avant se dirà) se féu la translació a la casa nova des de la Isglésia de la Magdalena, ab la mateixa solemnitat que la primera, y se va posar en una Isglésia de prestat, que se havia acomodada en lo mateix monestir y quartos d'ell y després, últimament, se va traslladar ab gran solemnitat en la Isglésia nova, feta de propòsit, ahont avuy està.

Capítol 6. Dels Prelats que hi ha haguts en lo dit Convent des de la fundació fins lo dia present.

En aquest Convent fou primer Prelat (com ya està dit) lo Pare Fra Pere del Carmelo, antes Vicari y desprès fou elegit en Prior. Era aquest Religiós de la Andalusia, home de singular Esperit y Religió, molt edificatiu en la manera de prosehir, y gran Predicador. Lo qual tingué lo càrrech fins lo any 1591. En lo Capítol General fou elegit en Prior lo Pare Fra Eutropio del Carmelo y va durar en lo offici fins al Capítol General de l'any 1594. Fou elegit en Prior lo Pare Fra Antoni de Jesús, lo qual va durar en lo offici fins al Capítol General de l'any 1597, ahont fonch elegit per Prior lo Pare Fra Juan de la Virgen, lo qual durà en lo offici fins lo any 1600 que en aquest mateix Convent se va celebrar lo Capítol Provincial, a 28 d'octubre de dit any, y fonch elegit Prior lo Pare Fra Elias de Sant Joseph, lo qual durà en lo offici fins en lo Capítol General de l'any 1604, fou elegit en Prior lo Pare Fra Fèlix de [.....] Lo qual estigué en lo offici fins lo any 1607, que en lo Capítol General fonch elegit en Prior lo Pare Fra Pere de Sant Àngel, lo qual no prengué possessió de offici perquè, essent soci per la Província en lo dit Capítol General, morí en nostre Convent de Ocaña antes de tornar, y entretant, lo Pare Provincial va elegir per Vicari lo Pare Fra Juan de la Verge y després, en nostre Diffinitori General, en lo dit any, fonch elegit en Prior lo Pare Fra Hierònym de la Assumpsió, Prior que era aleshoras de nostre Convent de Tamarit, entrà en lo offici y prengué possessió per lo mes de novembre del dit any, y perseverà en son offici fins lo Capítol General de l'any 1610 y fou elegit en Prior lo Pare Fra Bernat de la Creu, lo qual va durar en lo offici fins lo any 1613, que en lo Capítol General fonch elegit en Prior lo Pare Fra Miquel de Jesús, lo qual durà en lo offici fins lo any 1616, que en lo Capítol General fou elegit en Prior lo Pare Fra Francesch de Sant Joseph, lo qual va durar en lo offici, en mans de nostre Pare General y Diffinitori, fonch admitida la renúncia y bé fou elegit en son lloc per Prior lo Pare Fra Bernat de Jesús Maria, lo qual prengué possessió de l'offici fins lo Capítol General de 1619, que fonch elegit en Prior lo Pare Fra Juan de la Assumpsió que de present ho és. Això és lo que havem pogut haure, així dels papers del Convent com de algunas personas fidedignas, y per ser així la veritat lo firmem de nostres noms lo Pare Prior, Supprior y Clavari avuy a 17 de juliol de 1620.

Fra Juan de la Assumpsió — Fra Pere de Santa Eulària
Fra Francisco de la Nativitat — Fra Esteve de la Presentació

Lo Pare Fra Juan de la Assumpsió, cuya firma està aquí, era Prior quan se feu la diligència supradita de tota ésta relació, lo qual fou novici en la Magdalena, y proffessà en esta poch més de un any fundada la Casa.

RECURSOS

ARXIU HISTÒRIC DE L'AJUNTAMENT DE MATARÓ

INVENTARI *(2ª. part)*

SECCIÓ CINQUENA

HEMEROTECA

PUBLICACIONS MATARONINES QUE ES CONSERVEN A L'ARXIU MUNICIPAL.

CRONICA MATARONESA
"Periódico político de intereses locales y materiales".

1 vol. que conté els anys 1866, 1867, 1868 i 1869.

EL MATARONES
"Periódico de intereses morales y materiales".

1 vol. 1876 - 1877
1 vol. 1878 - 1879
1 vol. 1886
1 vol. 1879 - 1887

EL SEMANARIO DE MATARO
"Semanario político liberal dinástico"

1 vol. 1883
1 vol. 1884
1 vol. 1885
1 vol. 1886
1 vol. 1887
1 vol. 1888
1 vol. 1889
1 vol. 1890 - 1891
1 vol. 1892 - 93 - 94 - 95

EL NOTICIERO MATARONES
"Defensor de los intereses de Mataró y Comarca".

1 vol. 1894 - 1895

DIARIO DE MATARO Y SU COMARCA
"De avisos y noticias".

1 vol. 1895	-	1 vol. 1909
1 vol. 1896	-	1 vol. 1910
1 vol. 1897	-	1 vol. 1911
1 vol. 1900	-	1 vol. 1912
1 vol. 1901	-	1 vol. 1913
1 vol. 1902	-	1 vol. 1914
1 vol. 1903	-	1 vol. 1915
1 vol. 1904	-	1 vol. 1916
1 vol. 1905	-	1 vol. 1917
1 vol. 1906	-	1 vol. 1918
1 vol. 1907	-	1 vol. 1919
1 vol. 1908	-	1 vol. 1920

SETMANARI DE MATARO I LA COMARCA
"D'avisos i notícies"

1 vol. 1920 - 1921

MATARO I LA COMARCA
(continuador del Setmanari)

1 vol. 1921 - 1923

DIARI DE MATARÓ

1 vol. 1923	-	1 vol. 1930
1 vol. 1924	-	1 vol. 1931
1 vol. 1925	-	1 vol. 1932
1 vol. 1926	-	1 vol. 1933
1 vol. 1927	-	1 vol. 1934
1 vol. 1928	-	1 vol. 1935
1 vol. 1929	-	1 vol. 1936

LLIBERTAT

1 vol. 1936
1 vol. 1937
1 vol. 1938

DIARIO DE MATARO

1 vol. 1939

MATARÓ

1 vol. 1940	-	1 vol. 1959
1 vol. 1941	-	1 vol. 1960
1 vol. 1942	-	1 vol. 1961
1 vol. 1943	-	1 vol. 1962
1 vol. 1944	-	1 vol. 1963
1 vol. 1945	-	1 vol. 1964
1 vol. 1946	-	1 vol. 1965
1 vol. 1948	-	1 vol. 1966
1 vol. 1949	-	1 vol. 1967
1 vol. 1950	-	1 vol. 1968
1 vol. 1951	-	1 vol. 1969
1 vol. 1952	-	1 vol. 1970
1 vol. 1953	-	1 vol. 1971
1 vol. 1954	-	1 vol. 1972
1 vol. 1955	-	1 vol. 1973
1 vol. 1956	-	1 vol. 1974
1 vol. 1957	-	1 vol. 1975
1 vol. 1958	-	1 vol. 1976

1 vol. 1977 (fins el mes de març)

CRÒNICA DE MATARÓ

1 vol. 1977 (des del mes d'abril)
1 vol. 1978
1 vol. 1979

EL CRONISTA
"Organo del Partido Liberal-Conservador de la Comarca".

1 vol. 1890 - 1898

EL ECO DE LA COSTA
"Periódico político y de intereses morales y materiales".

1 vol. 1869 - 1872

LO PENSAMENT MARIÀ
"De propaganda catòlica".

1 vol. 1908 - 1909 - 1910 - 1911

PENSAMENT MARIÀ DE LA COSTA DE LLEVANT
"De propaganda catòlica".

1 vol. 1920 - 1921
1 vol. 1922
1 vol. 1923
1 vol. 1924
1 vol. 1925
1 vol. 1926
1 vol. 1927
1 vol. 1928
1 vol. 1929 - 1930
1 vol. 1930
1 vol. 1931
1 vol. 1932
1 vol. 1933
1 vol. 1934
1 vol. 1936

LA COSTA DE LLEVANT
"Setmanari Il.lustrat Catalanista"

1 vol. 1899 - 1900 - 1901
1 vol. 1902
1 vol. 1903
1 vol. 1904
1 vol. 1905
1 vol. 1906 - 1907
1 vol. 1908 - 1909
1 vol. 1910
1 vol. 1911
1 vol. 1912
1 vol. 1913

EL PROGRESO
"Semanario Republicano, libre-pensador y literario".

A partir del 10 d'agost de 1889: "Semanario libre-pensador, masón, y órgano del partido republicano progresista de Mataró".

1 vol. 1888 - 1891

LA UNION
"Organo de la "Unión Patriótica" del distrito de Mataró".

1 vol. 1926 - 27 - 28 - 29 - 30

EL ANUNCIADOR – EL ANUNCIADOR DE LA COSTA – LA VERDAD
"Semanario popular".

1 vol. 1879 - 1881

EL CLAMOR DE LA MARINA
"Periódico político y de intereses materiales".

1 vol. 1879 - 1883

LA VOZ DEL LITORAL
"Organo del Partido Republicano-Histórico de esta Ciudad y distrito".

1 vol. 1885 - 1888

EL IDEAL MODERNO
"Periódico Democrático, Republicano-Federalista".

1 vol. 1881 - 1882 - 1883

EL NUEVO IDEAL
"Organo del Partido Republicano, Democrático-Federalista".

1 vol. 1883 - 84 - 85 - 86
1 vol. 1887 - 88 - 89 - 90 - 91 - 92
1 vol. 1893 - 94 - 95 - 96
1 vol. 1897 - 98 - 99 - 1900 - 01
1 vol. 1902 - 03 - 04 - 05
1 vol. 1906 - 07 - 08 - 09
1 vol. 1910 - 11 - 12 - 13
1 vol. 1914 - 15 - 16 - 17 - 18

EL LIBERAL
"Semanario político y de intereses varios".

1 vol. 1883 - 84 - 85 - 86 - 87
1 vol. 1888 - 89 - 90 - 91 - 92
1 vol. 1893-94-95-96-97-98-99 i 1900
1 vol. 1901-02-03-04-05-06-07
1 vol. 1908 - 09 - 10 - 11 - 12
1 vol. 1913 - 14 - 15 - 16 - 17 - 18
1 vol. 1919 - 20 - 21 - 22 - 22

VIDA NUEVA
"Periódico socialista revolucionario"

1 vol. 1911 - 1913

RESSÒ DE L'AVIOR
"Setmanari tradicionalista"

1 vol. 1908 - 1909

LA REPUBLICA
"Semanario republicano radical"

1 vol. 1903 - 1911

LA REPUBLICA SOCIAL
"Organo de las Agrupaciones del Partido Socialista Obrero de Mataró y su Comarca".

1 vol. 1896 - 1898

EL DEMOCRATA
"Organo de la Unión Republicana de Mataró y su distrito".

1 vol. 1895 - 1899

UNIÓ FEDERAL
"Setmanari Nacionalista Republicà"

1 vol. 1911 - 1913

Alguns dels volums ressenyats són incomplets.

Seguidament es relacionen aquelles publicacions de les quals se'n conserven únicament alguns exemplars.

DIARIO DE MATARO

Març a maig de 1895

REVISTA MATARONESA

1864 - 1865 - 1866

HOJA OFICIAL DE FET Y DE LA JONS

1940

NUEVO ORIENTE
"Periódico quincenal"

1906

JUVENTUD
"Semanario portavoz de la Juventud Republicana Federalista Radical de Mataró y su distrito".

1916 - 1917

LA NAU
"Setmanari Nacionalista".

1917 - 1918

LA DEFENSA
"Periódico de lucha - Organo del Partido Liberal en el distrito de Mataró"

1932 - 1933 - 1934

MESTRAL
"Periòdic Nacionalista Republicà"

1907 - 1909

ACCION
"Portavoz de los Sindicatos Obreros de Mataró y el Litoral".

1914

LA FEDERACIÓ
"Setmanari Republicà Federal".

1908 - 1909

ACCION FABRIL
"Periódico semanal - Organo de la Federación Textil y Fabril de España"

1915 - 1916

LLIBERTAT
"Periódico semanal Nacionalista Republicano".

1906

LLIBERTAT
"Portaveu del Centre Republicà Federal Esquerra Republicana de Catalunya".

1930 - 1933

LA VEU DEL CIRCOL

1913 - 1914 - 1916 - 1917

VIDA LLEVANTINA
"Setmanari Popular d'Acció Social"

1908

LA COMARCA
"Semanario Proteccionista de los intereses morales y materiales de Mataró y su Distrito".

1890 - 1891

CLAVÉ
"Portavoz de los Coristas de Clavé"

1928

DON QUIJOTE
"Defensor de los intereses morales y materiales de Mataró y su Distrito".

1903

LA REPLICA
"Semanario Democrático de Mataró y Arenys de Mar".

1911

NUEVA VIDA
"Periódico Obrero bimensual".

1906

LA DEFENSA
"Organo de los vitivinicultores".

1918

C. D. MATARO
"Información del Club".

1947

SOCIETAT ATENEU
"Butlletí mensual".

1931 - 1932

BOLETIN DEL ATENEO OBRERO DE MATARO

1911 - 1912

BUTLLETI DE LA SOCIETAT IRIS

1928 - 1930

EL ARTE EN LA ZAPATERIA

1925

LA LUMANERA
1923

RÈPLICA ARTÍSTICA
1912 - 1913 - 1914

LA REVISTA
1915 - 1916

GALANIES
1922 - 1923

ALBADA
(Sindicat Tèxtil)
1931 - 1932 - 1933 - 1934

ARRIBA EL TELON
1921 - 1922 - 1923

BOLETIN DE LA CAMARA DE PRODUCCION DE MATARO Y COMARCA
1913 (un sol número)

BOLETIN DEL SINDICATO DE OBREROS DE GENEROS DE PUNTO DE MATARO
1923

BOLETIN SOCIALISTA
1894

CASTANYES I PANELLETS
1915 (Un sol número)

REVISTA DEL CENTRO DE AGRICULTORES DE MATARO Y COMARCA
1917 - 1918

BUTLLETÍ PORTAVEU DEL SPORT CICLISTA MATARONÍ
1926

BOLETIN DE LA CAMARA OFICIAL DE LA PROPIEDAD URBANA DE MATARO
1922 - 1923

BUTLLETÍ DEL CÍRCOL CATÒLIC D'OBRERS
1908 - 09 - 11 - 23 - 30 - 31 - 32

BUTLLETÍ DE L'AGRUPACIÓ CIENTÍFICO-EXCURSIONISTA DE MATARÓ
1923 - 1926 - 1929

BUTLLETÍ PORTAVEU DE LA "UNIÓ DE COOPERATIVES DE MATARÓ"
1930 - 1931 - 1932

SECCIÓ SISENA

PROTOCOLS NOTARIALS

Andreu Vernús, Josep (amb M. Serra i F. Vergés) Mataró			1891-1892
Aparicio Busgés, Maties Mataró	16	2	1852-1868
Arqués Arrufat, Ramon (1900 amb Vergés i Ribalta) Vilassar de Mar	3	–	1900-1902
Arús Font, Jaume Vilassar de Mar	42	1	1878-1899
Barjau Martí, Ignasi Vilassar de Mar	5	–	1923-1928
Batlle, Josep de Chia - Bisbat de Barbastre			1808-1809
Villaler - Lleida			1810-1811
Mataró	–	3	1814-1832
Bauzà Sala, Josep (1939 amb Negre - 1944 amb Peyra) Vilassar de Mar	6	–	1939-1944
Boter Llauder, Antoni Mataró	4	–	1846-1849
Boter Llauder, Jacint Mataró	32	1	1828-1866
Bronat, Francesc Mataró	–	6	1801-1811
Cabañes Rabassa, Joaquim Mataró	103	3	1884-1921
Caila Gual, Ramon Mataró	2	–	1834-1840
Calvo Real, Joan-Bpta. Mataró	28	4	1864-1884
Campasol, Joan El Masnou	9	–	1922-1929
Castellar Oliveras, Esteve Vilassar de Dalt	40	1	1850-1870
Castellar, Joan Bpta. Mataró i agregats	17	1	1863-1882
Cisquer Foraster, Josep (amb C. Font) Mataró	–	–	1914-1915
Fins Colomer, Francesc d'A. Mataró	28	1	1801-1828
Fins Riera, Jaume Mataró	2	1	1830-1852
Folch Vernet, Josep (amb Uriarte) Mataró	–	–	1940-1942
Font Prat, Isidre Mataró	–	3	1779-1820
Font, Ramon Mataró	8	–	1838-1861
Font Rovira, Camil Mataró	12	1	1902-1914
Formica Corsi, Josep Mataró	11	1	1841-1866
Galart, Josep Mataró	–	1	1827-1828
Garcia Frias, Enric (amb Barjau i Martin) Vilassar de Mar	1	–	1928-1929
Gener, Francesc Vilassar de Dalt	1	–	1801-1803
Ginot Llobateras, Francesc Mataró	23	–	1947-1953
Leonarte Ribera, Francesc El Masnou	36	–	1943-1953

López Aragón, Marià El Masnou	47	–	1898-1921
López Comas, Carles Mataró	29	1	1922-1936
Losantos, Vicenç La Selva, amb resid.a Mataró	–	2	1829-1838
Lostau Palacios, Antoni (amb Vilalta) Mataró	1	–	1918-1920
Martí Moner, Joaquim Mataró	6	–	1856-1861
Martín Laplaza, Ignasi Vilassar de Mar	2	–	1929-1931
Molina Izturiz, Francesc Mataró	15	–	1922-1933
Montfort Gutierrez, Josep Mª. Mataró	151	–	1903-1942
Morilla Carreño, Guillem Mataró	12	–	1945-1949
Negre Balet, Ramon (1939-40-41 amb Bauzà) Vilassar de Mar	2	–	1934-1941
Palomeque Iraola, Antero Vilassar de Mar	2	–	1931-1933
Perelló Mora, Jaume Vilassar de Mar	14	1	1909-1923
Peris Mas de Xexas, Emili Mataró	27	–	1934-1945
Peyra Oliva, Agustí (1944 amb Bauzà) Vilassar de Mar	24	–	1945-1953
Piñol Aguadé, Josep Mª. Mataró	69	–	1942-1953
Ponsico Maurell, Agustí El Masnou	4	–	1821-1829
Poy Comas, Francesc Mataró	2	1	1800-1804
Poy Torres, Gaspar Mataró	28	1	1817-1844
Puig Samper, Frederic Mataró	6	1	1883-1889
Recoder Lladó, Desideri Mataró	31	3	1849-1879
Recoder Poy, Joaquim Mataró	2	1	1901-1902
Recoder Puig, Jeroni Mataró	1	2	1873-1883
Ribalta Capell, Toribi Vilassar de Mar	7	1	1902-1909
Roca Torruella, Domènec Vilassar de Mar	2	1	1876-1877
Salamero Radrigales, Anselm Mataró	1	–	1916-1917
Salamero Radrigales, Enric (1932 amb Slocker de Vilassar) El Masnou	19	–	1932-1942

Sanahuja, Francesc El Masnou	64	1	1871-1897
Segarra Morera, Francesc Sant Andreu de Llavaneres	1	–	1801-1803
Segarra Ramis, Josep Sant Andreu de Llavaneres	12	–	1804-1837
Segarra Vieta, Joaquim Sant Andreu de Llavaneres	18	–	1838-1856
Serra Xifra, Manuel Mataró	27	2	1865-1891
Simon Serra, Antoni	40	2	1817-1865
Slocker de Vega, Eduard (1932 amb Salamero) El Masnou	3	–	1930-1932
Teixidor, Pau Mataró	20	1	1752-1777
Thos, Francesc Mataró	1	–	1823-1825
Torner, Miquel Mataró	48	2	1882-1871
Torras Golorons, Desideri Mataró	51	4	1801-1845
Tuñí Falguera, Miquel Mataró	104	2	1869-1909
Uriarte Berastegui, Josep (amb Folch) Mataró	1	–	1940-1941
Vergés, Nicolau Mataró	5	1	1801-1831
Vergés Mas, Felip (1892 amb M. Serra i J. Andreu) Mataró	4	–	1892-1901
Vila Roldós, Joan (1850 amb Castellar) Vilassar de Mar	39	1	1803-1850
Viladoms Viguer, Pau-Josep Mataró	26	1	1885-1901
Vilalta Amenós, Gabriel Mataró	2	–	1918-1922
Vozmediano Cortina, Pere-J. Mataró	1	–	1942-1943
Xammar de Grau, Patrici Mataró	5	2	1865-1868

MARINA

Escriptures i documents procedents de l'escribania de l'antiga Província de Marina: 1798 - 1879.

José-Antonio Font i Prats	5 vol.	1798-1818
Font i Simon	1 vol.	1819-1822
Antonio Simon	24 vol.	1823-1861
Antonio Simon i R. Font	1 vol.	1862- —
Ramon Font	1 vol.	1863-1864
Ramon Font	2 llig.	1865-1879
Memorials	1 llig.	1867-1879

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ELS BANYS D'EN COLOM
A LA PLATJA MATARONINA. 1920 ?

Fotografia Mn. Joan Colomer i Trinxer – Col.lecció Parés de Mataró.

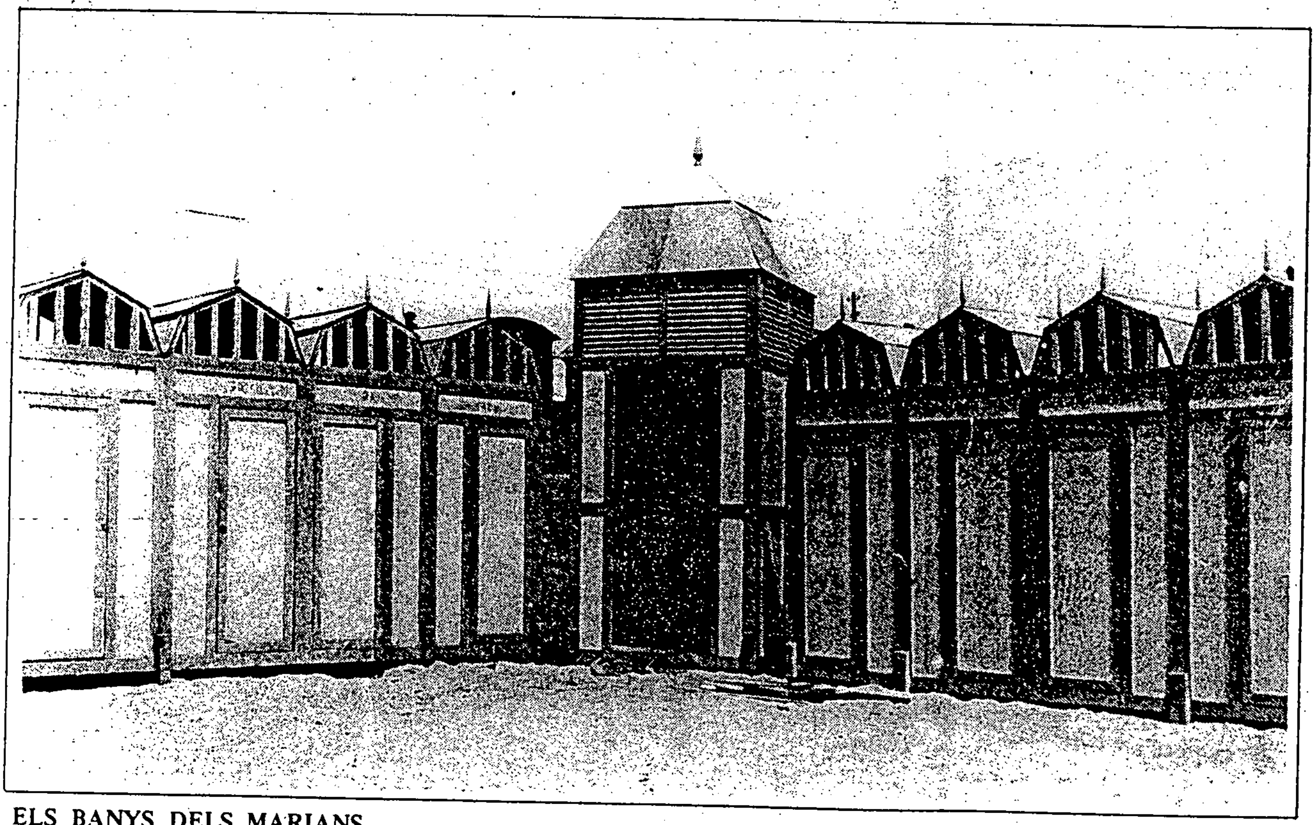

ELS BANYS DELS MARIANS
A LA PLATJA DE MATARÓ. 1920 ?

Fotografia Mn. Joan Colomer i Trinxer – Col.lecció Parés de Mataró.

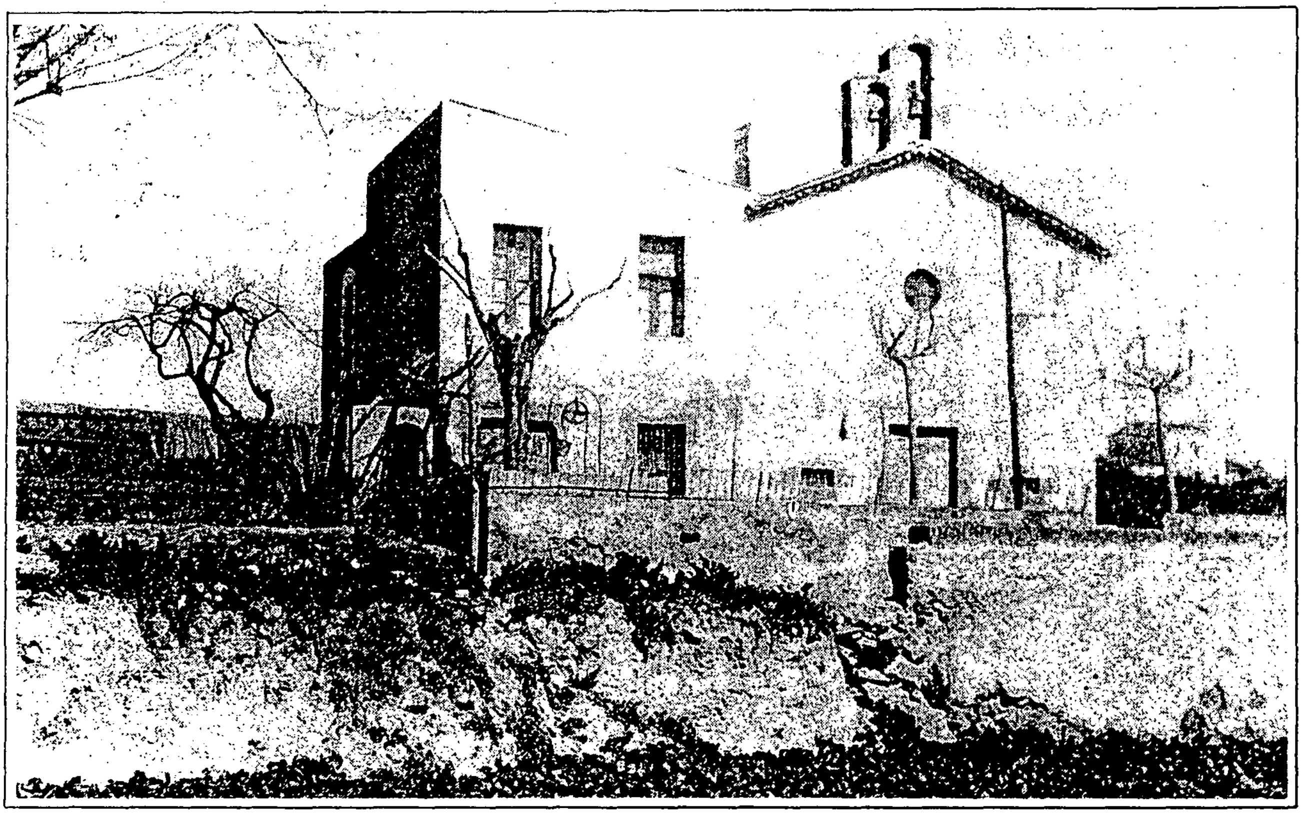

ERMITA DE SANT SIMÓ. 1920 ? Fotografia Mn. Joan Colomer i Trinxer – Col.lecció Parés de Mataró.

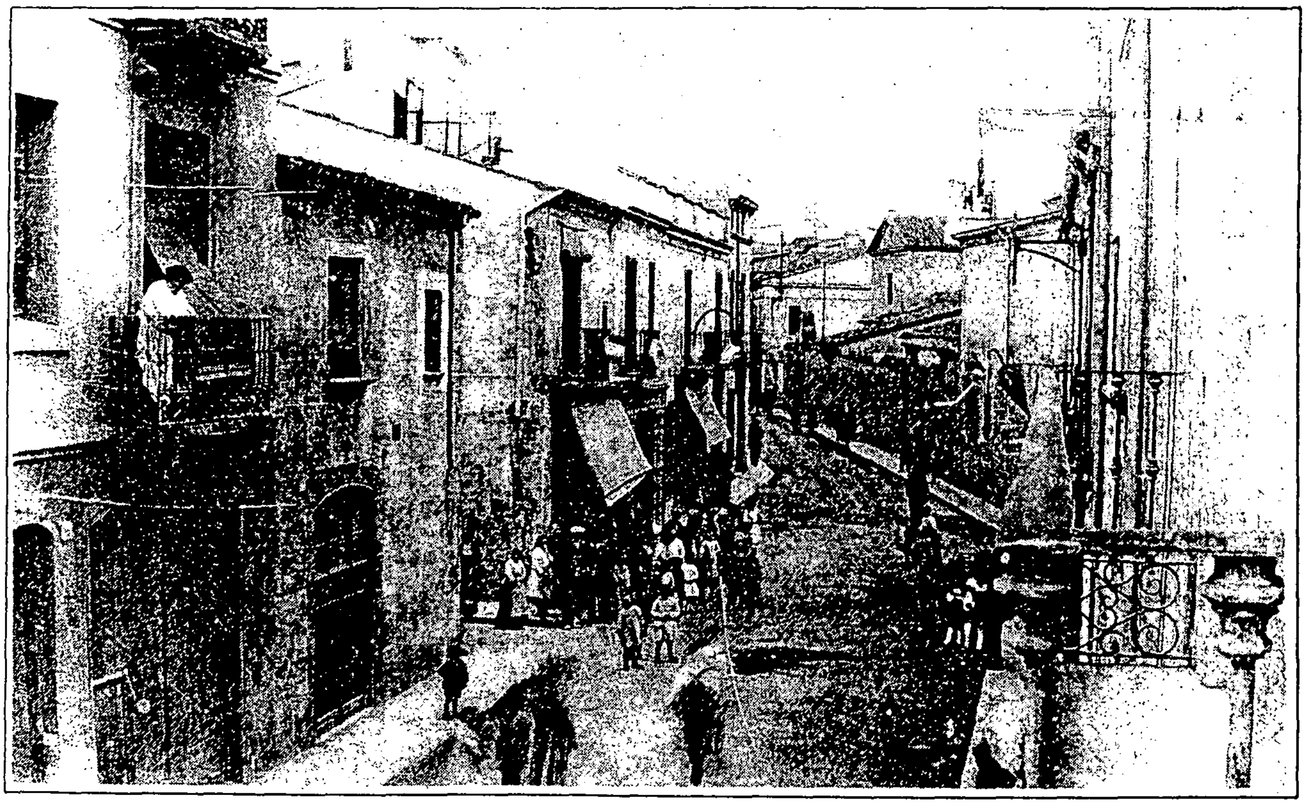

EL CARRER DE SANT BENET. AL FONS L'ANTIC CONVENT DE LES TERESES, AVUI PLAÇA DEL MATEIX NOM. 1920 ? Fotografia Mn. Joan Colomer i Trinxer – Col.lecció Parés de Mataró.

MUSEU ARXIU
DE SANTA MARIA
MATARÓ

Amb el suport de la Conselleria de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.